

VREME

10. februar 2011.

broj 1049

Porez na vazduh

**Socijalna
odgovornost
na srpski način**

OPOZICIJA I VLAST

NAPREDNJACI I VLADA U SENCI BORISA TADIĆA

Polemike ► NIN-ova nagrada i slučaj Jergović

otvoreno

Nastavljamo da rastemo i za potrebe tog brzog rasta otvaramo

100 novih radnih mesta u 2011.

Postojimo od 1864 godine, a u Srbiji poslujemo već 33 godine. Bili smo i ostali i kada su bila dobra, ali i ne tako dobra vremena. Imamo 1250 zaposlenih, 90 ekspozitura i više od 200.000 zadovoljnih klijenata.

Kod nas su dobrodošli iskusni bankari kao i obrazovani, mladi ljudi koji žele da budu uspešni.

Za sve dodatne informacije posetite **www.societegenerale.rs**. Saznajte kakav je način rada banke koja veruje da su ljudi ti koji razvijaju njen biznis i brinu o njenim klijentima, banke koja pruža podršku svojim zaposlenima u njihovom profesionalnom razvoju.

Iskreno,

SOCIETE GENERALE
SRBIJA

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Mišarska 12-14, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnik glavnog urednika

Aleksandar Čirić

sekretarijat

Mirjana Kalezić

redakcija

Dejan Anastasijević,

Aleksandar Anđić (foto@vreme.com),

Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,

Sonja Čirić, Jovan Dulović,

Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević,

Nebojša Grujić (kultura@vreme.com),

Andrej Ivanji (svet@vreme.com),

Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov,

Tatjana Jovanović,

Jasmina Lazić (medjuvreme@vreme.com),

Zoran Majdin, Saša Marković,

Ivana Milanović Hrašovec,

Milan Milošević, Teofil Pančić,

Ana Radić, Saša Rakezić (strip@vreme.com),

Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,

Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,

Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić,

Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com)

Jelena Mrđa (foto@vreme.com)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinić,

Tanja Stanković, Vladimir Stankovski,

Slobodan Tasić; korektori: Stanica

Milošević, Marija Halupka;

lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković,

Ivana Smolović; daktilograf: Zorica Nikolić

internet izdanje

http://www.vreme.com

Marija Vidić (urednica)

Marjana Hrašovec

prodaja i preplata

(prodaja@vreme.com)

Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

(marketing@vreme.com)

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

07 Lik i delo: Zoran Stanković

08 Zoom: Istraga nad besprekornim ministrom

10 Miting naprednjaka:

Došli kao Srbi, vratili se kao radnici

14 Rečenice za pamćenje: Korenje i salata za truta

18 Socijalno pitanje: Juriš na budžet

20 Štrajk policajaca: Vlast pod prismotrom

22 Zloupotrebe u "Kolubari": Uprljana ikona

24 Portret savremenika: Oliver Dulić

29 20 godina Delte: Šampanjac, jagode i prepelice

30 Legalizacija vazduha i oporezivanje disanja:

Na srpski način

34 Presuda navijačima:

Dirigovana navigacija smrti i pravde

36 Navijačke trupe: Alkatraz

38 Ratni zločini: Slučaj alpskog "Škorpiona"

40 Kako se sudi haškim jatcima: Patke, čiče i gutači

43 Nuspojave: Partizanski bluz

44 Ljudi i vreme

47 Lisica i ždral: Ruska torta

KULTURA

48 Izložba: Mreže sećanja

53 Knjige: Ruske teme

50 Reagovanje Velimira Viskovića na tekst Teofila Pančića

52 Reagovanja Ivana Medenice i Nebojše Spaića na tekst Tihomira Brajovića

54 Otpadnici i utemeljivači: Vek od rođenja Roberta Džonsona (1911-1938)

56 Reč o delu

57 TV Manijak: Totalno novi talas

SVET

58 Emigranti u Grčkoj: Preko minskih polja

62 Protesti u Egiptu: Ni hepiend, ni tragičan kraj

64 Srpsko-evropska posla

65 Meridijani

MOZAIK

66 Karikature Gerija Larsona:

O krčišnjacima i dedukciji

70 Električna pokretljivost:

Kako posetiti mamu u Hanoveru

73 Projekti: Ljudi među nama

74 Pošta

76 Strip: Pod kamenim nebom

78 Vreme uživanja: Na levu nogu

osećaj velike krize. Zašto? Pitanje je teško, a odgovor nešto lakši

Piše: Dimitrije Boarov

Pre sto godina rođen je Robert Džonson. U svoje vreme bio je prihvaćen, ali ne preterano slavan bluzer. Mnogo kasnije ispostaviće se da je reč o jednoj od ključnih figura rokenrol mitologije

Piše: Dragan Ambrozić

"Zovite me Murat", rekao nam je pedesetogodišnji Turčin u pograničnom gradu Jedrene. "Znam svaki kamen na granici. Niko od onih koje sam ja preveo preko reke Marice, nije nikada uhvaćen." Murat je čitavu deceniju za 100 dolara po glavi ilegalno prevezio emigrante iz Azije i sa Bliskog istoka u Grčku. Sve dok ga nisu "otkucali"

Pišu: Georgios Stamkos, Milica Kosanović

Na naslovnoj strani: Tomislav Nikolić
Fotografija: A. Anđić

Barbikin dečko, lutak Ken, napunio je 2. februara 50 godina. Kenov rođendan obeležen je na 63. Međunarodnom sajmu igračaka u Nurembergu u Nemačkoj.

Foto: REUTERS/Michaela Rehle

10/02/11 - 16/02/11

prognoza vremena

09/02/11
<http://www.meteos.rs>

min°C	max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	-2 ☀ 7	-1 ☀ 11	1 ☁ 6	-1 ☁ 3	-2 ☁ 1	-4 ☁ ❄ -1	-5 ☁ ❄ -2	
Vojvodina	-5 ☀ 7	-3 ☁ 9	1 ☁ 5	-2 ☁ 3	-4 ☁ 0	-6 ☁ -2	-6 ☁ -3	
centralna i južna Srbija	-5 ☀ 7	-6 ☀ 10	1 ☁ 8	-1 ☁ 4	-3 ☁ 2	-4 ☁ ❄ 0	-4 ☁ ❄ -2	

09/02/11
<http://www.meteos.rs>

Prva dva dana **relativno povoljna** biometeorološka situacija, a od nedelje **nepovoljnija** uz povremene tegobe kod većine meteoropata i hroničnih bolesnika. Sledeće sedmice od svih je neophodno **adekvatno odevanje** usled očekivanih niskih temperatura.

broj nedelje

26

Beograd je u decembru 2010. posetilo 26 odsto više turista nego u istom periodu prethodne godine, pokazuju podaci Zavoda za statistiku i informatiku. Najviše gostiju bilo je iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Francuske, Nemačke i Italije.

YTONG®

I LETI I ZIMI
IDEALAN TERMOBLOK

Kuriri traže jednakost

U Srbiji postoji dvadesetak kurirskih službi u kojima je zaposleno oko 4000 radnika. Zadatak kurirske službe je da pošiljku prenese od mesta A do mesta B na najbrži mogući način. U praksi to mogu biti načini koji odstupaju od uobičajenih predstava o kurirskim službama. Tako se pošiljke mogu prenositi pešice, na rolerima ili skuterima. Delokrug rada jedne kurirske službe može biti i samo jedna poslovna zgrada. To je na Zapadu čest slučaj u poslovnim neboderima u kojima postoje kurirske službe koje posluju samo u toj zgradi. Kurirske službe koje su okupljene u Grupaciji za poštanski saobraćaj pri Privrednoj komori Srbije zatražile su od Ministarstva finansija da im omogući jednake uslove poslovanja sa Post ekspresom, komercijalnim servisom Pošte Srbije, koji za razliku od ostalih kurirskih službi ne plaća PDV. Do ove anomalije došlo je zbog toga što je Zakon o poštanskim uslugama koji je donet 2005. godine predvideo da Pošta bude oslobođena plaćanja PDV-a. Ovo zakonsko rešenje nije neobično jer pošta obavlja tzv. rezervisane usluge kao što je dostavljanje pismonosnih pošiljaka čiju cenu određuje Vlada, rukovodeći se pri tom da cene poštanskih usluga moraju biti jeftine i pristupačne svim građanima, tako da je i logično da se na te usluge ne plaća PDV. Delatnost Post ekspresa ne spada u rezervisane usluge, ali

je propustom u zakonu i ona oslobođena PDV-a, što dovodi do toga da su kurirske usluge Pošte u startu jeftinije za 15 odsto od njenih konkurenata. Nenad Čajić, predsednik Grupacije za poštanski saobraćaj, objašnjava:

“Bilo bi nelogično da tražimo da i mi budemo oslobođeni PDV-a i zbog toga smo od Ministarstva finansija tražili da se i na usluge Post ekspresa naplaćuje porez. Inače, Post ekspres je veoma uspešan i nedavno je otvorio veliki manipulativni centar za pošiljke, što nikome od nas, iako nam je on konkurencija, ne smeta jer je Post ekspres javno preduzeće i od njegovog prihoda korist ima cela zajednica. Međutim, nije isključeno da će Post ekspres biti privatizovan i onda će država ostati bez ikakvog prihoda ukoliko on i dalje bude oslobođen PDV-a. Osim toga, eventualni kupac će moći da tvrdi da je prevaren ukoliko PDV bude naknadno uveden. Zbog svega toga je najbolje da već sada situacija bude raščišćena i da uslovi poslovanja budu isti za sve.”

U Privrednoj komori Srbije očekuju da će Ministarstvo finansija uskoro rešiti ovaj problem.

Uzgred, kako smo saznali, u Srbiji trenutno ne postoji kurirska služba koja posluje u samo jednoj zgradi, ali je svojevremeno preteča ovakvih službi postojala u SFRJ.

VLADAN STOŠIĆ

foto: M. Milenković

Kazino kapitalizam

Fenomen postindustrijskih ekonomija, zbog koga se tuku po ulicama Pariza, Atine, Dablina i Madrida. Braća su mu *turbo-kapitalizam*, *globalni informatički kapitalizam* (Kastels 1996), *supraterritorijalni kapitalizam* (Šolte 2001) i *manični kapitalizam*. Izraz *kazino kapitalizam* se prvi put pojavio 1997. u naslovu knjige britanske ekonomistkinje Suzan Strendž (1923–1998), nastao iz analize poremećaja na finansijskim tržištima u jugoistočnoj Aziji. Izrazom *kazino kapitalizam* ona objašnjava fenomen koji povezuje pet trendova: inovacije u načinu na koji funkcioniše finansijsko tržište, širenje obima tržišta; pretvaranje komercijalnih banaka u investicione banke; promenu u bankarskoj samoregulaciji... Izgleda da je to veoma kreativno primenjivano i u Americi, pa Obama za gašenje požara izdvaja milijarde, za njim i ostali, pa više nema nijednu za nas.

Suzan Strendž je inače radila u Londonskoj školi za ekonomske i političke nauke, ali i u Japanu i u Italiji. Lucidna je, jedan njen naslov glasi *Ludi novac*.

Neki u vezi s tom rečju citiraju nemačkog filozofa Petera Sloterdijka (1947), autora *Kritike ciničnog razuma* koji kaže da je “na delu” *postmoderni prevarantski kapitalizam*, odnosno “*piramidalni kriminal*” koji sprovodi, “*kazino kapitalizam*”, koji ne samo da je stvorio “*potrošačko društvo*” nego je i odmakao korak dalje u proizvodnji “*kulture gramzivosti*”.

MMF nam ne da dâ se zadužimo i plaši nas tim *kazino kapitalizmom*, skoro kao Sterijin Kir Janja svoju Jucu:

KIR JANJA: “Pan metron ariston. Krasno grečko mudrost. Sve sos mera, sve sos mera, pa čiš dođiš do velika slava. Ama proketo sadašnje svet oči sve visoko: oči mumuzu, oči bał, oči kafana, oči svilena kadifa. O tis anankis! Očiš moda! Kamo aspri? Glediš na baron, glediš na gospoda? Kaimeno! Ne znaiš da či da propadni svet? Nema špekulacija, nema trgovina. Pošto tiftiku? – bađava; pošto pamvuk? bađava. Sad je došlo vreme da čovek idi bez čizmu....

Filosof, more, slavno grečko Diogen sedio u buru i išo bez čizmu.

JUCA: Valjda nije imao za šta da kupi?

JANJA: O, hondrokefalos! More, slavno grečko car Aleksander go moli da primi dukati, veliki kako tvoje čelo, filosof neči; car go moli, filosof neči. E, de, de!”

(A sebi u bradu mrmlja: “Gumari, što nisi uzio tako lepo novac, pa da daš mene, da pravimo lepa špekulacija.”)

MILAN MILOŠEVIĆ

Prekipeli internet

Kako sada stvari stoje, internet će prestati da postoji najkasnije u septembru ove godine. Okej, to je malo preterivanje. Sa naglaskom na "malo". Jer internet se zaista nalazi pred velikom krizom, do septembra bi mogao potpuno da ostane bez novih adresa. No, krenimo redom.

Osnova funkcionisanja interneta je nešto što se zove internet protokol. On definiše kako se računari na mreži sporazumevaju, inače ne bi mogli da se povežu. Pre trideset jednu godinu uvedena je četvrta verzija internet protokola, skraćeno IPv4. Svaki računar, da bi mogao da bude deo interneta, mora da ima svoju jedinstvenu adresu koju ovaj protokol definiše kao niz od četiri maksimalno trocifrena broja, recimo 192.191.1.12. Brojevi se kreću od 0 do 255 što znači da je ukupan broj adresa koje je ovaj protokol predvideo 4,3 milijarde.

U vreme kada je protokol nastao taj je broj izgledao neiscrpno, PC računari su tek počeli da se pojavljuju.

Krajem osamdesetih internet je već počeo da hvata zamah i pojavile su se prve sumnje u održivost protokola 4. Bilo je jasno da će se u nekoj budućnosti

iscrpiti, samo niko nije mogao da pretpostavi kada. Krenulo se u razvoj novog protokola, nazvanog IPv6, koji je pušten u upotrebu 1996. To ne znači da su provajderi poleteli da ga koriste. Svi uređaji radili su na četvorci, adresa je još bilo u izobilju te nije bilo potrebe da se prelazi na novi protokol.

Glavna odlika šestice je da adrese beleži kao niz od osam maksimalno četvorocifrenih brojeva, gde je cifre moguće menjati i slovima, što ukupan broj mogućih adresa podiže na broj koji ne umem da definišem rečima, ali za one koji se razumeju u matematiku reći ću da je u pitanju dvojka na sto dvadeset osmi stepen. Dakle, ima rešenja, smislili ljudi.

Sada se vraćamo nekoliko dana unazad, na 3. februar ove godine kada su veliki svetski provajderi dobili poslednjih pet blokova adresa, a u svakom bloku ih je 16 miliona. Kada se to potroši, nema više, a proces je da će ova količina potrajati do septembra. Razlog za tako brzu potrošnju je ekspanzija interneta, naročito mobilnog, i potreba da se svi novi uređaji povežu na mrežu, a rekoh, svaki zahteva svoju adresu.

Preporuka vrhovnog tela koje upravlja internet adresama ICANN-a je da provajderi što pre pređu na novi protokol i tako udobno i neprimetno prevaziđu problem adresa. Svako ko to ne uradi odmah, ponaša se neodgovorno, poručuje ICANN.

Nekadašnji član odbora ICANN-a za nacionalne domene Slobodan Marković kaže za "Vreme" da je većina ozbiljnih sajtova vidljiva sa oba protokola, da se tako izrazim. To znači da se IPv4 adrese mogu lako prevesti u IPv6, dodavanjem nula ili nekih drugih oznaka kako bi se od manjeg napravio veći niz. "To ne znači da će četvorka nestati brzo", kaže Marković, upoređujući je sa starim automobilima koji se kreću putevima dokle god mogu da idu iako su tehnološki prevaziđeni. Ali, ne smetaju, sve dok saobraćaj nose novi modeli.

Internet je, dakle, pred najvećom tranzicijom otako je nastao. Ono čemu se svi nadaju jeste da će se ona obaviti neprimetno za korisnike, osim što će se neke adrese u čitačima ispisivati drugačije. Ako sve ostane na ovom jednom tekstu komplikovanom za pisanje, a kamoli za čitanje, biće odlično.

Dr Ristić

dom zdravlja +

- OPŠTA MEDICINA
- MEDICINA RADA
- PEDIJARIJA
- GINEKOLOGIJA
- FIZIKALNA MEDICINA
- RADIOLOŠKA DIJAGNOSTIKA
- BIOHEMIJSKA I MIKROBIOLOŠKA LABORATORIJA
- PREVOZ SANITETOM
- INTERNA MEDICINA
- KARDIOLOGIJA
- ENDOKRINOLOGIJA
- REUMATOLOGIJA
- UROLOGIJA
- OFTALMOLOGIJA
- OTORINOLARINGOLOGIJA
- NEUROLOGIJA
- OPŠTA HIRURGIJA
- MEDICINA SPORTA
- GASTROENTEROLOGIJA
- STOMATOLOGIJA

FIZIKALNA MEDICINA

NEUROLOGIJA

REUMATOLOGIJA

01.-28. februar

11070 Novi Beograd, Narodnih heroja 38, Tel. 011/2693-287, 2697-808 mob.tel. 063/205-764, Pregledi u ordinaciji od 08 do 21:30h
 Kućne posete od 00 do 24h, www.dr-ristic.com, e-mail: zcentar@dr-ristic.com

foto: www.b92.net

DRUŠTVO

Igraonica za decu obolelu od raka

Na dečjem hemato-onkološkom odeljenu Instituta za majku i dete otvorena je igraonica za decu, prva na klinici gde se leče deca obolela od raka. Osam kvadrata na kraju hodnika hemato-onkološkog odeljenja mališanima je zamena za obdanište i igranje kod kuće, a igraonicu je opremilo Nacionalno udruženje roditelja dece obolele od raka (NURDOR), uz pomoć donatora. Kutak je ispunjen igračkama, knjigama, društvenim igrama. Opremljen je računarima i televizorom, mini-kuhinjom i zamkom. Zidovi su oslikani likovima crtanih junaka. Sve kako bi boravak u bolnici za 20 mališana koji se leče od raka bio što prijatniji. Za mnoge od njih lečenje i oporavak traju i po nekoliko meseci, pa se zaposleni na Institutu trude da im olakšaju borbu za ozdravljenje. Osim što mogu da se igraju u ovoj maštaonici, deca će moći i da uče. Ideja NURDOR-a, koji je idejni tvorac i realizator projekta, jeste da se i mališanima koji se bore sa najtežom bolešću omoguće osnovna dečja prava na igru i edukaciju. Zahvaljujući inicijativi Nacionalnog udruženja roditelja dece obolele od raka, ovakvu igraonicu sledećeg meseca dobiće i mališani koji se leče u Nišu.

lik i delo

Zoran Stanković

kandidat za ministra zdravlja

foto: A. Andić

Osnovni podaci: Rođen je 9. novembra 1954. godine u selu Trgovište (opština Vladičin Han). Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Hanu. Nakon mature upisuje Medicinski fakultet u Nišu. Kada je diplomirao (maja 1980), staje u vojnički stroj kao lekar stažista, bio je garnizonski lekar u Peći i Vranju. Oženjen je Marinom, otac dve ćerke, bliznakinje.

Kandidat: Zoran Stanković predložen je za novog ministra zdravlja. Na sednici Predsedništva G17 plus, 7. februar 2011, obrazlažući taj predlog Snežana Samardžić-Marković, potpredsednica te stranke, rekla je da Stanković nije član nijedne stranke, pa ni G17 plus, i dodala da očekuje da koalicioni partneri podrže Stankovića, budući da su s njim i ranije sarađivali i jer je "on pošten čovek, vrhunski profesionalac, koji se već dokazao u toj oblasti".

Karijera: Nakon pet godina služenja u trupi odlazi na specijalizaciju na VMA, gde maja 1988. godine dobija akademsku titulu specijaliste za sudsku medicinu i patologiju, a doktorsku disertaciju pod nazivom "Problemi sudskomedicinske obrade leševa u ratnim uslovima" odbranio je 1997. u Beogradu. Ostaje na VMA i radi u Zavodu za patologiju i sudsku medicinu, gde je do 2002. godine bio načelnik.

Član je Jugoslovenskog komiteta za prikupljanje podataka o istraživanju zločina protiv čovečnosti i međunarodnog prava od 1993. godine. Formirao je decembra 1997. tim za istraživanje posledica NATO bombardovanja na području Republike Srpske (da li su korišćeni projektili sa osiromašenim uranijumom). Držao je predavanja na univerzitetima u Velikoj Britaniji, Francuskoj, Ukrajini, Poljskoj.

Član je Komisije za istinu i pomirenje od njenog formiranja (aprila 2001).

Od 1994. je ekspert Ujedinjenih nacija za sudsku medicinu.

Zoran Stanković je marta 2010. izabran za predsednika Saveza za rekreativni sport Republike Srbije.

Priznanja: Počasni građanin Mrkonjić Grada postao je 2002, a mitropolit dabrobosanski Nikolaj odlikovao ga je Ordenom svetog Petra Dabrobosanskog (2004).

Unapređenja: Zoran Stanković u svojoj vojničkoj karijeri tri puta je vanredno unapređivan. Prvi put u čin potpukovnika 1993. godine, četiri godine kasnije u čin pukovnika, a 2001. godine vanredno je unapređen u čin general-majora. Penzionisan je sa dužnosti načelnika VMA 2005. godine.

Načelnik VMA: Ukazom predsednika SRJ (januara 2002) imenovan je za načelnika VMA, najmlađeg u njenoj istoriji. Bio je načelnik VMA od 15. januara 2002. do 31. marta 2005. kada je smenjen i, na sopstveni zahtev, penzionisan.

Ministar odbrane: Za ministra odbrane državne zajednice Srbije i Crne Gore izabran je 21. oktobra 2005. godine, a od maja 2006. godinu dana bio je ministar odbrane Srbije.

Posle odlaska sa funkcije ministra nastavio je da predaje kriminalističku medicinu na Policijskoj akademiji i na privatnom Stomatološkom fakultetu u Pančevu.

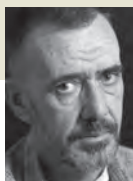
Patolog: Krajem 1991. kao major na vukovarskom ratištu radio je obdukcije i tamo ostao godinu dana. Na ratnim prostorima bivše Jugoslavije obdukovao je više od 5000 leševa i radio na više od 50 masovnih grobnica. "Ja se pred mrtvima osećam odgovornim. A sa nalazima ne mogu da dozvolim da se manipuliše." Više puta je pružao ekspertsku pomoć Haškom tribunalu.

O profesiji i emocijama: "Moja profesija isključuje emocije. To mrtvo telo je predmet mog istraživanja, koje treba da kaže šta se toj osobi desilo. Kad odradim posao, izliju se emocije i ne mogu da ostanem miran, s najbližima se isplaćem."

O Ratku Mladiću: Kaže da "ima poseban odnos" sa generalom Mladićem, jer je obducirao njegovu ćerku posle tragedije. Ali, ne podržava njegovo skrivanje. "Da sam ja na njegovom mestu, znao bih šta treba da uradim. Uzeo bih pištolj i kao častan oficir rešio stvar!"

O sebi: "Ja sam običan čovek koji svaku dužnost shvata onakvom kakva ona stvarno jeste."

DRAGOSLAV GRUJIĆ

► zoom

piše: Dragoljub Žarković

Istraga nad besprekornim ministrom: Da li je Zoran Stanković pošteniji od Tomice Milosavljevića i zašto narod veruje da su svi oni lopovi

Kada je Mirko Cvetković obrazlagao sastav vlade, nije rekao da su ministri poštenu ljudi. To se valjda pretpostavljalo. Govorilo se o njihovoj stručnosti, znalo se da stranačka pripadnost i privrženost, još u većem broju slučajeva, diktiraju sastav kabineta, ali poštenje niko nije pominjao. Sad ispade da se među njima, najzad, pojavio i jedan pošten

Kad dogori do nokata:

Ko može da vas pogleda u oči

KLJUČNI DEO OBRAZLOŽENJA kandidature doktora Zorana Stankovića za novog ministra zdravstva, u interpretaciji stranke G17 plus, jeste da je on pošten čovek. Tako je minimalna pretpostavka da neko bude ministar postala neka posebna vrлина. To najviše govori o njima i nama s njima, a najmanje o kandidatu čije poštenje ne doводим u pitanje.

I Snježana Grubješić i Vladimir Ilić, spikeri stranke u ovom slučaju, istakli su poštenje kao vrhunarski princip prilikom odabira, a onda su pomenuli i stručne performanse doktora Stankovića i iskustvo u upravljanju velikim sistemima i poslovima državne uprave. Bio je načelnik Vojnomedicinske akademije i ministar odbrane.

Od ranog jutra gradom je kružila neukusna doskočica da je on pravi čovek za ministra u ovoj koalicionoj vladi jer je patolog, po starinski mrtvozornik, i specijalista sudske medicine, pa će o vladinom slučaju moći stručno da svedoči.

Autori ove vrste doskočica, u duhu predizbornog krljanja koje je već počelo, pojednostavljaju pogled na vladu i tvrde da su sve to lopovi, kao i sve prethodne vlade, i udvaraju se osirotelom narodu, gnevnom zbog socijalnog položaja u kome se našao. Otuda čelnici G17 plus ne greše kad poštenje ističu kao vrlinu, ali, ruku na srce, time u nepriliku dovode druge ministre koji su birani po drugim kriterijumima.

Kada je Mirko Cvetković obrazlagao sastav vlade, nije rekao da su njegovi ministri poštenu ljudi. To se valjda pretpostavljalo. Govorilo se o njihovoj stručnosti, znalo se da stranačka pripadnost i privrženost, još u većem broju slučajeva, diktiraju sastav kabineta, ali poštenje niko nije pominjao. Sad ispade da se, eto, među njima, najzad pojavio i jedan pošten.

Ja nemam nikakve dokaze o ovom moralnom svojstvu aktuelnih ministara i sve dok se drugačije ne utvrdi poštujem pretpostavku

nevinosti. Dakle, poštenu su koliko i doktor Zoran Stanković koji i sam nije, verovatno, srećan zbog titule "poštenog ministra" u vladi koja tako nikad nije kvalifikovana. On mu tu sada dođe kao prvak u poštenju, a tog svojstva se političari uvek dosete kad im dogori do nokata, kad se približe neki izbori, kad narod počne da gundati ili kad uhvate nekog s rukom u cegeru, kao onomad kad je Boris Tadić pobedio na izborima za predsednika Demokratske stranke obećavajući da će do kraja isterati " aferu Bodrum", tj. skandal oko krađe glasova na skupštinskom glasanju.

Uostalom, setimo se samo nekih izbornih slogana, od onog direktnog "Pošteno" do istog samo malo uvijenijeg "Ko može da vas pogleda u oči?". Ima i ona narodna pošalica koja počinje sa "Ko o čemu..." a ima i ona zlokobna opisna karakteristika "Pošten, ali glup".

Jastuk za miran san:

Udarnički rad za narod

MORALNA NAČELA POLITIKE nikad nisu počivala baš na najvišim standardima i često je povodjenje za onom Makijavelijevom opštom definicijom dobra – "Dobro je ono što vodi dobrom" i tu političari najčešće traže utehu i mekan jastuk za miran san. Naime, njima se čini da rade za dobro naroda i ako se to uspostavi kao vrhovni moralni postulat, svako drugo nepočinstvo izgleda sitno i zanemarljivo. Jedan od ministara iz prethodne vlade gotovo da je blagoslovio kraduckanje kao metod vođenja javnih poslova, dok je osudio krađu velikih razmera, posebno zato što nije imao kud jer su bili uhvaćeni njegovi potčinjeni.

Poznajem gotovo sve ministre u gotovo svim vladama od devedesetih godina. Po pravilu, imaju onaj namučeni izgled lica ljudi s lošom probavom i tvrde da rade po 15, 16 sati dnevno. Osećaju se kao žrtve jednog kolosalnog mehanizma koji, verujem, iscrpljuje ljude, ali opijenost vlašću, udvorištvom potčinjenih i onog dela javnosti

Foto: A. Anđić

koji udostojе svojim prisustvom, deluje kao purgativ koji ih preko noći očisti od danju sakupljene žuči, posadi ih ujutro u kola i odvede na nove radne zadatke.

Kao što se u kući obešenog ne govori o konopcu tako se ni sa ministrima ne može razgovarati o poštenju. I aluzivan govor o tome je deplasiran. Pretpostavka poštenja je prvi bedem u odbrambenom mehanizmu političara. Svi su oni poštени, dok ih ne uhvate, a to se retko događa. Mnogo ređe nego što se pletu priče o tome ko je koliko i gde drpio, ko je kome namestio posao... Cifre su obično velike, reči su jake, ali su dokazi – nikakvi.

Kada je Tomica Milosavljević, pre desetak dana, i posle osam godina upravljanja Ministarstvom zdravlja, s liste G17 plus, u kome će ga zameniti poštени Stanković, podneo ostavku iz, kako je naveo, “duboko ličnih razloga”, niko mu nije poverovao. U traganju za motivima te ostavke najčešće sam i od odmerenih ljudi slušao priče o silnim krađama, neakvim kućama u Grčkoj i još koječemu... Bio je kriv dok je bio ministar, a sada, izgleda, još više.

Lopovi i žandari:

Kantar za merenje poštenja

TAKO SE IDEJA o politici i lik i delo političara izjednačuju sa grabljivošću i lopovom, a autsajderima, ljudima sa strane, svi oni izgledaju isto, ma šta G17 plus govorio o njima. I tako već deset godina. Suštinski prevrat Petog oktobra nije uspeo. Sve vlade su u očima posmatrača sa strane bile – lopovske. Od prve Đinđićeve, preko one prve Koštuničine koja se s dugim vremenskim odmakom sada goni za krađe u “Kolubari”, do ove koja će uskoro biti ispraćena, ovako ili onako, odnosno pre ili o roku.

Benžamen Konstan, politički pisac ovde slabo citiran, napisao je: “Političke promene ne znače skoro ništa. Pravi istorijski napredak je onaj koji se odigrava u dubinama društva.” Ko ovde može mirne savesti reći da se ovde nešto promenilo po dubini srpskog društva? Narod i vlast i dalje se igraju lopova i žandara, s fenjerom tragamo za poštenim čovekom, dok su institucije u stanju hibernacije ili, ako su aktivne, više liče na čarkaške družine nego na autoritete u javnosti.

Nije lako biti građanin, podučavao je Ruso, građanski zakoni mnogo su tegobniji od tiranovih obećanja. Sledeći doktrinu, kažu politički pisci, Napoleon je svaka tri meseca izmišljao nešto drugo – oblik vladavine, zakone ili ratove. A ovi naši stalno izmišljaju poštenog ministra. A kantar za merenje poštenja ne ispuštaju iz svojih ruku. Kako u nas stvari stoje, Stanković će u očima javnosti biti pošten do dana kada i formalno uđe u vladu, a onda će deliti sudbinu javnomnjenjskog pogleda na vlast jednog nedovršenog društva.

Miting opozicije

Naprednjaci i vlada u

senci Borisa Tadića

Naprednjaci menjaju košulju i traže vanredne izbore. Vlada u senci predsednika Tadića ne pokazuje da je zabrinuta zbog toga. Socijalni milje Srbije 2011. je takav da za vladu nije najdramatičnije pitanje koliko je naprednjaka bilo na ulici, već koliko je ono tiho nezadovoljstvo ispod površine

U toku “događanja naroda” 1988. radnici iz Rakovice došli su u Saveznu skupštinu SFRJ da protestuju, a sociolog Nebojša Popov je kasnije zapazio da su došli kao radnici, a posle susreta sa Slobodanom Miloševićem vratili se kao Srbi.

Scenario događaja na platou ispred Doma Narodne skupštine u subotu 5. februara 2011. vukao je u drugom pravcu: naprednjaci (bivši radikali) došli kao Srbi, a vratili se kao radnici.

Raspisivanje vanrednih parlamentarnih izbora u roku od dva meseca zatražilo je oko 55.000 (100.000, prema proceni organizatora) pristalica Srpske narodne stranke na skupu “Izbori se za promene”. Tom zahtevu su se pridružili i predstavnici i simpatizeri Nove Srbije Velimira Ilića, Pokreta socijalista Aleksandra Vulina i Pokreta snaga Srbije koje je predvodila Milanka Karić.

Ako se zahtev ne ispuni, najavili su da će na proleće organizovati sedeći protest. Rekli su pristalicama da za tu priliku pripreme stiropor na kome će sedeti, da se ne bi prehladili, što je u vladajućoj stranci (Šutanovac) dočekano podsmehom.

Miting je počeo himnom “Bože pravde”, a završio se pesmom “Vostani Serbie”. U sredini, između govora, recitovana je pesma “Srbija” Oskara Daviča, (“Oj Srbijo, među šljivama, oj Srbijo zemljo među ljudima na njivama, oj Srbijo, buno među narodima!”), u jednom reperskom prilogu je pomenuto da će se i kod nas čuti “Oda radosti”, a glumci iz predstave “Kursadžije” su pričali viceve o predsedniku Srbije Borisu Tadiću i o vlasti.

Pre početka na videobimu poruke su pominjale 700.000 nezaposlenih u Srbiji i dva miliona siromašnih, što će biti ponavljano i u govorima.

NA BINI ISPRED SKUPŠTINE: T. Nikolić

Foto: Milovan Milenković

Pored parola na srpskom jeziku ("Hoćemo naprednu Srbiju", "Dokle više?", "Buna protiv dahija"), bilo je transparentata i na engleskom ("No more government lies! Wake up!"). Za ljude s oštećenim sluhom govori lidera prevedeni su na gestovni jezik.

Pored raspisivanja vanrednih parlamentarnih izbora naprednjaci traže i da bude zaustavljen proces prodaje "Telekoma Srbije". "Neka se ne usude da prodaju "Telekom", onaj ko ga kupi neka zna da smo bili protiv toga. Onaj ko jeftino kupuje naš znoj neka zna da će morati da plati ono što je uzeo onoliko koliko vredi" poručio je Nikolić naglašavajući da bi njega bilo sramota da je pobedio lažući građane da će 200.000 automobila iz Fijata da ode u izvoz, da će građani dobiti 1.000 evra od akcija...

Poručuju (Aleksandar Vučić, SNS) da je vlast odnarođena, da su ljudi došli na miting da kažu da im je dosta terora i siromaštva, da je vlast korumpirana, da je Srbija svakoga sata zaduženija za 750 evra, a da 44 zaposlena dobiju otkaz, da oni hoće promene, a da će SNS po dolasku na vlast smanjiti broj poslanika u Skupštini Srbije, ukinuti nepotrebne agencije i fondove i stvoriti povoljniji ambijent za strane investicije.

Tvrde da će se SNS-om zalagati za uvođenje reda u poreski sistem i da će kontrolisati javne nabavke, formiranje državnih agencija i sprečiti krađu državnog novca (Jorgovanka Tabaković, SNS).

Saputnici su bili nešto verbalno radikalniji od glavnih organizatora mitinga, naprednjaka.

Poručivali su da oni neće Tunis, Kairo i Egipat, već demokratsku Srbiju; da neće upitnike, već da hoće posao, platu; da aktuelna vlast ne zna da vlada, da nije ispunila data obećanja – 200.000 novih radnih mesta, 1000 evra za akcije, članstvo u Evropskoj uniji 2013. godine; da niko u Srbiji nije zadovoljan, osim pripadnika vlasti, da tu vlast neće ni policija, ni prosvetari, "a i Tomica Milosavljević im je pobegao". (Velimir Ilić iz Nove Srbije, koji je, u stilu one Stojadinovićeve rečenice "Sija sunce, znači Bog je s nama, mi ćemo pobediti", optužio vlast i za vremensku prognozu: "Vidite kakav je dan, a oni su rekli da će biti minus osam. Oni su obećali i ulazak u Evropsku uniju. Oni lažu...")

Uzvikivali su da je Srbija "premala za tako velike lažove i presiromašna za tako bogate ministre"; da je građanima dosta "Mrkonjićevih izmišljotina i Dinkićevih laži" (Aleksandar Vulin, iz Pokreta socijalista). Iste večeri to je pobudilo asocijacije (Čedomir Jovanović, LDP) na vladavinu JUL-a čiji je Vulin bio istaknuti član.

Većina poruka s bine se odnosila na socijalno-ekonomsku krizu, a manje je bilo reči o nacionalnim i državnim pitanjima. Kosovo praktično nije pomenuto. Nije pominjana ni Amerika, valjda zbog onog zviždanja bivšem američkom ambasadoru Montgomeriju koji očito nešto radi s naprednjacima.

PROMENA KOŠULJE: Cilj naprednjaka je očito bio da tim mitingom zakazanim za 5. februar, usled zime kad mu vreme nije, pokažu snagu, da održe inicijativu (prošle godine su sakupili peticiju s milion potpisa za vanredne izbore i s 250.000 potpisa za promenu Ustava Srbije).

Trudili su se da uz uobičajeni mitingaški folklor prikažu novi repertoar i retoriku, različitu od one koju su gajili doskora – dok su bili radikali, a uz pomoć policije, distancirali su se i od navijačkih i desničarskih grupa. Februar-ski skup je protekao bez incidenata, a jake policijske snage bile su raspoređene u širem centru Beograda i privede dve grupe navijača, jednu kod Terazijske česme a drugu u Nemanjinoj.

Poslednji miting današnji lideri SNS-a organizovali su kad su bili radikali, jula 2008, u znak protesta zbog hapšenja Radovana Karadžića. Taj se miting završio sukobima s policijom u kojima je poginuo demonstrant Ranko Panić. U govorima je sada traženo otkrivanje i kažnjavanje odgovornih za njegovu smrt.

Pretežan deo učesnika tog mitinga bili su ljudi starijih godišta, po vizuelnom utisku reportera, gubitnici tranzicije u jeftinim jaknama, izlizanim cipelama i patikama, s vunanim kapama, a stariji s kačketima i šeširima s kratkim obodom, više deprimirani nego ogorčeni, žena podlakti la muškarca, slušaju i razgovaraju usput o tome kako su doprinose uplašivali i oni i njihovi roditelji, a eto... Tek poneki mlađi učesnik je imao obaveznu kapu za mitinge, šajkaču, poneko pištaljku (patent 1996) i poneko vuvuzelu (SPF 2010). Došli su iz Beograda i iz više gradova u Srbiji (najmanje 40 autobusa). Nosili su zastave i transparente svojih opštinskih odbora. Navodno je kontrolisano i da grupe koje su došle autobusima ne koriste alkohol. Stajali su i slušali šta se priča na platou ispred Doma Skupštine od Glavne pošte do fontane na Pašićevom trgu i u delu Pionirskog parka. Po završetku mitinga, u saradnji s Gradskom čistoćom očistili su trg.

To je verovatno jedan od najvećih i najmanje konfliktnih mitinga te grupacije koja u svom "prethodnom životu" nije mnogo izlazila na ulice. Verovatno je da će taj miting vodstvo naprednjaka koristiti za učvršćivanje samopouzdanja članstva i da će ga pominjati zajedno sa

uspesima na lokalnim test-izborima na Voždovcu i u Zemunu.

Oni su se uspešno odvojili od Srpske radikalne stranke, pristalice ih ne napuštaju uprkos promeni ideologije, pa ni zbog promene radikal-skog imena u naprednjačko, što se u političkoj istoriji Srbije smatralo nezamislivim.

Međuizborne ankete pokazuju da oni stoje

**KOLIKO LJUDI MOŽE DA STANE
NA PLATO ISPRED SKUPŠTINE:
Naprednjački miting 2011**

Foto: VREME

**dole, s leva na desno:
Događanje naroda
("uhapsite Vlasija") 1989.**

Foto: D. Gagović

Vidovdanski sabor 1992.

Foto: Imre Sabo

5. oktobar 2000.

Foto: A. Andić

dobro i s preteranim samouverenjem tvrde da će vladu sastaviti sami, no možda je to samo-pouzdanje naprednjaka, ipak, veće od njihovih realnih dometa. Žale se da je slika Srbije na medijima previše harmonična, da im nisu dostupni mediji da narodu kažu istinu, što opozicija inače čini, mada su oni u proteklom periodu bili vidljiviji od ostalih stranaka – zbog sukoba

oko razlaza s Šešeljevim radikalima, zbog aktivnosti oko formiranja nove stranke. a i zbog inicijativa koje su oni preduzimali.

Na njihovu parolu o borbi protiv "političke klase" njihovi politički protivnici brzo odgovaraju podsećanjem da, valjda, i Nikolić i Vučić takođe pripadaju "političkoj klasi", da su viđeni kakvi su kad su na vlasti, da su lično profitirali

u vreme sloma 1999; da opet rade s JUL-om, da skupljaju restlove bivšeg režima; da su opet u crno-crvenoj koaliciji. Po nekoj teoriji grešaka desilo se da su na belim plakatima s pozivima na miting dominira crno-crvena štrafta.

Pre i posle mitinga njihovi protivnici prigovaraju Nikoliću da napada tajkune, a štiti Bogoljubu Karića, koji je u bekstvu od suda i sarađuje s

Korenje i salata za truta na stiroporu

Iako većina političkih izjava koje ostaju upamćene najčešće služi podsmehu i sprdnji, nijedna od njih ne ostaje u kolektivnom pamćenju slučajno. One moraju da sadrže nešto što, bar nesvesno, pogađa i dotiče većinu

IMA ONAJ STARI vic o dva narkomana koji se drogiraju ispred zgrade. Nailazi baba i pita ih šta rade. "Ništa, bako, drogiramo se", kažu narkomani, na šta će baba: "Dobro, deco, samo nemojte da sedite na 'ladnom betonu.'" Logiku babe iz vica sledio je u subotu 5. februara i Tomislav Nikolić, lider Srpske napredne stranke. "Ako siledžije, kao i do sada, ne budu želele da slušaju, u aprilu ćete me zateći ovde kako sedim na stiroporu da se ne prehladim. A i vi ponesite stiropor, ako želite da mi se pridružite", rekao je Nikolić na skupu ispred Doma Narodne skupštine u Beogradu. Možda je još rano govoriti o značaju subotnjeg mitinga opozicije za dalji tok političkog života u Srbiji. Ipak, iskustvo nam govori da će, ako ni po čemu drugom, ovaj skup ostati upamćen po stiroporu, jer je Nikolićeva izjava već dobila brojna parafraziranja, tumačenja i duhovite transformacije, poslužila kao inspiracija karikaturistima, satiričarima i aforističarima. Sa platoa ispred Skupštine preselila se u vic i, vrlo verovatno, istoriju govorništa u Srbiji.

U kratkoj, ali turbulentnoj istoriji srpskog višestranačja, malo je političara za koje se može reći da su dobri i vešti govornici. No, tu i tamo,

otrgne se po neka krilatica koja nastavlja da živi u jeziku (i narodu), bilo zbog originalnosti i duhovitosti, kakva je "baba Simana", metafora koju je predsednik Nove Srbije Velimir Ilić upotrebio da dočara pasivnost predsednika Borisa Tadića, bilo zbog neprimerenosti situaciji i trenutku, poput "nemojte, deco", episkopa Amfilohija Radovića, upućeno huliganima koji su u martu 2004. palili Bajrakli džamiju u Beogradu.

Neke izjave odrede sudbinu i dalji put onih koji su ih izgovorili. Uspon Slobodana Miloševića počeo je čuvenim "Niko ne sme da vas bije!" izgovorenim na Kosovu polju 24. aprila 1987. godine. Ove reči zapravo su odgovor na dobacivanje iz mase da ih policija tuče (pošto su želeli da priđu Miloševiću, policija je demonstrante potiskivala palicama). Ali, razlog zašto su ostale upamćene leži u njihovoj višeznačnosti. Neki su "Niko ne sme da vas bije!" doživeli kao Miloševićovo preuzimanje kontrole nad situacijom na Kosovu, neki kao nacionalistički poklič protiv kršenja prava Srba, a ubrzo je svima postalo jasno da ga je ova kratka rečenica katapultirala u politički vrh. Kratak odgovor na povike "Biju nas!" izazvao je oduševljenje mase koja je dotadašnjem bankaru i aparatčiku,

njegovim Pokretom snaga Srbije koji vodi Milan-ka Karić. Odgovor je glasio da kritičarima nije smetao Bogoljub kad im je pozajmljivao svoju "zelenu salatu" na izborima. Bogoljub je u izbornoj kampanji 2004. skrenuo pažnju na sebe pokazujući glavicu zelene salate (izvozna šansa) i najavljujući skidanje lanaca i katanca s fabrika koje ne rade. Okupio je priličan broj glasova

gubitnika tranzicije koji su tada bili pošli za njim kao napoličari za domaćinom, a liberalni analitičari su Bogoljuba brzo proglasili za novog evropejca. Kao sada Nikolića.

Voda naprednjaka Tomislav Nikolić inače ima industrijsko iskustvo i radničko poreklo i verovatno je dobro upoznao mentalitet radništva, još u vreme kad je bio mašinski tehničar i radio u

Žegrapu. Može da kaže da je jedan od njih, što je pokazivao i u prethodnim kampanjama, na primer kada je na početku jedne kampanje silazio u rudničko okno.

Odgovor demokrata (Jelena Trivan), kao kod socijalista devedesetih, glasio je da naprednjaci "ne nude rešenja" i "politizuju socijalne probleme"... (Jok, će ih bude!)

dala vetar u jedra za budućnost. “Milošević je bio transformisan, zapaljen Kosovom”, opisao je kasnije Ivan Stambolić, ujedno rekavši i da je taj dan označio kraj SFRJ.

Kao što je rečenica “Niko ne sme da vas bije!” obeležila Miloševićev vrtoglavi uspon, njegov lagani pad započeo je izgovaranjem čuvenog “Volim i ja vas!”, 24. decembra 1996. godine, na kontramitingu “Za Srbiju”, koji je Socijalistička partija Srbije organizovala kao odgovor na protestne šetnje započete 17. novembra 1996. nakon krađe na lokalnim izborima. Opet je reč o odgovoru na povike iz mase, koja je ovog puta skandirala “Slobo, mi te volimo!” Međutim, za razliku od moćnog, zaštitničkog tona koji su njegove reči imale devet godina ranije na Kosovu, “Volim i ja vas!” Milošević je izgovorio hladno, distancirano i preko volje.

Možda najpoznatiji povik koji se sa govornice preselio u narod i postao zaštitni znak jedne stranke, ali i jednog vremena, svakako je “Svi, svi, svi!”. Nakon što je 9. marta 1991. godine uhapšen, pa pušten posle tri dana, Vuk Drašković se sa balkona Narodnog pozorišta obratio okupljenima na Trgu Republike i zatražio da iz pritvora budu pušteni ne samo on i njegovi najbliži saradnici, nego svi uhapšeni. Drašković je podstakao masu da skandira “Svi, svi, svi!”, što će u kasnijim godinama biti nezaobilazan poklič na svim demonstracijama na kojima je učestvovao Srpski pokret obnove. Malo je poznato da je idejni tvorac povika “Svi, svi, svi!” Jovan Marjanović, profesor Fakulteta političkih nauka i tadašnji potpredsednik SPO-a, koji je 9. marta uhapšen zajedno sa Draškovićem.

Mnoge izjave Zorana Đinđića pamte se i prepričavaju, međutim, među njima su retke one izrečene na mitinzima i pred velikim brojem ljudi. Sklonost metaforama i složenim verbalnim konstrukcijama i nisu pogodne za obraćanje širokim masama, jer masa traži parole i nema strpljenja da pronikne u značenje “gutanja najveće žabe” i spermatozoida kao simbola pobedničkog duha. Međutim, Đinđićevo viđenje Vojislava

Na opozicionoj strani naprednjaci imaju protiv sebe svoje bivše klupske drugove radikale na jednoj i na drugoj strani Čedomira Jovanovića, koji najupornije raskrinkava njegovo evropejstvo. Od DSS-a su se udaljili, ne samo zbog navodnih lapsusa govornika u kojima je pominjan Koštunica (Velimir Ilić, kada je rekao da narod neće ni Tadića ni Košunicu nego novog vođu,

Tomislava Nikolića, a Nikolić kada je rekao da i Tadić i Koštunica treba da skinu kapu pred ovim ljudima). Zabeležene su posle neke izvinjavajuće izjave, ali Nikolićeva konstatacija da su mogućnosti saradnje SNS-a i DSS-a praktično iscrpljene. Sociolog Slobodan Antonić piše i o tome da stranci pritiskaju Nikolića da niko ne ide s Košunicom.

Koštunice koje je izneo 26. septembra 2002. na završnom mitingu u okviru kampanje Miroljuba Labusa za predsedničke izbore, u kom je tadašnjeg predsednika SR Jugoslavije uporedio sa trutom, ostalo je upamćeno kao jedan od upečatljivijih govora.

Iako većina političkih izjava koje ostaju upamćene najčešće služi podsmehu i sprdnji, nijedna od njih ne ostaje u kolektivnom pamćenju slučajno. One moraju da sadrže nešto što, bar nesvesno, pogađa i dotiče većinu, kao što je slučaj sa zlokožnim inatom u rečima “Ješćemo korijenje!”, koje je 1991. godine izrekao član predsedništva SFRJ Branko Kostić. Baš kao što ona čuvena salata kojom je Bogoljub Karić mahao pred kamerama BK televizije, dok je tvrdio da u Srbiji treba da se prodaje hrana koju proizvedu srpski poljoprivrednici, a ne tri puta skuplja, uvozna, pogađa pravo u osetljivu tačku biračkog tela, tako i Nikolićev stiropor nosi u sebi simboliku koja mu ne da da ostane na nivou vica. Stiropor je jeftin i svima dostupan, odličan je izolacioni materijal, a poslednja stvar koja treba poniženom, osiromašenom i umornom građaninu Srbije jeste prehlada. Pominjući stiropor, Nikolić nije hteo da bude duhovit. Njegova izjava je zapravo vešta retorička manipulacija socijalnim beznađem i naporom običnog građanina da se zaštiti i pomogne sebi koliko može, makar se svelo tek na to da ne sedi na hladnom. ◀

Jovana Gligorijević

GOVORI I GOVORNICI:
S. Milošević, “Volim i ja vas”
Foto: D. Gagović
V. Drašković (“svi, svi, svi”)
Foto: A. Anđić
Zoran Đinđić (“trut”)
Foto: Reuters
Bogoljub Karić (“salata”)
Foto: FoNet

Pažljivo kalibrirana naprednjačka retorika je očito u funkciji njihovog približavanja Evropi, ali neki zaključuju da se oni možda ipak približavaju i Demokratskoj stranci, koju, pak, označavaju kao svog glavnog političkog protivnika i nazivaju je “režimom”. Bilo je prethodnih meseci spekulacija da bi posle narednih izbora moglo da dođe do velike koalicije Demokratske i ▶

Srpske napredne stranke, ali te pretpostavke tek treba da budu testirane. Socijalista Ivica Dačić je na primer prilično oštro prigovarao koalicionim partnerima da češće razgovaraju s naprednjacima nego s njim.

Po pretpostavkama nekih sociologa (Slobodan Antić najdirektnije, ali i drugi), ta velika koalicija bi možda bila po volji stranaca, a i vladajuća Demokratska stranka bi na nju možda pristala ako bi procenila da dolazi vreme da se daju nove koncesije oko Kosova za šta je potreban što širi konsenzus.

Mogući su i neki drugi adhoc aranžmani – za promenu ustava Demokratskoj stranci je potrebna saglasnost s naprednjacima, jer drugačije ne bi mogli da obezbede dvotrećinsku većinu u Skupštini. Važnija od ideološke i konstitucionalne sloge u takvim prilikama jeste raspodela 14.000 mesta u državnoj upravi od vrha do dna koliko je izbornim pobednicima na raspolaganju (Zoran Stojiljković).

VLADA U SENCI: Moglo bi se reći da je to najveći politički skup usmeren protiv vlade Mirka Cvetkovića, ali nema znakova da će ona pokazati da je mnogo zabrinuta zbog toga, a i sa štrajkovima prosvetara i policajaca suočava se prilično hladnokrvno.

Cvetkovićeva vlada je bila pošteđena dužničkog šoka i socijalnih napetosti koje su tokom krize zahvatale Francusku, Grčku, Irsku i Španiju, države koje su u solidnijem socijalnom i ekonomskom stanju od Srbije. Naprotiv, kriza joj je služila i kao opravdanje za neispunjena obećanja, koja se u izbornom periodu i na početku mandata inače daju neštedimice. Uz to, vlada je bila u senci hiperaktivnog predsednika Tadića.

Nikolić je na trg izveo gubitnike tradicije, slojeve koji su i ranije išli za njim. Radikali su inače i u svojoj najžešćoj nacionalnoj fazi imali jaka uporišta i u velikim industrijskim centrima.

Za vladajuću garnituru neće biti problem u tome koliko je naprednjaka gazilo po onom raskvašenom snegu u Pionirskom parku, već to što Nikolić sipa so na ranu i hiberi čorbu tinjajućeg socijalnog nezadovoljstva. A ispod površine ponestaje strpljenja i opada nada, dok se “baba češlja”.

U samoj vladajućoj koaliciji, ministar za rad i socijalnu politiku Rasim Ljajić nekoliko puta je opomenuo svoje koalicione partnere da je glavni problem Srbije – pogrešna procena prioriteta. “Umesto da se u ovom trenutku bavimo poboljšanjem životnog standarda kao ‘pitanjem svih pitanja’, mi pričamo o izmeni izbornog sistema, rekonstrukciji Vlade i smanjenju broja

poslanika. Nema ni političke ni druge stabilnosti, ukoliko se ima toliko siromašnih, onih koji žive u svojoj zoni siromaštva, nezaposlenih”, ponavlja Ljajić, rekavši da ni u ludilu ne želi da u narednom mandatu bude ministar za rad i socijalnu politiku, a on to može da kaže jer je u prethodnom periodu bio dežurni vatrogasac socijalnih konflikata u Srbiji, koji su izbijali zbog loše i nedovršene privatizacije pojedinih preduzeća.

NARODNE KUHINJE: Ispod granice siromaštva u Srbiji živi 650.000 ljudi i 120.000 dece. U decembru je bilo 70.000 korisnika socijalne pomoći, a izmenama Zakonom o socijalnoj pomoći moglo biti obuhvaćeno oko 100.000 porodica (pomoć je iznosila od 5500 do 10.800 dinara, a iznosiće od 5500 do 14.100). U 69 narodnih kuhinja u nadležnosti Crvenog krsta, koje vlada pomaže obezbeđivanjem osnovnih sredstava, hrani se oko 40.000 ljudi.

Kao i razvijenije zapadne zemlje, pa i Kina, srećemo se s takozvanom socijalnom dilemom “4-2-1”, po kojoj će prosečan radnik morati da izdržava četiri babe i dede, dva roditelja i jedno dete. Neformalne socijalne mreže u kojima su šire porodice sa sela pomagale prvu industrijsku generaciju u gradu, nestaju. Sela su puna staraca i starica. U nekim zemljama, na primer u Francuskoj, zbog pooštavanja uslova za penzionisanje veoma se oštro protestuje. U vladinim pregovorima sa MMF-om penzionersko pitanje je stalno na tapetu. Posebno su izraženi problemi na juga zemlje: siromaštvo, nezaposlenost, infrastruktura i neuspešne privatizacije.

U Srbiji ima 46 najnerazvijenijih opština, koje za socijalu maltene i nemaju novca. Nacionalnoj službi za zapošljavanje je čak 121 lokalna samouprava podnela zahtev za sufinansiranje lokalnih akcionih planova zapošljavanja u 2011. godini, pošto nisu u mogućnosti da obezbede propisanih 51 odsto sredstava potrebnih za finansiranje programa zapošljavanja.

U nestašici kapitala podsticanje zapošljavanja je i predmet partijskih sporova oko toga u čijem ataru se raspodeljuje novac. Ovih dana vlada se drmala zbog spora (ministar Dinkić, državni sekretar Ilić, Valjevo Zaječar)

BLOKIRANI MOTOR: Preduzeća koja bi trebalo da budu nosioci razvoja, u oktobru prošle godine bankama su dugovala ukupno 19,3 milijardi evra. Račun je stigao radništvu: broj nezaposlenih se prošle godine, povećao za 250.000 ljudi. Oko 140.000 otkaza uručeno je u preduzetničkom sektoru, koji je zapošljavao 567.572 radnika, a pre četiri meseca svega 426.909 ljudi, a u kome je od septembra 2008. do septembra 2010. broj zaposlenih manji čak za četvrtinu. Od 1990. godine preduzetnički sektor je, inače, apsorbovao deo osoba koje su tokom tranzicije ostajale bez posla.

Najveći udar i dalje ide na prerađivačku industriju – tamo je broj radnika smanjen za čak 60.000, a takođe i u građevinarstvu. Pad broja zaposlenih beleži se u trgovinama na veliko i malo, za oko 12.500, što je 6,2 odsto i što odgovara padu platežne sposobnosti stanovništva na proseku od 310 evra. Sindikati očekuju da će tokom ove godine pasti za još 50 evra i stići tako do proseka od 250 evra.

U poslovima sa nekretninama, čiji promet opada, zaposlenje je našlo 9000 novih ljudi. Sledi obrazovanje, koje je pojačano sa 3497 novozaposlenih. Na trećem mestu je finansijsko posredovanje, gde je brojka veća za 3265 radnika. Zdravstveni i socijalni rad je brojniji za 2272 zaposlena.

SUMORNO RASPOLOŽENJE: Dok beli okovratnici bolje prolaze od plavih radnih odela, sociolozi sve oštrijim rečima opisuju nezadovoljstvo građana. U januaru, po istraživanjima Stratedžik marketinga, više od 60 odsto građana reklo je da Srbija ide u lošem pravcu.

Reprezentativno istraživanje (1813 ispitanika)

SLIKE SA MITINGA:

levo: govornici Milanka Karić, Aleksandar Vučić, Velimir Ilić, Tomislav Nikolić i Jorgovanka Tabaković; u sredini : učesnici mitinga; dole desno: "Kursadžije"

Fotografije: A. Andić

"Kako građani Srbije vide tranziciju iz socijalizma u kapitalizam" Centra za studije socijalne demokratije, Centra za slobodne izbore i demokratiju i Fondacije "Fridrih Ebert" pod rukovodstvom Srećka Mihajlovića prošlog oktobra otkrilo je prilično sumornu dijagnozu:

Tranzicija vlasti: 23 odsto građana misli da Srbijom vladaju kriminalci, 18 odsto misli da vladaju predsednik Srbije, Vlada, Skupština i predsednik Vlade; 18 odsto misli da su na vlasti vlasnici velikih preduzeća; vlast političkih stranaka vidi 14 odsto ispitanika; međunarodne zajednice 12 odsto, dok 15 odsto kaže da ne zna ko danas vlada Srbijom.

Tranzicija svojine: 44 odsto misli da je to "čista pljačka", 27 odsto da je "nužna, ali da se sprovodi na pogrešan način"; 26 odsto ne zna da je oceni, a ovakvu kakva jeste podržava je tek tri odsto građana Srbije.

Sociolog Zoran Vidojević u knjizi *Demokratija na zalasku – autoritarno – totalitarna pretrnja*, koju je objavila izdavačka kuća Službeni glasnik u saradnji sa Institutom za društvene nauke iz Beograda 2010. godine, konstatuje da je Srbija opterećena razornim procesima polarizacije, podela, netrpeljivosti, da je u stanju nestabilne, defektne demokratije redukovane na proceduralnu dimenziju, nižerazrednog i civilizacijski nazadnog kapitalizma s nomenklaturno-mafioznom

buržoazijom, bez strategije opstanka i strategije suprotstavljanja pogubnim procesima, a kamoli strategije napretka.

Dramatično socijalno-ekonomsko stanje u Srbiji, dijagnosticira Stanojević, karakterišu: visoka stopa nezaposlenosti, niska prosečna primanja, nekonkurentna privreda, tehnološka zastalost, visok stepen korupcije, nizak stepen sindikalnog organizovanja, deklasizacija radništva, jeftina, nezaštićena radna snaga...

U sociološkoj periodici su učestala prilično opora zapažanja o ugrađenoj grešci našeg "kazino kapitalizma" koji je obeležen dezindustrializacijom.

Marija Obradović u radu "Uloga međunarodnih finansijskih organizacija i agencija u privatizaciji društvenog kapitala u Srbiji 2002", (NSPM, 3-4 za 2009) zaključuje da je kod nas sveobuhvatna privatizacija, zasnovana na principima obaveznosti, bila uslov političke i finansijske podrške međunarodnih organizacija i država davalaca donacija i da je provedena više kao politički cilj (ukidanje društvene svojine, uvođenje kapitalizma), a manje kao razvojni cilj, kao sredstvo restauracije kapitalizma u Srbiji, a ne njenog ekonomskog razvoja.

Ekonomista Rajko Bukvić ("Vašingtonski konsenzus i deindustrializacija istočne i jugoistočne Evrope", NSPM, 2010) to čak poredi s

takozvanom Morgentauovom doktrinom (Henri Morgentau, ministar finansija SAD od 1934. do 1945) koja je bila kratko primenjena u posleratnoj Nemačkoj, pre Maršalovog plana. Po njoj, Nemačku je trebalo pretvoriti u poljoprivrednu zemlju. Kad se videlo da to ne funkcioniše, američki predsednik Truman je poslao bivšeg američkog predsednika Herberta Huvera u Nemačku u inspekciju i posle kratkog vremena je usvojen Maršalov plan, koji je pomogao obnovu nemačke industrije.

Rajko Bukvić zastupa teorijsko shvatanje da industrijalizacija i napredne uslužne delatnosti istovremeno rešavaju četiri velika ekonomska problema siromašnih država: povećavaju datum vrednost, povećavaju zaposlenost, povećavaju plate i smanjuju deficit platnog bilansa.

On se pita da li postoje snage koje su spremne i sposobne da izvedu prelazak s vladajuće (neoliberalne) koncepcije koja vodi u siromaštvo ka industrijski orijentisanoj koncepciji, koja je u stanju da izvede zemlju na put razvoja. Kaže da treba imati u vidu da se već dosta dugo kod nas govori o novom modelu razvoja, zasnovanom, pored ostalog, na obnovi industrije, ali da je veliko pitanje da li su takve najave makar i minimalno realne ili je prosto reč o političkom marketingu za domaću upotrebu.

Milan Milošević

Juriš na budžet

Bilo je u Srbiji ranijih godina i težih vremena, veće inflacije, više štrajkova i uličnih demonstracija nego što svega toga ima početkom ove 2011. godine, ali je ovoga puta izrazito raširen sveopšti osećaj velike krize. Zašto? Pitanje je teško, a odgovor nešto lakši. Ovoga puta vladajuće snage nemaju ni priču sa kojom bi mogle bar primiriti nezadovoljni narod

VELIKE NACIONALNE TEME su odavno potrošene, a čini se da više ne funkcioniše ni simulacija društvenih reformi, dok se evropska bajka neozbiljno troši kao već dosadna reklamna poruka. Naime, "piar" vladajuće politike doživio je fijasko i sa feljtonom o rekonstrukciji vlade i sa šampanjiziranjem "predaje upitnika" u Briselu, koji su naši činovnici, navodno, ispunili u fantastično kratkom roku od dva i po meseca. Kome je uopšte palo na pamet da će ta vesela razglednica iz Brisela "držati vodu" u Srbiji bar dve, tri sedmice, dok politička elita ne smisli nešto za nastavak? To što smo odneli pismo u Brisel da tamo stigne na vreme i "tražimo brzi odgovor" (datum o početku pregovora sa Evropskom unijom), bez obzira koliko je samo po sebi značajno, ne može biti klin o koji se mogu obesiti baš svi problemi Srbije. Možda i mogu, ali niko u narodu u to ne veruje.

A kad je reč o "rekonstrukciji" Vlade Srbije – očekivani efekat kod publike je već izvetrio, mada predstava još praktično nije ni počela i još se ne zna ni da li će početi. "Ozbiljan razgovor" o rekonstrukciji Vlade Srbije je najavljen za kraj januara, sada je početak februara, a još ništa nije procurilo makar o eventualnom "projektu rekonstrukcije" (samo da se s tim ne dočekaju Cezarove Martovske ide).

U stvari, u medijima je priču o političkoj rekonstrukciji Vlade, zamenila priča o građevinskoj rekonstrukciji Doma Narodne skupštine. Kad je reč o ovom skandalu, čini se da je tamo neko, ili suviše drzak ili suviše blesav, ugovorio da "krečenje" narodnog predstavništva traje 237 dana (o bože, zar se i to može), ali se iza skela i ponjava oko zgrade – izgleda, već dugo ništa ne dešava (navodno je neko prevideo mogućnost hladnog vremena u decembru i januaru). Tako ova "parlamentarna rekonstrukcija" postaje metafora rekonstrukcije Srbije posle svetske krize. Svi verujemo da se iza političkih ponjava, nešto krupno sprema, a možda se

ne sprema ništa, jer se svako plaši da ne "za-seče" negde u nešto što možda još drži u prostoru jednu kulu od karata.

REFORME UMESTO PROPAGANDE: Na sve te sitne, ali simbolički bitne, neuspele propagandne trikove, u međuvremenu, pala je hladna senka "jaminske zaraze" od siromaštva na južnom Mediteranu, a koja se, preko Albanije, opasno približila i sirotinjskim državama Balkana. Slogan je u osnovi svuda isti, zarazu su izazvale "prljave ruke" vlasti, pa se traže reforme umesto propagande, s tim što nikome u Srbiji ne možeš objasniti da reforme ne donose bolji život baš sutra (a sada je već naksutra). Posle dve godine ekonomskog opadanja ili stagnacije, ljudi su iscrpljeni i nervozni, a Vlada Srbije je i dalje u defanzivi. Zbog toga se sada i roje priče o "promenama, preokretu, zaokretu, državničkom potezu koji sve rešava" i tako redom, jer se traži neka nova priča za narod koja će delovati – odmah. Ako se misli na odluke – odmah, onda sve to ima bar nekog smisla.

Istine radi, treba reći da nijednoj vladi u svetu i dalje nije lako. Eno španskog premijera Sapatera koji je prinuđen da smanjuje plate u javnom sektoru i da nemoćno gleda sve veću vojsku nezaposlenih (jer je stalo građevinarstvo), dok "novi Sarkozi" dobija nemačke pohvale što seče vezu u kolektivnim ugovorima između plata i porasta troškova života u javnim službama (napuštanje indeksacije), te produžava radni

vek svim Francuzima. Čak i mnogo hvaljeni Kinezi strepe od inflacije, koja je izgleda veća od one koja se zapisuje u službenim biltenima, a, na primer, zbog prezagrejanog građevinarstva, stambene kredite opterećuju sa 30 odsto pologa, dok će se oni koji kupuju drugi ili enti stan suočiti sa veoma ostrim poreskim makazama. I tako redom, svi se muče, ali i donose odluke.

Kod nas je upravo to najteže. A čim se neka odluka ipak donese, počinje odustajanje od njenog glavnog mehanizma ili goriva, pa cilj odlazi u sunovrat. U stvari, takozvani "novi model razvoja" zasnovan na ubrzanoj flotirajućoj devalvaciji nacionalne valute, kako bi se poskupeo uvoz, a izvoznici našli računicu i motivaciju za veći eksport, očigledno je pao na nepripremljen teren, kao geometri na Koroman polje, pa je inflacija (11,5 odsto u 2010. godini) bila brža od željenih benefita. Naime, stagnacija, pa i opadanje cene evra kod srpskih menjača krajem proteklog januara (uprkos i dalje zahuktaloj inflacionoj stopi), upućuju na zaključak da je i taj "novi model" već ostavljen za neka bolja vremena, kad će izazvati manje rizične štete, a više konstruktivnih koristi.

U tom kontekstu valja oceniti i da je najavljeni opšti ekonomski oporavak, još krajem 2010. godine – u velikom zakašnjenju, jer ga malo ko očekuje i tokom 2011. godine. Pri svemu tome, priželjkivano predizborno konjunktorno otpljavanje, još nije pronašlo štedre finansijere,

► To što smo odneli pismo u Brisel da tamo stigne na vreme i "tražimo brzi odgovor" (datum o početku pregovora sa Evropskom unijom), bez obzira na to koliko je samo po sebi značajno, ne može biti klin o koji se mogu obesiti baš svi problemi Srbije. Možda i mogu, ali niko u narodu u to ne veruje

POPUŠTANJE NAKON PRVOBITNOG ČVRSTOG STAVA: Miro Cvetković

Foto: TANJUG

a oni koji su još prošle godine unapred “delili pare” od nagoveštene prodaje Telekoma, sada su se učutali, jer potencijalni kupci znaju da kupuju od onoga koji mora da proda, pa se cenjkaju oko svakog miliona. Zato je logično što je, čim je objavljeno kontrolisano “odmrzavanje” plata u javnom sektoru, prvo počeo nekontrolisani juriš na državni budžet – jer, po srpskoj logici, samo država uvek ima para. Pa, ko brže devojci...

PREGOVARAČI I KASA: Najbrži su ovoga puta bili prosvetari. I u ovom slučaju prvo se raširilo pitanje da li i ovaj štrajk inicira samo nadležno ministarstvo (to jest partija koja ga drži) ili štrajk inicira neka druga partija kako bi pacifikovala onu “nadležnu”? Makar koliko ove teorije delovale nategnuto, prvo moramo uočiti da su sindikati profesora i učitelja ovoga puta izabrali dobar “tajming” za svoj zahtev da se “njihovom ministarstvu” unutar budžeta odobri dodatnih 20 milijardi dinara, kako bi se po školama podelile uobičajene, a neisplaćene nagrade za radni staž, a plate povećale za 24,5 odsto. S jedne strane su prosvetari plaćeni slabo, kao i svi ostali u Srbiji, uostalom, a sa druge strane, izvesna je i nekakva “skrajnutost” SPS-a u dogovorima o “predizbornoj strategiji” i najavljenoj “rekonstrukciji Vlade”, s tim u vezi. Dakle, po bilo kojoj vrsti teorije zavere, mi nikad ne znamo ko zapravo s kim pregovara u svakom štrajku javnih službi, pa i u ovom prosvetnom, gde Ministarstvo prosvete drži ministar iz Dačićeve koalicije, a državnu kasu drže “nestranačke ličnosti” bliske Demokratskoj stranci.

Štrajk je prvo naišao na tvrd stav premijera Cvetkovića, koji je izjavio da bi izlazak u susret zahtevima prosvetara oborio stabilnost privrede, odnosno dogovorene ekonomske politike za 2011. godinu. Zatim je došla natuknica ministarke finansija Diane Dragutinović, da bi se u navodno neočekivano dobrom budžetskom ▶

Vlast pod prismotrom

Vlada Srbije ima još deset dana da smisli šta će sa policijskim sindikatima. Jedan im je već u štrajku, a svi ostali sačekaju do 18. februara. Ako se do tada ne dogovore, imaćemo skoro pa generalni štrajk policajaca

ŠTA ĆE BITI SA PLATOM: Policajci

Foto: REUTERS

ŠTRAJKUJE PROSVETA, MEDICINARI prete štrajkom, a Nezavisni sindikat policije (NSP) pridružio se prosveti. Još nije jasno koliko je organizacionih jedinica MUP-a obuhvaćeno, ali NSP je drugi po broju članova i drugi reprezentativni sindikat priznat u MUP-u. Policijski sindikat Srbije (PSS), najjači od svih, još je uzdržan, ali je stavio do znanja da će do 18. februara čekati na odgovor Vlade – pa ako im ne bude po volji, priključuju se štrajku zajedno sa preostalim sindikatima policajaca i vatrogasaca, kaže za “Vreme” Veljko Mijailović, predsednik PSS-a. Mešta za pogađanje ima, slažu se sve strane, ali cenjkanje će potrajati.

Oko zahteva se svi sindikati slažu; ne slažu se oko taktike i pristupa: jedni imaju više, drugi manje strpljenja. Ovi strpljiviji sumnjiče one nestrpljive da imaju zadnje namere: da na brzinu i na galamu privuku sebi još više članova. Bitno je, međutim, da se oko zahteva slažu svi. Prvi i – očekivano – najvažniji zahtev je povećanje plata za 40 odsto. To je, opet razumljivo, za Vladu najbolnji zahtev, iz razloga očiglednih, i tu će biti teških pogađanja do idućeg ponedeljka kada dve strane treba da se opet nađu. Ostali zahtevi lakši su za Vladu, naizgled barem. Policijski sindikati, naime, traže izmene dva člana Zakona o policiji: 147, st. 3 i 168. Član 147 reguliše plaćanje prekovremenih i ostalih vanrednih radnih sati; član 168, na čijim izmenama policajci već godinama insistiraju, predsednik NSP-a Velimir Barbulov za “Vreme” definiše kao

“kršenje pretpostavke nevinosti”. Taj član, kaže on, omogućava raskid radnog odnosa sa policijskim službenikom samo na osnovu krivične prijave podignute protiv njega od tužilaštva, bez čeka na pravosnažnu presudu. Samo na osnovu takve prijave, direktor policije može da otpusti policajca. Time se, insistira on, policijski službenici dovode u neravnopravan položaj u odnosu na ostale građane. Uostalom, takav je i slučaj sa čl. 147, a u odnosu na druge državne službenike i nameštenike. Član 168 možda je imao neki praktični (mada teško i pravni) smisao u vreme kada je policija bila polako čišćena od kadrovskih naslaga Miloševićevog režima; sada, u situaciji stabilizacije i opšteg boljeg kvaliteta policijskih kadrova, taj praktični smisao se gubi, a taj član sada već šteti ugledu MUP-a.

Treći zahtev, s tačke gledišta policajaca ne manje važan, odnosi se na uniforme i opremu. Velimir Barbulov kaže da su poslednje uniforme ku-

pljene još 2007. i da se – što verujemo – vremenom i prirodom posla brzo habaju. Jedan sagovornik “Vremena” iz Beogradske brigade kaže da kvalitet uniformi i opreme (opasači, futrole, pribor) nije bio dobar: “Uvereni smo da se za te pare moglo dobiti i bolje, ali dobro. Beogradska policija sada dobija nove zimske jakne: izgledaju bolje, ali tek treba da vidimo kakve su. Problem je u tome što se te uniforme i oprema ne testiraju neko vreme pre potpisivanja ugovora na velike količine.” Sindikalci dodaju i da su kolege u unutrašnjosti u gorem položaju od onih u Beogradu kad je o odeći i opremi reč.

Pred Vladom Srbije sada je platforma za potpisivanje posebnog kolektivnog ugovora za policiju oko koje su se u principu složile obe strane. Veljko Mijailović iz PSS-a kaže da upravo stoga sindikat kome je na čelu nije hteo da se odmah pridruži štrajku koji je započeo NSP. “Na taj način”, kaže on, “Vlada može pregovore da prekine pod izgovorom da smo mi prekinuli pregovarački proces.” Sada, međutim, vreme ističe i “PSS je spreman da se 18. februara priključi štrajku ako se do dogovora s Vladom ne dođe”, kaže on, “pa da vidimo na šta će Srbija da liči bez nas”. Policijski sindikati pokazali su velikim delom da su strpljivi i skloni pregovaranju. Videćemo za desetak dana hoće li ih to i spasti.

Miloš Vasić

prilivu, koji ona prognozira na osnovu kretanja na prelazu iz prošle u ovu godinu, našlo oko 4 milijarde dinara za delimično uvažavanje prosvetnih zahteva (ministarka Dragutinović je,

inače, još neopreznije, izjavila da očekuje veći poreski priliv ove godine za oko 10 milijardi dinara). Posle prvih pregovora sa štrajkačima, izgledalo je da se brzo došlo do kompromisne

formule, prosvetarima 4 milijarde uskoro, a ostalo, ako budžetski prihodi opravdaju ružičaste prognoze. No, onda je nešto zaškripalo između sindikalnog rukovodstva i samih

KO PRVI DEVOJCI...:
Prosvetari prvi
krenuli u štrajk
 Foto: TANJUG

sindikata (ili je zaškrilalo u onim drugim, političkim pregovorima) – pa od oko 1800 škola u Srbiji, u trenutku kada se piše ovaj tekst, u punom ili delimičnom štrajku imamo i dalje oko 1600 škola. U stvari, centralno pitanje ministar prosvete Žarko Obradović ističe tek poslednjih dana – ima li Srbija đaka za 1800 škola, jer u njima ima čak oko 4000 odeljenja sa manje od 15 đaka (toga nema ni u Kembridžu). Učitelja i profesora očigledno ima, i sve ih je više. Dok se u poslednjih 15 godina broj đaka smanjio za 200.000, broj zaposlenih u prosveti je povećan sa 114.000 na 128.000. Da ih je manje, verovatno bi bili bolje plaćeni.

POLITIKA DEFANZIVE: Paralelno sa

štrajkom učitelja, krenuo je i štrajk u policiji, gde pojedini sektori traže povećanje plata čak za 40 odsto. Ovde je opravdanje za štrajk nađeno i u navodnoj nepravdi – da su tek promovisani komunalni policajci u velikim gradovima dobili znatno veće plate od policijskih činovnika i saobraćajaca. Tako imamo u izgledu hiperbolu – Evropa nam je odobrila pasoš, ali ovde nema ko da ga proizvede za građanstvo, jer su slabo plaćeni činovnici koji skupljaju podatke i udaraju štambilje.

Dok ovi redovi odlaze u štampu zahuktava se i štrajk zdravstvenih radnika. Oni nisu prvo zatražili veliko povećanje, da bi u pregovorima mogli nešto i da popuste, nego traže “samo”

sedam odsto. Zatim će, bliže izborima, buknuti aktivnost i u PUPS-u, koji se stalno nameće kao zaštitnik penzionera. Neko je već izračunao da bi linearno povećanje plata svim javnim službama zahtevalo iz budžeta ne 20, nego 60 milijardi, pa bi sa MMF-om dogovoreni budžetski deficit od 4,1 odsto u 2011. godini narastao na šest odsto. Ako bi na to još porasle penzije, računica bi bila još gora. Sve to, naravno, dodatno komplikuje odgovor na pitanje – trebali nam MMF i u vreme narednih političkih izbora, da bi se na nekog mogao svaliti bar deo krivice za socijalne teškoće.

Državni budžet sve to što se već valja društvenom scenom – ne može da izdrži. Problem je što Srbija pokušava da se vrati u kapitalizam mimo njegovog aksioma izraženog u načelu “tvrdog budžetskog ograničenja” – što se jednostavno može prevesti na pravilo da se može trošiti samo ono čime se raspolaže. Stvar je u tome da se pronađe politika koja će nas voditi većoj zaradi, to jest politika koja će proširiti raspoloživi materijalni prostor – jer štednja nije nikakva politika, to jest ona je “politika defanzive”, koja se isplati samo kada ima šta da se brani. ◀

Dimitrije Boarov

Iskoristi svoj paket kako ti odgovara

Izaberi jedan od novih Vip Smart postpaid paketa: Smart 40, Smart 120, Smart 300, Smart 550, Smart 1100 ili Smart 2200 i iskoristi svoj paket kako ti najviše odgovara!

Ukoliko je tvoj izbor Smart 300, za 890 din. mesečne pretplate, dobijaš 300 Smartova. Možeš da ih koristiš za pozive, SMS, MMS ili MB u skladu sa svojim potrebama, jer, konačno, sve je jedno:

1 minut = 1 SMS = 1MMS = 1MB = 1Smart!

Za više informacija pozovite Korisnički servis na 060 1234 ili posetite www.vipmobile.rs

Druga priča **vip**

Krađa kao javna tajna

Za Lazarevčane medijsko ukazivanje na nepravilnosti u "Kolubari" nije nikakvo otkriće, jer su za većinu krađe i lopovluci u tom "srcu srpske energetike" ko dobar dan, zato mnogi sumnjaju da će od svega nešto biti, pre su uvereni da iza svega stoje neki politički aranžmani

ZA RUDARSKI BASEN "Kolubara" mnogi će reći, a ponajpre i s ponosom oni u "Kolubari", da je sa proizvodnjom od 30 miliona tona uglja oslonac proizvodnje električne energije i srce srpske energetike. Zahvaljujući ulozi u Petooktobarskim promenama, koja je po mnogima bila odlučujuća, "Kolubara" je postala i svojevrsna ikona nove Srbije, koja je na razne načine respektovana. Iz tih razloga se "Kolubari" često i uglavnom i po raznim pitanjima gledalo kroz prste, naročito u vreme Koštuničine vlasti, jer je od 2000. bila sinonim za Koštunicu i njegovu partiju.

Nisu samo plate u pitanju, a i one nisu zanemarljive, prosek je preko 50 hiljada dinara, iskustvo je govorilo da je bolje ne kačiti se sa onima iz "Kolubare". Tako je "Kolubara" postala država u državi, koja je, i pored proizvodnje uglja, što je jelte i takoreći prirodni resurs, redovno poslovala sa gubicima.

Paradoksalno je, što navodi na neke paralele, da su svi znali da u "Kolubari" radi ko šta hoće i da se tu mulja na veliko, i zaposleni u njoj, i oni kojima je u opisu posla da je "nagledaju". I to je postalo prirodno stanje koje i dalje traje. Što će reći da ni demokrate, koje ovde formalno upravljaju od sredine 2009, nisu okrenule sve naglavačke, i dalje se "posluje" po starim i oprobanim receptima, bar kad su privilegije i zapošljavanje svojih stručnjaka za 'ladovinu u pitanju. Uostalom demokrate su vratile i socijaliste na položaje koji su, vele, i patentirale recepte za razne muljaže. Zato je samo za običan i u to verujući narod bila senzacija dokazano kulturna, dokazano istraživačka i dokazano ekskluzivna emisija "Insajder" B92 koja je krenula u seriju pod naslovom "Prevara veka". Da se podseti da je u toj emisiji televizijskim sredstvima saopšteno o velikim zloupotrebama u "Kolubari", naročito kod iznajmljivanja pomoćne mehanizacije i trgovine ugljem, koje su naročito bile izražene za direktorovanja DSS Dragan Tomića: 2008, poslednje godine njegovog mandata u te svrhe je takoreći bačeno i poklonjeno biranim privatnicima koji

su iznajmljivali mehanizaciju skoro 50 miliona evra. U emisiji se videlo da su neke od tih iznajmljenih mašina, što je vele nemoguće, radile po 24 sata 31 dan u mesecu. Odnosno, tako su plaćane. Čulo se da je mašine firmi u kojoj je bio direktor iznajmljivao i Dragana Tomić, pomenute su firme koje su u indirektnoj, rodbinskoj, vezi sa Draganom Markovićem Palmom,

direktor od sredine 2009. je izjavio da su troškovi za iznajmljivanje pomoćne mehanizacije u prošloj godini svedeni na manje od 10 miliona evra, da je na dve trećine poslova angažovana mehanizacija Kolubare, da su počeli da nabavljaju novu mehanizaciju, tako da od 2013. neće iznajmljivati mehanizaciju, Palma je od MUP-a zatražio da se sve ispita, a mini-

Foto: Dragan Todorović

kao i firme čoveka po imenu Radosav Savatićević Kene, Lazarevčanin koji je svojevremeno bio poslanik Arkanove Stranke srpskog jedinstva, a sade je, vele kao Palmin čovek, član Upravnog odbora EPS-a, koji je čak Kolubarskim ugljem snabdevao i Beogradske toplane.

UKLJUČI MOZAK: Da se ostane kod ovih spektakularnih otkrića, da se navedu neke reakcije koje su mediji zabeležili. Prozvani Dragan Tomić – 2004–2008. generalni direktor "Kolubare", odatle odlazi za pomoćnika direktora EPS-a, koji je imao i funkciju predsednika Skupštine Kolubare, sad je kažu neki savetnik u EPS-u i šef odborničke grupe Demokratske stranke Srbije u Skupštini grada Beograda – nije se mnogo uzbudio, rek'o da je sve to politička ujdurma. Nebojša Čeran, koji je kao kadar Demokratske stranke generalni

star energetike i rudarstva Petar Škundrić rek'o da svi koji su učestvovali u eventualnim zloupotrebama u poslovanju Rudarskog basena "Kolubara" treba krivično da odgovaraju i da snose sankcije, a da Koalicioni sporazum o republičkoj vladi nema veze sa ovim slučajem. I još, iz Tužilaštva javili da je u toku prekrivični postupak, ali da, u skladu sa procedurom, ne mogu za javnost govoriti o detaljima istrage, dok MUP javlja da se u vezi zloupotreba proverava više od 100 ljudi, a kada će izveštaj biti dostavljen tužilaštvu ne mogu da kažu, jer je predmet obiman.

A šta na sve kažu u Lazarevcu, gde sedište "Kolubare", koji je ne samo takoreći u centru svega. Da vidimo šta vele odemo na lice mesta. Centralna i pešačka ulica dugačka, na kraju, ili na početku te glavne ulice taze ofarbana zgrada

opštine u kojoj još od kraja 2000. – te upravlja DSS, jerbo se tada cela “Kolubara”, i ceo Lazarevac, ućlanila u DSS. Trenutno DSS upravlja uz pomoć socijalista i radikala. Demokrate u opoziciji. Ispred opštine, duž ulice, nailazimo na plakate naslovljene sa “Uključi mozak, isključi B92”. Šta veli plakat. Plakat pita, da li je kriv, aludirajući na Dragana Tomića, što je vrednost plata manja nego ranije, da li je kriv što je zaposlio 3000 ljudi, pa na sve to plakat i odgovara, Ne, kriv je zato što je član Demokratske stranke Srbije.

A što se tiče teme emisije na B92, o tim zloupotrebama pri iznajmljivanju pomoćne mehanizacije od privatnika, trgovini ugljem, te odgovornosti rukovodećeg kadra Basena, od onih sa kojima razgovarali, niko iznenađen, pa to je, kako rekoše, ko Dobar dan, za to svi znaju. Zna-

Dragan Tomić šef odborničke grupe DSS-a u Skupštini grada Beograda.

SPS LISTA: A da bi se pobliže uputili u temu i njene restlove razgovarali smo sa onima koji do u tančine poznaju problematiku. A kako nego istraživački i anonimno. Posao sa iznajmljivanjem pomoćne mehanizacije i trgovinom ugljem, koji su povlašćeni u “Kolubari” kupovali duplo jevtinije nego što su ga prodavali, razređen je u vreme socijalista, pre 2000. godine. Upućeni kažu da je “Kolubara” bila dovedena dotle da je bila bez pomoćne mehanizacije, ili je ona stajala na placevima neiskorišćena. Angažovani privatnici su svoje krš mašine, buldožere, bagere, kamione, koje su bile tipizirane, iste marke, kao i mehanizacija “Kolubare”, iznajmljivali na kopovima gde je postojala mehanizacija Basena, i radna snaga, pa su

pepela u ovo ili ono, koji nikad nisu korišćeni, ali su koštali u proseku po 50-ak hiljada evra. I za te takozvane projekte su uvek angažovane iste firme. Teren za masovne zloupotrebe je bilo i masovno zapošljavanje, čemu danak “Kolubara” i danas plaća. Dragan Tomić je za svog mandata primio 3000 ljudi, i to sve preko veze, tamo gde su bila dva čoveka u kancelariji, stiglo se do 22, došlo je do toga da su razni magacini prepuni ljudi, da su na kopir aparatima radila, i rade, po tri čoveka... Zapošljavanje preko veze, partijske jakako, ne odoleva ni nova garnitura, i demokrate imaju vazdan kandidata za dobre plate.

Svojevremeno, 2003, nekoliko SPS direktora je dobilo otkaze zbog omogućavanja malverzacija sa iznajmljivanjem uglja. Kada su demokrate sredinom 2009 preuzele “Kolubaru” vraćeni su na rukovodeće položaje. I ne samo oni, takoreći cela lista SPS kandidata za odbornike Lazarevca iz 2000, a iz redova “Kolubarinih” stručnjaka, ponovo jaše. Zahvaljujući demokratama na direktorskim mestima su Vladan Radosavljević, Mihailo Petrović, Milenko Vučićević Baća, Milivoje Nikolić, Dragan Alimpijević Cipi, Radisav Ranković, Sveta Mirković... I ko sad, kažu poznavao ci prilika, da veruje da će biti dobro, i da će biti nekih promena, uostalom, da je nova postava sa Čeranom na čelu imala ozbiljne namere vratila bi nekoga iz posmenjivane ekipe direktora Slobodana Đerića, ne bi rehabilitovala socijalističke kadrove.

A spisak onoga gde se kralo i ugrađivalo podugačak, od presipanja puteva i sokaka mehanizacijom podobnih privatnika, prodaje uglja provenim kupcima, zapošljavanja preko Omladinskih zadruga, finansiranja filma umetnika Tihoмира Arsića u kome je igrao sin direktora Tomića, omogućavanja patrioti Arsiću da distribuirati kolubarski ugalj, službenih putovanja u Las Vegas i Hilandar, radova molerisanja i farbanja koje je firma direktora Tomića nepozvana izvodila po školama i drugim ustanovama, a posle fakturirala “Kolubari”, do toga da je i Tomićev vozač imao, i ima, svoju firmu i kuću za odmor tačno do vikendice Vojislava Koštunice u Belanovici. I do toga da su sva rukovodeća mesta takoreći duplirana, bivši rukovodioci iz DSS-a sede u kancelarijama u centru Lazarevca, na spratu bivše Robne kuće, i primaju debele plate. To im jedini pos’o. Spisak stvarno obiman i podugačak, a ko hoće da vidi istinu, kažu anonimni sagovornici, to je jednostavno, neka vide šta ko ima, i kako je to zaradio.

◀ *Dragan Todorović*

ZA LAZAREVČANE NIŠTA NOVO: Skupština opštine (slika levo); Dragan Tomić pored Vojislava Koštunice

ju i da su mediji otvorili tu temu, negde 2008, isto ‘vako agresivno i senzacionalno, ali da su naglo prestali. Zato ne znaju šta je ovde senzacionalno, možda to što država i njeni organi, jer je nemoguće da ne znaju ništa o brojnim zloupotrebama u “Kolubari”, ne rade svoj posao. Cela ova medijska halabuka, drže, u funkciji je nečega, nažalost, kao i to izvikano TV i istraživačko novinarstvo. Iz aviona se vidi, vele, da je cela stvar naručena, te da se samo može nagadati šta se iza svega krije. Mnogi su ubeđeni da se sigurno ne krije odgovornost, i ta krivična, za aktere mahinacija i lopovluka, a neki idu toliko daleko, zar baš daleko, i kažu da je moguće da preko ovoga Demokratska stranka pritiska DSS da na Voždovcu raskine koaliciju sa Srpskom naprednom strankom, i da se privoli demokratama, podsećajući da je prozivani

besplatno servisirali i menjali delove na svojim krš mašinama, jer održavanje i servisiranje mašina je najskuplje. Ta praksa je takoreći iskorenjena u vreme direktorovanja Slobodana Đerića – direktor 2001–2004, na predlog DS-a – da bi sve eksplodiralo od 2004. kada je na čelo “Kolubare” došla ekipa DSS-a sa vodećim Draganom Tomićem. Poslednje godine njegovog mandata “Kolubara” je za iznajmljivanje pomoćne mehanizacije dala 53 miliona evra.

I nije samo iznajmljivanje mašina bilo prilika za mahinacije, kažu, sve je bilo krađa i lopovluk, od nameštenih tendera, gde je onaj koji je dobio posao po niskoj ceni to višestruko nadograđivao dodatnim ugovorima, do kupovine neispravnih bagera čija je popravka koštala milionske svote, do takozvanih projekata, stotine projekata, da se banalizuje o pretvaranju

Dobar plivač i sve

Sa jedva 36 godina Oliver Dulić, uz nekoliko većih grešaka, uspeo je da postigne ono za šta je nekima potreban ceo život: svirao je tamburu, bio profesionalni vaterpolista, lekar u Urgentnom centru, ortoped, preduzetnik i trgovac, studentski aktivista, predsednik Skupštine, ministar i suprug

Da se za kratko vreme nije našao usred nekoliko afera, ministra životne sredine i prostornog planiranja Olivera Dulića verovatno bismo zapamtili kao mladog, ambicioznog i aktivnog člana vlade koji je korektno obavio taj posao, i pored više nego loše situacije u sektorima koje vodi. Za njegovog mandata i u njegovoj branši za dve i po godine koliko je ministar dogodilo se mnogo šta, počevši od naglog prestanka izgradnje, preko neuspešnih pokušaja, vrlo kritikovanih u javnosti, da se reši problem legalizacije, do sporog napretka u onoj manje popularnoj oblasti – zaštititi životne sredine – i na kraju ambicioznih planova, najava i obećanja čije je ostvarenje, iz sadašnje perspektive, jako daleko. Za svo to vreme, iako se bavio životnim stvarima, Oliver Dulić nije ni izbliza bio toliko u žiži javnosti koliko za protekla tri meseca, od kad su počele optužbe o zloupotrebi službenog položaja i nenamenskom trošenju novca građana Srbije.

Prvu optužbu objavili su novinari “Pištaljke” 3. decembra prošle godine, kada su obznanili da Dulićeva firma “DG Comp.Računari” iz Subotice, posluje sa 70 budžetskih institucija, i da je u toku tri godine – od januara 2008. do novembra 2010. – evidentirano više od 1100 uplata državnih organa i institucija na račun Dulićevog preduzeća.

Istog dana, odmah po objavljivanju detaljnih informacija do kojih je došla “Pištaljka”, na sajtu Agencije za privredne registre izmenjeni su podaci o Dulićevoj firmi – navedeno je da su upravljačka prava sa Dulića preneti na drugo lice, navodno još 2008. godine. Dulićevo Ministarstvo saopštilo je prvo da je “svaka rečenica” sa sajta www.pistaljka.rs neistinita,

da bi kasnije sam Dulić objasnio da je problem bio u Agenciji za privredne registre. Ministar tvrdi da nije bio ni u kakvom sukobu interesa, jer su upravljačka prava na drugo lice preneti odavno, samo je Agencija neažurna pa to nije upisala sledeće dve godine.

Agencija za borbu protiv korupcije izrazila je potpuno razumevanje za Dulićev slučaj, ali je posle svega ostao gorak ukus – koliko je firmi u Srbiji koje nemaju direktne veze sa vlašću, a imaju sreću da tako intenzivno sarađuju sa toliko budžetskih korisnika?

I pored toga što se ništa faktički nije promenilo nakon otkrivanja ovih podataka, “Pištaljka” nije prestala da se bavi Dulićem. Otkrivena je još jedna “sitnica”: ministar je suvlasnik još jedne firme (11 odsto vlasničkog udela), koja takođe posluje sa državom. Radi se o preduzeću “Roll pack” iz Subotice koje proizvodi ambalažu od papira i kartona, kao i rolne za fiskalne kase i telefaks aparate. Dulić je i tu preneo upravljačko pravo na drugu osobu, ali dosta kasnije nego što je trebalo. Kada je to uradio, već je bio ministar, a prethodno i predsednik Skupštine Srbije.

Taman se čitava priča stižala, kada je opet iz nevladinog sektora stigla nova informacija: Ministarstvo za zaštitu životne sredine i prostornog planiranja za izradu sajta www.ocistimo-srbiju.rs platilo je oko 25.000 evra. U trenutku objavljivanja te informacije, na toj adresi bila je vrlo skromna prezentacija o reciklaži pojedinih materijala, čija je vrednost možda nekoliko stotina evra. Posle dva dana ona je zamenjena neznatno ozbiljnijim sajtom na kome se nalazi baza podataka o deponijama u Srbiji, integrisana u Google mapu. Dok su još trajala

prepucavanja po medijima o tome šta se stvarno dogodilo, sledi nova informacija: na promociju ekološke akcije “Očistimo Srbiju” za koju je ovaj sajt napravljen, potrošeno je mnogo više para. Konkretno, za dva bilborda postavljena tokom teniskog turnira Serbia Open potrošeno je skoro pola miliona evra.

AUTOGOL: O ovom slučaju ministar Dulić je rekao da je novac namenjen promociji akcije “Očistimo Srbiju”, te da mu je “žao što neko sad demagoški počinje da raspravlja o tome da li je novac mogao da se potroši za plate, penzije i socijalna davanja”. “Molim pogotovo one koji pokušavaju da napadnu sve ono što mi radimo – nemojte da dirate akciju ‘Očistimo Srbiju’, jer je vrlo značajna i ove godine će biti nastavljena istim intenzitetom”, rekao je Dulić navodeći da je “svaki dinar potrošen u skladu sa Zakonom” i da su dobrodošli svi koji to žele da provele.

Što se tiče svih slučajeva zajedno, Dulić je u opširnom obraćanju novinarima objasnio da se mesecima nalazi pod medijskom hajkom čiji je cilj njegova lična diskreditacija zbog uvođenja reda u sektor građevine.

“Bavim se uvođenjem reda u građevini koji podrazumeva sprečavanje korupcije, donošenje brojnih planova i akata koji će sprečiti dalji haos u tom sektoru”, rekao je Dulić dodajući da to podrazumeva i izgradnju hiljada stanova čije će cene biti realne, potom inspeksijski nadzor i sprečavanje divlje gradnje “izbijanjem stotina miliona evra iz džepova onih koji su zgrtali novac od građana naplaćujući nereavno visoke cene kvadrata”.

“Drago mi je da je posle nekoliko godina mog rada jedina zamerka koja može da mi se

drugo

pronađe to da li je jedan sajt trebalo da košta dva miliona dinara ili nešto manje”, rekao je Dulić, a na kraju je dodao: “Želeo bih da poručim onima koji stoje iza ovoga, a to svakako nisu nevladine organizacije, da ću nastaviti da radim posao koji sam započeo i završiću ga do kraja. Uvešćemo red u Srbiju.”

No, čini se da ovaj i drugi pokušaji odbrane Duliću prave još veće probleme. Anonimni izvor tabloida “Kurir” navodi da je usred graje zbog pravljenja sajta za 25.000 evra i promocije od pola miliona evra, ministru stigao SMS koji glasi: “Bićeš provučen kroz blato ako ne zauzmeš mekši stav o konverziji.”

“Udarili su na Dulića! Ovo nije prvi put da mu ‘signaliziraju’ da su nezadovoljni, ali nikad ovako otvoreno. Ministar te pretnje nije prijavio policiji i rešen je da istraje u uvođenju reda”, rekao je taj isti izvor. Prema njemu, ova “konverzija” iz SMS-a odnosi se na uredbu Vlade Srbije po kojoj korisnici građevinskog zemljišta uz naknadu mogu da postanu njegovi vlasnici i da mu promene namenu (na primer od propale fabrike u stambeni kompleks), ali uz veliku nadoknadu.

Prema drugoj teoriji, Dulića se odriče i Demokratska stranka čiji je član. Odgovarajući na pitanja “sledbenika” Demokratske stranke na društvenoj mreži Tviter o aferi “Očistimo Srbiju”, moderator naloga demokrata rekao je između ostalog: “Od cele situacije mi najviše gubimo, jer pojedinci su prolazni, a stranka ostaje”, “Očigledno nema zakonskog prekršaja, ali bi voleli da vidimo da li ima moralnog”, kao i “Jako bismo voleli da se cela stvar raspetlja”. Demokratska stranka je kasnije ocenila da ti komentari sa zvaničnog Tviter naloga Demokratske stranke nisu zvaničan stav DS-a.

IMIDŽ: Napadi, optužbe, loš PR i još gora odbrana, naveli su i na spekulacije ▶

Foto: A. Andić

У КОМ СИ
what is your movie? **ФИЛМУ??**

генерални спонзор

спонзори

o eventualnoj rekonstrukciji vlade u kojoj bi žrtva bio i Oliver Dulić. On je po nekim ocenama za kratko vreme solidno zaprljao evropski imidž demokrata čiji je jedan od najvažnijih zadataka u ovom trenutku borba protiv korupcije i za transparentnu upravu.

No, oni koji ga bespogovorno brane, tvrde da je Dulić, inače jedan od najmlađih ministara i ključnih ljudi u Demokratskoj stranci, zapravo izuzetno svestran, vredan, sposoban i ambiciozan čovek, kome profesionalni političar, bez obzira na godine, nije prvo zvanje.

U njegovoj biografiji stoji da je rođen 21. januara 1975. godine u Beogradu, ali da je uz tri brata (javnosti je poznat Oliverov stariji brat Modest, koji je pokrajinski funkcioner) odrastao u Subotici gde je završio osnovnu i srednju medicinsku školu.

Njegov otac je građevinski inženjer koji ima privatni biznis od 1990. godine, a i dva brata su građevinski inženjeri i rade zajedno sa ocem. "Zaista ne znam da li to predstavlja sukob interesa, ali ako bilo ko uoči bilo kakvo nezakonito poslovanje moje porodice, molio bih da to predoči javnosti. Ako neko misli da kao ministar koji pokušava da uredi jednu neuređenu oblast pomažem svojoj porodici da ostvari dobit, pozivam sve organe ove zemlje da svaku uočenu nepravilnost odmah objave u svim novinama, nikog neću tužiti za klevetu", rekao je Dulić u jednom od intervjua koji je dao za "Vreme".

Kako je bio veoma nadaren za muziku, završio je osnovnu muzičku školu za tamburu, klavir i gitaru. U Beograd je došao na studije na Medicinskom fakultetu koje je završio 1999. godine uz solidan prosek. Specijalizirao je ortopedsku hirurgiju, zahvaljujući čemu je imao čast da prisustvuje operaciji – saniranju povrede Ahilove tetive predsednika Srbije Borisa Tadića. Radio je kao lekar u Hitnoj pomoći u Subotici i ortoped u Zdravstvenom centru u istom gradu.

Svojevremeno su u Ministarstvu objasnili da je Dulić jedan deo svog školovanja proveo u Norveškoj (završio je stručni kurs pri univerzitetu u Oslu na temu "Internacionalni zdravstveni sistemi"), te da zahvaljujući tome uz engleski, nemački i mađarski poznaje i norveški jezik. Petnaest godina se bavio vaterpolom, takmičio se, trenirao i rekreirao.

U vreme studentskih protesta 1996. ulazi u politiku, ali i upisuje master studije iz oblasti evropskih integracija i uprave na Fakultetu za ekonomiju, finansije i administraciju Univerziteta "Singidunum" u Beogradu.

Jedan je od osnivača Studentske inicijative, koja je koosnivač studentskog pokreta Otpor. U DS se učlanio 1997. godine i ubrzo je postao potpredsednik opštinskog odbora u Subotici, pa član Glavnog odbora stranke, i potpredsednik Pokrajinskog odbora DS-a. Bio je kandidat DS-a za predsednika opštine Subotica, ali ga je s tesnim rezultatom pobedio predstavnik Saveza vojvođanskih Mađara Geza Kučera.

U to vreme uveliko je "svoj čovek": vlasnik je, odnosno suvlasnik dve pomenute firme, DG

Najveći problem Ministarstva u tom trenutku bila je loša ili nepostojeća zakonska regulativa i, kako je sam naveo, korumpirana administracija. Ubrzo je i to stalo – usledila je kriza, ali i optužbe da je zaustavio izgradnju Srbije i da je više desetina hiljada građevinara ostalo bez posla.

Zakon o planiranju i izgradnji koji ove nedelje razmatra Vlada Srbije, i njegove nove odredbe, mogle bi – prema Dulićevim ocenama – da značajno promene stanje u ovoj oblasti – da

■ "Udarili su na Dulića! Ovo nije prvi put da mu 'signaliziraju' da su nezadovoljni, ali nikad ovako otvoreno. Ministar te pretnje nije prijavio policiji i rešen je da istraje u uvođenju reda"

Comp.Računari koja je osnovana 1999. i Rol Pak osnovane 2003. godine.

Februara 2006. godine izabran je za člana Predsedništva stranke i član je Odbora za zdravstvo i Odbora za spoljnu politiku DS-a.

Poslanik u Skupštini Srbije postao je 2000, a sedam godina kasnije i njen predsednik. Za nešto malo više od godinu dana građani su ga zapamtili kao pristojnog i odmerenog predsednika Skupštine, koji je prekidao sednice skupštine kad nije bilo televizijskog prenosa i koji je, kad je došlo vreme, raspisao izbore.

Dulić je oženjen, i sa suprugom živi u iznajmljenom stanu u Beogradu. Prema pisanju tabloida, rado sluša Lepu Brelu i Cecu. U njegovoj imovinskoj karti su osim vlasništva u dva preduzeća pobrojani i stan u Subotici od 55 kvadratnih metara i apartman u selu Orahovac pored Kotora od 19 kvadratnih metara.

Na mesto ministra životne sredine i prostornog planiranja u Vladi Srbije došao je jula 2008. Prema nekim ocenama u oblasti zaštite životne sredine, odnosno čišćenja Srbije – ako izuzmemo pomenutu aferu – Duliću uopšte ne ide loše. Akcija "Očistimo Srbiju" okupila je hiljade aktivista koji su prikupljali otpad, i otvoreni su i brojni reciklažni centri, što za Srbiju, siromašnu i ekološki nesvesnu, predstavlja značajan pomak. No, poslovi koje on obavlja u ovoj oblasti nisu ni blizu toliko interesantni niti građanima bliski koliko njegov drugi sektor. Naime, Dulić je na mesto ministra došao baš u vreme kada je počela da cveta gradnja. Zatekao je potpuni haos u sektoru o kom se najviše govorilo u kontekstu korupcije i prevara.

pojednostave i ubrzaju izdavanje građevinskih dozvola. Uz konačno rešavanje problema legalizacije, koju takođe reguliše isti zakon, Dulić najavljuje i da će 2011. godine Vlada Srbije pomoći da proradi 240 gradilišta zahvaljujući 900 miliona dinara izdvojenih kao podrška stambenoj izgradnji. Najavljuje i autoputeve i mostove, kao i socijalne stanove. Ovo poslednje bilo je razlog za česte prozivke s obzirom na to da o stanovima priča već godinama, i da se početak gradnje konstantno odlaže.

No, čini se da je ono što bi moglo da "kupi" novi Dulićev mandat u možda nekoj budućoj vladi jeste pitanje legalizacije, ispit na kome su već mnogi pali. Nakon mnogo priče i strategija, u poslednjim pokušajima ministar je najpre objavio da će legalizacija biti besplatna, što je uzrokovalo talas oduševljenja s jedne strane, i kritika s druge: takva najava okarakterisana je kao čist populizam, bespravna i nepravedna prema građanima koji su gradili legalno i pošteno platili. Poslednja odluka je da će građani legalizovanje bespravno izgrađenih objekata ipak morati da plate, ali simbolično (vidi tekst "Socijalna odgovornost na srpski način", str. 30).

Bez obzira na sve probleme sa kojima se u svojoj političkoj karijeri Dulić bori, konačan utisak o onome što radi mogao bi se svesti upravo na ovo poslednje pitanje: da li je on ministar koji (ni)je rešio problem legalizacije?

Kako god da se ta priča završila, za Dulića se niko ne brine – već je dokazao da je dobar plivač.

Marija Vidić

Valeant dolazi na tržište Srbije

“PharmaSwiss je razvio izuzetnu partnersku strategiju, kao i portfolio generičkih lekova i proizvoda koji se izdaju bez recepta, a komplementarni su sa našim. To će učvrstiti prisustvo Valeanta u ovom regionu”

POČETKOM FEBRUARA KOMPANIJA Valeant Pharmaceuticals International najavila je potpisivanje predugovora o akviziciji privatne švajcarske farmaceutske kompanije PharmaSwiss S.A., u vrednosti od 350 miliona evra. Očekuje se da će po zaključenju ugovora PharmaSwiss imati oko 38 miliona evra gotovine i da neće imati dugovanja. Valeant Pharmaceuticals International Inc. je multinacionalna, usko specijalizovana farmaceutska kompanija koja se bavi razvojem, proizvodnjom i plasiranjem na tržište širokog spektra farmaceutskih proizvoda, prvenstveno u oblastima neurologije, dermatologije i generičkih lekova koje prodaje pod sopstvenim brendom. “Kupovinom PharmaSwissa učvršćujemo svoju poziciju vodeće farmaceutske kompanije u centralnoj i istočnoj Evropi. PharmaSwiss je razvio izuzetnu partnersku strategiju, kao i portfolio generičkih lekova koji su komplementarni sa našima i proizvoda koji se izdaju bez recepta, što će učvrstiti naše prisustvo u ovom regionu”, kazao je izvršni direktor Valeant Pharmaceuticals International u razgovoru za “Vreme”.

“VREME”: Kroz kakve promene je Valeant prošao u prethodnoj deceniji?

J. MAJKL PIRSON: Nakon što su pre devet godina nezadovoljni akcionari preuzeli kontrolu nad kompanijom ICN Pharmaceuticals od njenog osnivača Milana Panića, kompanija je sa novim rukovodstvom počela da posluje pod novim imenom – Valeant Pharmaceuticals International. Postavili su cilj da se vrate na tržište tako što će se fokusirati na razvijanje mini verzije modela velike farmaceutske kompanije. Kada se u 2007. pokazalo da ova strategija nije dala rezultat, Upravni odbor Valeanta, sa predsednikom Odbora Robertom Ingramom na čelu, angažovao je firmu McKinsey & Co., (čiji sam ja bio vodeći konsultant u oblasti zdravstva), da uradi analizu opcija koje je kompanija imala za svoju dalju strategiju poslovanja. Ubrzo se ukazala potreba za novim rukovodstvom, što je dovelo do toga da Upravni odbor Valeanta meni ponudi poziciju izvršnog direktora, koju sam prihvatio.

Šta ste prvo uradili kada ste postali izvršni direktor Valeanta?

Kada sam u februaru 2008. godine postao izvršni direktor, počeo sam da primenjujem strategiju koju sam osmislio dok sam bio konsultant firme McKinsey & Co. Prodao sam usko specijalizovane ćerke kompanije koje je Valeant imao u raznim delovima sveta i koje nisu donosile profit, a sa kompanijom Glaxo Smith Kline potpisao sam ugovor za retigabine – perspektivni lek za epilepsiju. Investirali smo i blizu 195 miliona dolara u kupovinu novih kompanija. Opredelili smo se za firme koje proizvode generičke lekove koji se na tržište plasiraju pod sopstvenim žigom i one sa proizvodima koji se izdaju bez recepta (a koje su poslovale na novim, perspektivnim tržištima centralne Evrope i Latinske Amerike).

Čuli smo i da je Valeant nedavno kupila jedna kompanija iz Kanade.

Valeant je nedavno postao deo farmaceutske

kompanije Biovail Corporations iz Kanade. Ovo spajanje kompanija se procenjuje na 3,2 milijarde dolara, pri čemu Valeant zadržava svoje timove koji se bave razvojem poslovanja i planiranjem prodaje.

Kakva je vaša dugoročna vizija za Valeant?

Valeant ima viziju da postane vodeća farmaceutska kompanija u svetu u usko specijalizovanim oblastima, sa dobro osmišljenim i raznovrsnim spektrom proizvoda koji će obuhvatiti i farmaceutske proizvode koji se na tržište plasiraju pod sopstvenim žigom, lekove koji se izdaju bez lekarskog recepta, generičke proizvode koji se na tržište plasiraju pod sopstvenim brendom i generičke proizvode, u oblasti dermatologije, neurologije i oftalmologije. Valeant trenutno posluje u SAD, Kanadi, centralnoj Evropi, Latinskoj Americi, Australiji i Novom Zelandu i nastavlja da traži perspektivna tržišta.

Da bi sproveo svoju strategiju, Valeant posluje kroz decentralizovanu organizacionu strukturu koja obuhvata deset celina: prodaju, plasiranje proizvoda na tržište, razvoj poslovanja, proizvodnju, istraživanje i razvoj proizvoda, kadrovska pitanja, informacione tehnologije i pravnu službu. Služba

finansija, službe koje se bave usaglašavanjem sa lokalnim zakonima i relevantnim međunarodnim propisima, službe registracije lekova i farmakovigilance, direktno su povezane sa odgovarajućim centralnim službama kompanije, radi usklađivanja i kontrole njihovog delovanja.

Koja tržišta su Valeantu najzanimljivija?

Valeant je primarno fokusiran na nova tržišta. U Evropi, gde imamo 1013 zaposlenih, poslovanje je prevashodno usmereno na tržišta Poljske, Mađarske, Slovačke, Republike Češke, Bugarske i Rumunije. Valeant je u Poljskoj peta po veličini kompanija koja se bavi generičkim lekovima. U toj državi Valeant ima izgrađenu infrastrukturu za prodaju i stavljanje proizvoda u promet, u okviru koje poseduje izvanredno znanje o terapijskim oblastima i njihovim proizvodima, kao i potvrđene odnose sa ključnim stručnjacima iz oblasti farmacije i medicine. Uz najsavremenije proizvodno postrojenje u Poljskoj (u gradovima Rzeszow i Ksawerow) koje predstavlja stabilan izvor snabdevanja uz minimalne troškove proizvodnje, rukovodstvo Valeanta je više puta dokazalo svoj kvalitet kroz kupovinu i plasiranje na tržište generičkih proizvoda koji se prodaju pod žigovima Valeanta.

Kako biste ukratko opisali poslovnu strategiju Valeanta?

Valeant je danas uspešna kompanija koja posluje u usko specijalizovanim oblastima farmaceutske industrije, sa tržišnom kapitalizacijom od preko deset milijardi dolara. Valeant planira da kupuje proizvode i kompanije koje se uklapaju u našu strategiju razvoja i nadamo se da ćemo u periodu od nekoliko godina ostvariti svoje planove rasta poslovanja. Sedište Valeanta je u gradu Mississauga u Kanadi, a Valeant je registrovan na berzama u Njujorku i Torontu.

Sa druge strane, PharmaSwiss je kompanija sa širokim spektrom proizvoda u sedam terapijskih oblasti i posluje u 19 država, između ostalih u Srbiji, Poljskoj, Mađarskoj, Republici Češkoj, Grčkoj i Izraelu. PharmaSwiss je i partner nekoliko velikih farmaceutskih i biotehnoških kompanija kojima pruža usluge registracije proizvoda, plasiranja na tržište, prodaje i distribucije, na način koji je u potpunosti usklađen sa lokalnim zakonskim propisima i sa međunarodnim standardima u farmaceutskoj industriji. U 2010. godini PharmaSwiss je imao promet od približno 180 miliona evra, a u prethodnom periodu od pet godina prihod kompanije se povećavao po stopi od približno 20 odsto na godišnjem nivou. ◀

Šampanjac, jagode i prepelice

Period intenzivne ekspanzije je završen. Ono što menadžment planira za treću deceniju jesu konsolidacija poslovanja i jačanje stečenih pozicija. Glavni biznis biće agrar, za koji Miroslav Mišković veruje da je “srpska nafta”

KAKO GOD U javnosti kvalifikovali njegov uspeh, Miroslav Mišković je nesumnjivo 4. februara imao veliki razlog da slavi. Za dve decenije od osnivanja privatne firme, zaposlio je 24.000 ljudi, a Delta Holding je danas najveća kompanija u Srbiji i peta u regionu. To je možda najbolje opisao Serdo Balbinot, predsednik IO Generali grupe i jedan od 360 gostiju svečanog ručka održanog u hotelu Continental u ime jubileja. On je kazao da je Delta Holding moderni konglomerat koji najbolje promovise srpsko preduzetništvo u svetu. Da je kojim slučajem na mestu osnivača, tvrdi Balbinot, bio bi veoma ponosan. Među gostima su bili i drugi poslovni partneri iz svetskih kompanija, političari, direktori vodećih banaka, privrednici, ekonomisti, glavni urednici većine medijskih kuća i ambasadori Nemačke i Rusije. Za slavljeničkim stolom sedeli su Mirko Cvetković, Dragan Đilas, Milorad Dodik, Aleksandar Džombić, Serdo Balbinot i gradonačelnici Ljubljane i Podgorice.

SRPSKI SAN O SREĆI: Delta Holding osnovan je 1991. godine, u vreme kada je privatna inicijativa bila tek u začetku, a prema svemu što je tog dana rečeno, pravi razvoj kompanija je ostvarila tek nakon demokratskih promena i otvaranja Srbije ka svetu. Na to ukazuju i finansijski podaci: od 1991. do 2000. zbir svih prihoda iznosio je 1,52 milijarde evra, dok se u periodu od 2001. do 2011. popeo na skoro 11,5 milijardi. Ne treba zaboraviti i da godišnji promet Delta Holdinga čini devet odsto srpskog bruto proizvoda, ali ni to da se kompanija kod banaka zadužila za blizu 900 miliona evra. Takođe, samo 18 odsto prihoda Holdinga realizovala su preduzeća koja su kroz privatizaciju priključena Deltinom poslovnom sistemu.

Tri glavna poslovna usmerenja bila su maloprodaja, agrar i nekretnine, ali period intenzivne ekspanzije je završen. Ono što menadžment planira za treću deceniju jesu konsolidacija poslovanja i jačanje stečenih pozicija, pa se očekuje da će skora prodaja 50 odsto udela u maloprodajnom lancu Delta Maksi te planove pospešiti. Glavni biznis biće agrar, za koji predsednik Holdinga veruje da je “srpska nafta”. U Delti su shvatili i da je filantropija dobar put ka ugledu u društvu, pa je uoči jubileja postavljen i kamen temeljac za prvu zadužbinu, a kroz dva humanitarna

SREĆA KAO FAKTOR USPEHA: M. Mišković

fonda kompanije godinama se redovno sprovode akcije pomoći zajednici.

Pre ozbiljne govorancije, Miroslav Mišković je svoje goste zabavio anegdotama o počecima sa svega pet zaposlenih pripravnika. Prijalo im to ili ne, on je podsetio da je potpredsednica kompanije Ivana Veselinović (danas dama od velikog stila i moći) bila zadužena da sašije zavese za kancelarije u hotelu “Slavija”, dok je Nebojša Šaranović (danas vlasnik Kapa Star grupe) bio glavni za prodaju igračaka, pa je kao komercijalni direktor prve prezentacije izvodio ispred hotela – sa plastičnim žabama u koritu. Kasnije su počeli da izvoze maline, drvo i pečurke i tako obezbeđuju devize za uvoz strane robe koja je bila deficitarna u Srbiji. Ubrzo su osnovali i prvu srpsku privatnu banku – Delta banku, koja je 2005. prodana italijanskoj Intesa banci. U periodu sankcija i ratova, od 1993. do 2000. zbog sprečenosti da se sarađuje sa međunarodnim bankama i kompanijama, sedište kompanije je preseljeno na Kipar, a kupljen je i Bajkalski celulozni kombinat u Rusiji. Poslednjeg dana 1999. Delta je imala promet od 70 miliona evra, kapital od 16 miliona i kredite od 12 miliona. Od 2000. centar poslovanja se ponovo vraća u Srbiju. Prodajom ruskog kombinata, Delta banke i upravljačkog udela Delta Osiguranja kompaniji Generali 2006. obezbeđena su sredstva za širenje maloprodajnog lanca.

Mišković je obrazložio i tri glavna razloga za svoj uspeh. Prvi je kadrovska politika i opredeljenost da zapošljava samo mlade ljude bez iskustva ili sa maksimum tri godine rada u državnim preduzećima. Oni su kasnije dodatno obrazovani i obučavani u inostranstvu o trošku firme. Drugo, nije gubio vreme na izmišljanje novih sistema i tehnologija, već je usvajao one koje su u svetu pokazale najveći uspeh. Neosporno je, kazao je Mišković, da je imao i sreće. Znao je da iskoristi povoljnu situaciju i prazan prostor na tržištu.

DRES KOD I MENI: Kao i većina poslovnih prijemata, i ovaj gala ručak je imao obavezan *dress code*. Nenaviknute je mogla da zbuni formulacija na pozivnici: *business smart*. Na licu mesta se moglo ustanoviti da za muškarce to i nije ništa posebno – tamno odelo, svetla košulja i kravata po želji. Međutim, za žene ono *smart* ili na srpskom – pametno, ne dozvoljava otkrivena ramena i dekolte, ali kad su “dobre” noge u pitanju, sve je dozvoljeno. Teško je ne primetiti da su top menadžerke Delta Holdinga izuzetno zgodne “amazonke”. Kratke suknje i vrtoglave štikle očigledno im ne narušavaju poslovni autoritet.

Da li zbog gostiju iz inostranstva ili vežbanja belosvetskih manira, meni je bio prilično atipičan za balkansko područje. Skup i u sitnim zalagajima. Šampanjac je poslužen uz jagode sa čeri paradajzom, prelive balzamiko sirćetom. Dame su ovo predjelo pohvalile, ali kad su stigle prepelice neke su se namrštila od zgražavanja nad batakom sitne ptice, dok su druge savetovale da se “malo zagrebe” jer je jelo punjeno gušćijom džigericom. Specijalitet je preličen slatkim sosom od crvenih ribizli. Od sličnog jela koje se služi i kod Rokfelera, razlikuje se po tome što su tartufi kod američkih bogataša na krušci, a kod srpskih – na jabuci. Dok su se dame kolebale šta će i kako će, gospoda se uglavnom pravila da ova porcija ne postoji. Čak se ni konobari u belim rukavicama nisu čudili što odnose pune tanjire. Muškarci su uglavnom nešto stavili usta tek kad su stigli teleći kotleti i goveđi medaljoni.

Sve je služeno brzo, pa su gosti posle dva sata počeli da se razilaze.

Ana Radić

Socijalna odgovornost na srpski način

Nije reč o postojanju poreza uopšte uzev, mada bi i o tome moglo, reč je o drastičnim promenama pravila kako se kome ćefne, a na položaju je da mu/im se može: recimo, u Srbiji se porez na nekretnine razrezuje otkako Srbija postoji, ali donedavno nije bio naročita stavka u kućnom budžetu, a sada, prema već usvojenim izmenama ne da jeste, nego je za mnoge van granice plativosti. Da li je slučajnost ili pak namera, tek na sajtu Kancelarije za evropske integracije u objavljenim odgovorima na upitnik Evropske komisije nedostaje Poglavlje 16 – Oporezivanje

Foto: A. Andić

NESUMNJIVO JE DA srpska državna administracija pati od gojaznosti: iz godine u godinu sve je deblja, a što je deblja – to je gladnija. I šta da radi sirota gladna država, već da poveća porez, ali ne na dohodak ili na dodatnu vrednost, kako se to inače radi, jer to je loše za investitore i (vele)trgovce, već na sve ono što je već na stolu i/ili na polici, a ne može, poput dohotka, da se sakrije. U tom smislu već su izmenjeni poreški zakoni kojima se ukidaju olakšice i dodaju otežice, a priprema se i zakon kojim će sve bespravno izgrađeno da se brzo “legalizuje”, e da bi se broj obveznika povećao.

Od početka ovog veka u četiri navrata je pokušano da se “divlji” objekti “pripitome”, ama neuspešno, pa je izrađen Nacrt zakona o izmenama zakona o planiranju i izgradnji kojim će, kako je objasnio ministar Oliver Dulić, za razliku od starog postupak legalizacije biti brži i jeftiniji. “Postupak legalizacije teče sporo zbog brojnosti i složenosti administrativnih radnji i postupaka, ograničenih kapaciteta organa

uprave da isprate sve te postupke, zbog finansijskih obaveza koje prate postupak legalizacije. Da bi se legalizacija okončala u najkraćem roku, pojednostaviće se postupak i smanjiti najznačajnije takse i naknade.”

Predloženim odredbama, piše u obrazloženju Nacrta, otklanjaju se pojedine nejasnoće u postupcima legalizacije objekata. Izmenama pojedinih odredbi je, kroz povećanje površine za porodične stambene objekte za koje postoji mogućnost umanjenja cene legalizacije, povećan i broj objekata, odnosno porodica koje mogu ostvariti predviđeni popust, kao i precizirane odredbe koje se odnose na mogućnost legalizacije u zonama zaštite kulturnog ili prirodnog dobra, u skladu sa posebnim zakonima kojima se ova zaštita uređuje. Takođe, propisani su i dokazi koji se dostavljaju ili pribavljaju kada je objekat sagrađen na zemljištu na kome je upisano više suvlasnika.

AP-CAP: Prema zakonu čija se izmena priprema, za legalizaciju je bilo potrebno podneti

projekat po kome je objekat izgrađen, geodetski snimak placa i objekta, vlasnički list, dokaze o priključku na komunalnu infrastrukturu i uopšte uzev sve ono što bi i inače za građevinsku dozvolu bilo potrebno. Pribavljanje tih dokumenata je bio ozbiljan kamen spoticanja: malo ko je gradio prema projektu, naročito ne prema projektu koji je izradio ovlašćeni projektant, sa vlasničkim listovima je takođe bilo problema jer biva počesto da je kuću izgradio jedan od suvlasnika placa... Za sve to je, na kraju, potreban novac.

Kako je novi zakon “nacrtan”, procedura je unekoliko pojednostavljena: vlasnik bespravno podignutog objekta moći će da sklopi ugovor sa lokalnom samoupravom da ona bude ta koja će dokumenta pribavljati, a sve što treba da se plati biće na rate. Međutim, teško da će privatne geodetske firme snimati teren i da će projektanti izraditi projekat na poček: odakle će lokalne samouprave izvući te pare nije baš najjasnije.

ČUN SE LJULJNU, ODE SANAK PUSTI:
Porez na mopede i čamce do 5m dužine

Foto: A. Andić

JEFTINO I KORISNO: Kad je o troškovima reč, razlika između “sada” i “ubuduće” je u svega dve, odnosno tri stavke: snimanje objekta i izdavanje kopije plana nepokretnosti, ali i nadoknade za uređenje građevinskog zemljišta. To sve, naravno, samo ako potencijalni “legalizant” o tome sklopi ugovor sa lokalnom samoupravom: samo u tom slučaju će Republički geodetski zavod obaviti merenja i izdati odgovarajuću kopiju plana “do 70 odsto jeftinije” i samo u tom slučaju će lokalna samouprava da “oprosti” uređenje građevinskog zemljišta. Ovo sa Republičkim geodetskim zavodom još i pije vodu: uzmu naloge “na džumle” pa u jednom izlasku na teren obave deset, dvadeset ili koliko već “snimanja”, katastar je skoro pa digitalizovan tako da ni izrada kopije plana nije neki problem, ali nikako vodu ne pije opraštanje nadoknade za uređenje građevinskog zemljišta “do 99 odsto” koje Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja velikodušno obećava u ime lokalnih samouprava, što bi bila, u stvari,

participacija u (već izgrađenoj) infrastrukturi, koju je neko već platio, niko drugi do svi oni koji su gradili “by the book”.

Ministar Dulić tu velikodušnost opravdava socijalnom odgovornošću države: “Bespravna gradnja je u najvećem broju slučajeva oblik gradnje za sopstvene potrebe, a najbrojnija kategorija građana koji u Beogradu žive u bespravnim objektima su mladi slabijeg imovnog stanja. Vlasnici bespravno sagrađenih stambenih objekata od 100 metara kvadratnih u drugoj zoni, na osnovu izmena i dopuna Zakona o planiranju i izgradnji, imaju mogućnost da plaćaju ukupne mesečne troškove za legalizaciju 487 dinara u prve četiri godine i preostalih 16 godina svega 13 dinara.”

To “lepo, a jeftino” ne važi za sve, već samo za one koji ispunjavaju “socijalne uslove”, da “predmet legalizacije” nije veći od 100 “kvadrata”, s tim da po članu domaćinstva ne može biti više od 25 “kvadrata”, dakle za četvoročlano domaćinstvo. Ipak, za eventualnih dodatnih

“KOREKCIJE”: **GODIŠNJI POREZ NA MOTORNA VOZILA**

Zapremina motora (ccm)	2010	2011
	automobili	
Do 1150	850 ▲	950
1150-1300	1.650 ▲	1.860
1300-1600	3.650 ▲	4.110
1600-2000	7.500 ▲	8.430
2000-2500	37.000 ▲	41.630
2500-3000	75.000 ▲	84.370
Preko 3000	155.000 ▲	174.370
motocikli		
Do 125	990 ▲	1.120
125-250	1.650 ▲	1.860
250-500	2.500 ▲	2.810
500-750	4.995 ▲	5.620
750-1100	12.495 ▼	7.000
Preko 1100	31.230 ▼	10.000

100 “kvadrata” popust bi iznosio 60 odsto, a sve preko toga bi bilo po punoj ceni: u odnosu na “do sada”, buduća legalizacija kuće/stana od 100 “kvadrata” četverostruko je jeftinija, a od 200 zamalo pa šestostruko.

Ovo razvrstavanje “legalizacija” možda zvuči fer, ali nije: ograničenje površine po članu domaćinstva za kvalifikaciju za popust može da se shvati, neka granica mora da postoji, ali ima porodica sa više od dvoje dece, nije retkost da sa svojom decom žive ostareli roditelji... Zbog čega i oni koji su uslovno rečeno “višak” ne bi imali prava na svojih 25 “kvadrata”?

“Za državu je važno da se legalizacija dosledno sprovede, kako bi građani imali pristup adekvatnim komunalnim uslugama, kao i mogućnosti uspostavljanja hipoteka radi podsticanja ekonomske aktivnosti”, zaključuje Dulić. I da počnu da plaćaju porez, moglo bi se dodati.

60 Odsto: Na prvi pogled, porez na imovinu “po novom” manji je nego što je bio “po starom”: osnovna poreska stopa je ostala ▶

Objekti u drugoj građevinskoj zoni	Do 100 m ²		Do 200 m ²	
	sada	ubuduće	sada	ubuduće
Snimanje objekta (geometri)	5.800	5.800	8.640	8.640
Snimanje objekta (Rep. geod. zavod)	8.700	2.610	12.960	3.888
Tehnički izveštaj	12.000	12.000	24.000	24.000
Kopija plana nepokretnosti (Rep. geod. zavod)	2.500	750	2.500	750
Administrativne takse	1.600	1.600	1.600	1.600
Naknada za uređenje građ. zemljišta (mesečno)	316	0	1.108	325
Ukupno inicijalni troškovi	30.600	0	49.700	0
Ukupno mesečni troškovi (0–4 godine)	316	487	1.108	1.135
Ukupno mesečni troškovi (5–20 godine)	316	13	1.108	325
Ukupno otplata **	75.840	25.882	265.920	54.480
Ukupno troškovi **	106.440	25.882	315.620	54.480

O MOSTU I ČUPRIJI:
Nove cene legalizacije
i obračun poreza na imovinu
Foto: VREM

neizmenjena, osnovice su povećane, a progresije smanjene. Zanimljivo, prvi predlog izmena zakona Ministarstva finansija bio je da porez na imovinu bude linearan, bez obzira na vrednost objekta, ali je taj predlog amandmanima socijalno brižnih poslanika “popravljen” progresivnim stopama, istina blažim nego što su bile, ali ipak progresivnim, e da bi bogatiji podneli veći teret, kad su već bogati pa se baškare u velikim stanovima i vilama. Međutim, iako je tim amandmanima porez bogatijima dodatno uvećan, i oni za koje se ne može reći da su bogati ubuduće će plaćati bitno veći porez. Da će tako biti piše u članu 34. Zakona o izmenama i dopunama zakona o porezima na imovinu, po kome poreska obaveza za 2011. može biti utvrđena u iznosu ne većem od 60 odsto u odnosu na poresku obavezu utvrđenu za 2010. godinu.

Kao prvo, amortizaciona stopa, kao korektiv poreske osnovice – vrednosti objekta, smanjena je sa 1,5 na 0,8 odsto, s tim da se po osnovu amortizacije vrednost objekta može smanjiti najviše do 40 odsto, umesto 70 koliko je do ove izmene bilo. Tako, po novousvojenoj amortizacionoj stopi, vek stambenog objekta je “potezom pera” produžen sa 66,66 na – 125 godina. Kao drugo, poreski kredit – umanjeње poreza za vlasnika koji stanuje u kući/stanu predmetu oporezivanja, uvećan je sa 40 na 50 odsto, ali najviše do 20.000 dinara. Tih 50 odsto je 20.000 dinara za nov stan od 50 “kvadrata” u trećoj i četvrtoj građevinskoj zoni u Beogradu, ili malo manji ali 40 godina star u drugoj zoni. Takođe, “poreski kredit” više “ne broji” članove domaćinstva, tako da će isti porez platiti poreski obveznik koji je samac i onaj koji “hrani, školuje i oblači” jedno, dvoje, troje ili više dece. Lepota.

Još je “lepše” što su poreske stope određene kao u reklamama za šampone – “do 0,4 odsto”:

na lokalnim samoupravama je da odluče koliko će to biti, ali ako kojim slučajem lokalna samouprava propusti da to učini, ili mož’ bit’ odredi stopu veću nego što je zakonom propisana, onda će se primeniti najviša poreska stopa.

Neka ostane zabeleženo: u “onoj” Jugoslaviji, onoj “komunističkoj” u kojoj se na vlasnike stanova nije baš blagonaklono gledalo, amortizaciona stopa je bila 1,2 odsto, zbirno najviše do 70 odsto, ali se porez plaćao samo na “višak stambenog prostora”, samo ako je broj soba u stanu više od jedan bio veći od broja članova domaćinstva.

PATENT DEVEDESETIH: Porez na “upotrebu, držanje i nošenje dobara” – na mobilne telefone, (lovačko) oružje, automobile i čamce, “patentiran” je krajem devedesetih kao način da se dopuni hronično prazan budžet. Obrazloženje je bilo jednostavno: kome (u to vreme) nije bio problem da kupi mobilni telefon i da plaća (preskupe) minute razgovora, ko je mogao da kupuje gorivo tri puta skuplje nego što bi inače koštalo, ko može da se luksuzira pa da u lov ide, može i da plati (dodatni) porez i tako pomogne napaćenom narodu/državi. Tad je i usvojena skala koja i danas važi: granica za najniži porez – 1150 “kubika”, jer u to vreme je “kec”, zastava 101/Yugo 55, bio najzastupljenije vozilo na srpskim putevima i tom “nacionale” vozilu bio je namenjen simboličan porez – reda 10 litara goriva godišnje. Porez je po “kubikažnim razredima” rastao geometrijskom progresijom: za svaki sledeći razred bio je dvostruko veći od prethodnog, s tim da je na 2000 “kubika” skok bio četvorostruk. Kako onda, tako i sada.

Istina, pred (pre)prodaju “Mobtela” porez na mobilne telefone je ukinut, tako je bilo i u vreme kad je treći operater “ulazio” na srpsko tržište,

a ponovo je uveden kad je “svetskokrizni” talas zapljusnuo Srbiju, da bi ovim najnovijim izmenama Zakona opet ukinut: da li zbog tendencije za udaju “Telekoma”, da li zbog nečeg drugog, može samo da se nagađa. Tek, ukinut je.

Time se “otvorio” ozbiljan budžetski problem: neka je prosečan mesečni račun za mobilni telefon samo 500 dinara, a “mobilnih” je tri miliona, pa puta 10 odsto od 500 dinara, pa puta 12 meseci... koliko li para više neće priti-cati u budžet? Najmanje 180 miliona dinara.

MOTORČIĆI I KAMIONČIĆI: “Popuna” je obezbeđena (skoro) nevidljivo: malim, skoro rutinskim usaglašavanjem zakona koji oporezuje “upotrebu, držanje i nošenje dobara” sa Zakonom o bezbednosti saobraćaja usvojenim prethodne godine, čime je porez na motocikle proširen i na mopede, a porez na motorna vozila na male teretnjake.

Mopedi su u oporezivanje uključeni time što je novim Zakonom o bezbednosti saobraćaja ukinuta trajna registracija: dok je bila moguća, vlasnici mopeda su porez plaćali samo pri prvoj (i jedinoj) registraciji, jedanput za svagda, a sada, budući da se “po novom” i njima registracija svake godine obnavlja, a porez se plaća pri svakoj registraciji... Eto novih, recimo, pedesetak hiljada obveznika, pa puta 950 dinara... Nije malo.

Međutim, nije ni bogzna šta, pa su, takođe usaglašavanjem sa već pomenutim Zakonom o bezbednosti saobraćaja, porezom obuhvaćena i teretna motorna vozila do 3,5 tona ukupne mase: od 1. januara ove godine auto-prevoznici sa furgonima male nosivosti, “tamićima dvotoncima” koji sirotinji prevoze ugalj i drva, zanatlje i poljoprivrednici će plaćati “porez na luksuz”, dok oni sa šleperima neće. Sredstvo za rad, tako, ispade luksuz, ali samo ako mogu

POREZNICIMA ISTO:
Dostavno vozilo i jahte
Foto: VREME

da se voze sa vozačkom dozvolom “B” kategorije. Zašto? Pa tako.

Da nevolja bude veća, svi ti furgoni i mali kamioni imaju motore između 2000 i 3000 “kubika”, pa ne spadaju u baš jeftinu grupu – od četrdeset i nešto do osamdeset i nešto hiljada dinara. Istina, predviđene su i olakšice: za vozila od 5 do 8 godina starosti porez se umanjuje za 15 odsto, do 10 godina starosti 25, do 20 godina 40 odsto, ali je za one starije od dvadeset godina umanjenje svega 20 odsto, što i nije tako loše – moglo je i da bude uvećanje, iz ekoloških razloga, dakako.

Kako god, neka ih je ukupno – prevoznika, zanatlija i poljoprivrednika, svega 10.000, a više ih je, mnogo više, i neka je srednji porez (svega) 40.000 dinara, a veći je, to je najmanje novih 400 miliona dinara poreskih prihoda, što je već oho-ho. Za budžet baš lepo, dok za široke narodne mase koje će to da plate kroz poskupljenje ogreva “franko podrum”, odnosno kroz poskupljenje šargarepe, luka i krompira “franko pijaca” baš i nije. Ali, koga briga: država je gladna i mora da se nahrani.

NAOPAKO: Ne može se reći da je porez povećan baš svima: pre šest meseci održan je protest “bajkera” kojim je ukazano na ozbiljnu nelogičnost obračuna poreza “upotrebu dobara”, da je porez na upotrebu motocikla od svega 1100 “kubika” i više, koji vrede tek nekoliko hiljada evra skoro isti kao za luksuzne automobile sa motorima od dva i po litra koji vrede nekoliko desetina hiljada evra. Pri tom, motocikli se “upotrebljavaju” manje-više samo u sezoni, osam meseci godišnje najviše, dok se automobili voze cele godine.

Ta nelogičnost je u najnovijim izmenama zakona ispravljena, pa je porez na najveće motocikle smanjen dvostruko, odnosno trostruko, ali

GODIŠNJI POREZ NA PLOVILA: POPUST NA LUKSUZ

BEZ KABINE

Dužina	Do 5m		5-10m		10-15m		15-20m
Snaga motora	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2011
7,35 kW	0	▲ 3.000	0	▲ 5.000	—	▲ —	—
7,35 – 22,05 kW	3.000	▲ 4.500	5.000	▲ 7.000	6000	▲ 6.500	12.000
22,05 – 73,06	20.000	▼ 6.500	30.000	▼ 10.000	44.000	▼ 11.000	17.000
73,07 – 99,6	45.000	▼ 10.000	66.000	▼ 15.000	99.000	▼ 15.000	25.000
99,6 – 220,62	66.000	▼ 20.000	99.000	▼ 24.000	138.000	▼ 30.000	37.000
Preko 220,62	99.000	▼ 30.000	138.000	▼ 36.000	210.000	▼ 50.000	55.000

SA KABINOM

Dužina	Do 5m		5-15m		15-20m	Brodovi i jahte	
Snaga motora	2010	2011	2010	2011	2011	2010	2011
7,35 kW	0	▲ 5.000	0	▲ 9.000	—	—	—
7,35 – 22,05 kW	7.000	▲ 7.5000	15.000	▲ 16.000	18.000	108.830	▲ 50.000
22,05 – 73,06	30.000	▼ 11.000	44.000	▼ 20.000	23.000	163.240	▼ 70.000
73,07 – 99,6	66.000	▼ 16.000	99.000	▼ 25.000	29.000	227.540	▼ 95.000
99,6 – 220,62	99.000	▼ 23.000	138.000	▼ 32.000	36.000	346.260	▼ 120.000
Preko 220,62	138.000	▼ 32.000	210.000	▼ 40.000	48.000	494.660	▼ 200.000

ta milost je zaobišla vlasnike motocikala ispod 750 “kubika”. Nije ni to bez razloga: dvotočkovnih “ala” ima svega hiljadu-dve, pa gubitak i nije veliki, ali je zato ovih drugih mnogo više. I tako, ovde daš malo, tamo uzmeš više, i milina.

Porez “na upotrebu” čamaca i jahti takođe je pretrpeo značajne izmene, ali opet naopako: što je osnovica manja, to je stopa veća. Ministarstvo finansija posebnu empatiju je iskazalo prema vlasnicima jahti i čamaca sa i bez kabine koji imaju motore snage od 22 kW (30 KS) pa sve do preko 220 kW (300 KS), a to niko nije javno zatražio i to tako da što je čamac/jahta/brod veći i ima snažniji motor, to je umanjene

veće – dvostruko, trostruko, pa i četverostruko i petostruko. Sa druge strane, koliko da se “izvadi šteta”, porez na čamce sa slabijim motorima je povećan, a oni sa najslabijim motorima, ujedno i najbrojniji, koji su do sada bili oslobođeni poreza, više nisu.

Tako, vlasnik “čamca” sa kabinom koji nije duži od 15 metara, ako se tako što čamcem uopšte može nazvati, koji košta dve, tri, četiri i više stotina hiljada evra, platiće ove godine porez isto koliko i vlasnik “tamića” koji je star više od dvadeset godina, koji vredi najviše hiljadu-dve evra.

Zoran Majdin

Dirigovana navigacija

foto: Tanjug

Ma koliko se opirali vlastitim osudama nasilja i ma koliko nas bolela smrt Brisa Tatona – i ne samo njega u strašnim godinama smrti u Srbiji – mora nas uplašiti ta državna arbitraža u međunarodno važnim slučajevima, u kojima taman i bili sigurni da smo negde pogrešili zato što sasvim opravdano ne volimo huligane, dripce, navijače i barabe, prihvatamo državnu doktrinu o državnom razlogu da – za njih takve – možemo pristati i na nepravичno suđenje i osudu

Kao da je cijela Srbija odahnula nakon “pokazne vežbe” (termin dolazi iz nevladinog ljudskopravaškog sektora) svojega pravosuđa: 14 navijača Partizana osuđeno je na uglavnom drakonske kazne zbog ubojstva navijača francuskog “Tuluza” Brisa Tatona. Svi su odahnuli u državi Srbiji – osim vrha piramide i konkretne sudije koja je to presudila (vidi okvir), kojima stižu navijačke prijetnje (u što ne treba sumnjati, znajući s kime imamo posla) – te je problem huligana među navijačima riješen, kako onim skandaloznim prednovogodišnjim izmjenama Krivičnog zakona, tako i ovom presudom, koja je po njima kao munjom u kamen uklesana. Ako, naravno, Apelacioni sud ne kaže drugačije.

Činjenice kažu ovo: u ničim izazvanom napadu tog septembra 2009. popodne, oko 17.40 sati “kraći kraj” su izvukli navijači “Tuluza”

koji su sjedili u kafiću “Irish Pub” na Obilićevom vencu, kad su ih napali pripadnici nekoliko navijačkih domaćinskih grupa. U općem metežu bilo je nekoliko lakše povrijeđenih (policama i sličnim navijačkim rekvizitima, kao i šakama), a Bris Taton je završio – laički rečeno – s nagnječenjem mozga i, nažalost, nije preživio; umro je 12 dana nakon što su ga pretukli domaći navijači i po jednoj od verzija, prihvaćenoj kao vjerojatnoj od nadležnog suda, bacili u prolaz na Obilićevom vencu, dubok po jednoj verziji sedam, a po drugoj 4,28 metara.

BR LJOTINE ISTRAŽNE: U svakom slučaju, policija – ne pozivajući, kao što je po Zakonu o krivičnom postupku dužna, istražnog sudiju, obavlja uviđaj dva i pol sata nakon događaja. Taton je već u bolnici i ne zna se hoće li se uspjati izboriti za život narednih dana. U sumrak, na prostoru preko kojega su već deseci

ili stotine slučajnih prolaznika ostavile svoje znatiželjne tragove, fiksiraju jednu mrlju krvi, izgublenu patiku, odbačene kirurške maske i nagorjele dijelove baklji. Sve to bez točne skice mjesta događaja i sve bez istražnog sudije, koji se nikad na tom mjestu nije niti pojavio.

Ima još brljotina iz tog najranijeg postupka. Na primjer, odjeća Brisa Tatona koju je policija preuzela iz Urgentnog centra nikada nije ni sačuvana – to je ono što vidamo u američkim krim-serijama, kad nađene dokaze policajci i istražitelji s obaveznim zaštitnim rukavicama (svaka povezanost s trenutnim policijskim štrajkom je namjerna) stavljaju u zaštitne i sterilne kese – u uobičajenom kriminalističkom smislu. I ne samo to: nakon toga je ta odjeća stajala skupljajući prašinu i nikada nitko nije ni tražio DNK analizu, da bi sudski vještaci tokom glavne rasprave konstatirali da

smrti i pravde

ŽRTVA I KRIVCI: Na smrt pretučen Bris Taton i suđenje u Palati pravde foto: A. Anđić

i dalje mogu izvještati neke tragove; no, to od njih nitko više nije tražio.

Bris Taton, nažalost, umire; sjećamo se svi tih dana, kad se i posljednji optimist prepustio pesimizmu i zaključio da se počinio tog savim nedvojbenog zločina moraju privesti pravdi. Ubrzo smo dobili i optužnicu, koja 14-oricu domaćih navijača tereti za teško ubojstvo, iako veliki broj sudija s kojima je “Vreme” ovih dana analiziralo konačni ishod postupka – koji su, s obzirom na to da su sumnjivo nezavisni i pomalo reformirani, inzistirali na anonimnosti – misli da je kvalifikacija kriva. Naime, da ih nije trebalo optužiti za teško ubojstvo, već za krivično djelo teške tjelesne povrede kvalificirane smrću. Ni tu, usprkos manjem rasponu propisanih kazni, ne bi počinio izbjegli pravdu. No, i o tome kasnije.

Kako god, ni suđenje na Višem sudu u Beogradu nije prošlo bez problema, od onih odgoda zbog svjedoka, do izricanja presude kad su grupe navijača gnjevno prijetile ispred Palate pravde i kad su roditelji Brisa Tatona morali biti iz suda izvedeni kroz sporedni izlaz. No, osim vještaka i ostalih uobičajenih aktera postupka, ispitani su i neposredni očevici

te septembarske tragedije, njih osam iz Francuske, četiri iz “domaće” priče iz Srbije i dva zaštićena svjedoka, A1 i A2. Francuzi – iako ih je prvotno ispitanih bilo 15-ak – uglavnom nisu imali pomagajućih zapažanja, tužilaštvo je osim prvotno predviđenih tražilo još dvoje za ispitivanje, obrana jednoga koji je navodno sjedio blizu Tatona u trenutku napada i koji ga je, također navodno, posjetio u bolnici. Sud je prihvatio dva svjedoka koje je predložilo tužilaštvo – kako tvrdi obrana, u tom trenutku oni su već bili u avionu koji je letio ka Beogradu – ali je glatko odbio ovog jednog kojega je predložila obrana i koji nije bio u avionu. Sama obrana, pak, ne daje tome preveliki značaj, ali cijela priča govori o odnosima u sudnici i načelu ravnopravnosti stranaka.

SVEDOCI: Zaštićeni svjedoci su posebna priča. Dvoje ih je, ali su to postali tek nakon što je postupak dobrodo odmakao. Niti jedan od njih, A1 i A2, ništa značajno nije izjavio u postupku: nikoga nisu prepoznali, jedan od njih je tek čuo da se po kaficama na Obilićevom vencu pričalo da je neki francuski navijač bačen preko ograde, one za koju imamo i dvije moguće ili vjerovatne visine s koje je, ako jest

Šta je čije od 240 godina

Nakon više od godinu dana od brutalnog ubojstva francuskog navijača Brisa Tatona, ubijenoga u Beogradu 17. septembra 2009. godine, beogradski Viši sud osudio je prošloga tjedna skupinu navijača Partizana; kako su novinari odmah izračunali, 14 navijača je osuđeno na ukupno 240 godina zatvora.

Besmisleno zbrajanje zatvorskih kazni – ukupni zbor 240 godina na njih 14-oro – raščlanjeno izgleda ovako: dvojica odbjeglih, Đorđe Prelić i Dejan Puzigaća (protiv kojih je na snazi međunarodna potjernica) osuđeni su u odsustvu na 35, odnosno na 32 godine zatvora. Ljubomir Marković i Ivan Grković osuđeni su na po 30 godina zatvora. Njih četvorica su, prema optužnici, bili glavni organizatori napada na francuske navijače i Brisa Tatona.

Četvorica pripadnika navijačke skupine optužena za nasilničko ponašanje dobili su po 14 godina zatvora, četvorica po 12, jedan je osuđen na pet i jedan na četiri godine, a jedini koji se branio sa slobode optužen zbog pomoći počinitelju nakon izvršenog kaznenog djela uvjetno je osuđen na dvije godine zatvora.

Presuda je tek prvostepena, svoje tek treba reći Apelacioni sud povodom već najavljenih žalbi obrane. Tužilaštvo je, inače, u svojim završnim riječima zatražilo najteže kazne za navijače, a kako se vidi, prvostepeno sudsko vijeće većim dijelom je tom zahtjevu i udovoljilo. Iako je najteža kazna u srpskom zakonodavstvu 40 godina zatvora, po evropskim standardima već je kazna iznad sedam zatvorskih godina teška sankcija, a da ne govorimo o kaznama koje su četvorki optuženih organizatora izrečene, 30 godina i više.

doista, bačen. Ranije prepoznavanje, u policijskom predistražnom postupku, ono – također iz američkih krim-serija – iza zatamnjenog stakla nije provedeno, već su se zaštićeni svjedoci s optuženima suočavali tek u sudnici, kad nikoga nisu prepoznali; stvarno ili zbog straha, kako su to neki mediji tvrdili, pitanje je koje ostaje bez odgovora. ►

Sačekuša za prebega

Ranjavanje Aleksandra Vavića, pretpostavljenog lidera jedne od navijačkih grupa, iznova je potvrdilo da se iza deklarisanе ljubavi prema klubu kriju čudni interesi i poslovi iz zone organizovanog kriminala

Za Aleksandra Vavića (24) tvrde da je jedan od vođa grupe "Alkatraz", koja važi za neekstremniju među svim Grobarima, navijačima Partizana. Njega je ustrelilo u karlicu, kako su beogradski mediji javili, proteklog vikenda negde oko Pete beogradske gimnazije u rano jutro.

U pucnjavi u kojoj je učestvovao nepoznat broj osoba, ispaljeno je dosta džebane i izgleda kao da je neko bio spremio sačekušu za osobu koja slovi za jednog od najvažnijih ljudi na Jugu Partizanovog stadiona.

Izvori iz policije nisu imali objašnjenje za ono što se dogodilo na Tašmajdanu: pretpostavlja se da je reč o obračunu zbog nekog ranijeg posla, da se radi o drogi, da je Vaviću neki drugi "gang" pripremio. Tako se navijački vođa našao na stranici na kojoj se govori o notornim kriminalcima i teško je posle takvih situacija izmeniti utisak da ti ljudi koji "komanduju" navijanjem na važnim utakmicama srpskih najvećih klubova nisu deo nekih organizovanih kriminalnih grupa. Za njega se još tvrdi da je važan u sistemu preprodaje droge, da se surovo obračunava sa svojim neprijateljima i da je nekada bio član Zvezdinih navijačkih grupa.

Sumnja se da je 2005. godine učestvovao u ranjavanju Dražena Dragaša, jednog od Zvezdinih navijačkih vođa, i da je od tog trenutka "prešao" u "Alkatraz". Neki izvori govore da je Vavić najpoznatiji prebeg, dok drugi navode da nikada nije bio važan na Severu.

DEBELI DOSIJEI: O delovanju Vavića i njegovih pajtaša iz "Alkatraz" zna se od ranije. Grupa je "osnovana" krajem osamdesetih godina prošlog veka i za poslednjih dvadeset godina izrasla je u vodeću među raznim navijačkim grupama koje svoja obeležja kače na tribine Partizanovog

stadiona. "Alkatraz", po nekada čuvenom zatvoru u blizini San Franciska u SAD, jeste grupa koja se ponosi time da nikada nije izgubila ni jedno svoje obeležje i da je sačinjavaju najžešći momci. Pretpostavlja se da "srce grupe" čini trideset momaka a da ih ukupno ima oko šezdesetak.

Svi koji su gledali poslednjih godina utakmice Partizana mogli su da vide veliku njihovu zastavu na centralnom mestu, a njihove lidere na glavnoj poziciji na tribini sa koje se "vodi" navijanje. Pored Vavića, na "šipki" su bili Kimi Radosavljević, osuđen zbog pretnji upućenih Brankici Stanković, autorki Insajdera, i Đorđe Prelić, prvooptuženi i osuđeni za učešće u ubistvu navijača francuskog Tuluza Brisa Tatona u jesen 2009. godine.

Ako su vam vođe osuđene zbog kriminala ili ranjene u okolnostima koje govore da se radi o obračunu među kriminalcima, teško je ne poverovati da je čitava grupa na neki način upletena u kriminalne radnje. "Alkatraz" je između ostalih bio pomenut u zahtevu nekadašnjeg VD republičkog tužioca Slobodana Radulovića za zabranu većine poznatih navijačkih grupa.

Uz Vavića i ostale ide isti opis: deo su veće kriminalne grupe koja se bavi distribucijom droge; početnike u poslu regrutuju na tribini; svi imaju "debele" dosijee u policiji i nemaju presude za dela za koja su okrivljeni;

No, to dvoje zaštićenih svjedoka čuvala je ne zakonski zadužena Jedinica za zaštitu svjedoka, već odjel Kriminalističke policije koji je i podnio krivičnu prijavu. Uz tu nezakonitost, desilo se i to da su na suđenju vrlo jasno izneseni podaci o jednom od dvoje zaštićenih svjedoka: student određene škole i honorarni konobar u jednom od kafića, kojega – sasvim sigurno – nije teško naći u gradu Beogradu i državi skućenoj kao što je Srbija.

Uz to, na suđenju su prezentirani snimci tek jedne nadzorne kamere i čini se da, ako su se nadležni i potrudili da tih dana pribave snimke kamera sa zgrada onih silnih banaka i kafića s Obilićevog venca, ništa nije bilo dovoljno za istragu i sud. Ovaj snimak, jedan jedini koji se vidio, pokazuje tek skupinu navijača koji su u blizini mjesta – kako se ispostavilo kasnije – višestruke tragedije, ali ne i samu tučnjavu i njene aktere.

Najčudnija je priča jednog osuđenoga za

ubojstvo Brisa Tatona, koji je u vrijeme kad se tučnja odigravala bio u Makedonskoj ulici: tamo ga je, naime, u saobraćajnom prekršaju zatekao policajac i uredno ga legitimirao i napisao prekršajnu prijavu. Policajac je saslušan pred sudom, potvrdio je da je na službenoj prijavi njegov potpis i da je procedura takva da upisivanje podataka iz lične karte traje koju minutu. Svejedno, njegova prekršajna mušterija – iako je teško pomisliti da je stigla od Makedonske ulice do Obilićevog venca u tih istovremenih dvije-tri-četiri minute, to bi bilo već za Ginisa i svjetske rekorde – dobila je na Višem sudu 12 godina zatvora.

Roditelji jednog od osuđenih na 14 godina ovih se dana javljaju medijima i upozoravaju na nedostatke materijalnih dokaza. U svom pismu kažu da oni, kao roditelji osuđenih, ne traže oslobađanje svoje djece, već da svatko odgovara za ono što je – kažnjivo zakonom – učinio. Kažu i to da oni koji su počinili taj zločin

slobodno hodaju gradom, što je logičan zaključak ako se u obzir uzmu samo snimci koji su korišteni u postupku: priličan broj njih nije se našao u sudnici, niti je razjašnjena njihova uloga. Jednako tako, nije razjašnjena uloga onih koji su bili *navigatori nasilja* i koji su naručili tučnjavu *naših i njihovih* navijača, što je jedan od *njihovih* – a mogao je biti i naš, da je stvar bila navijački obrnuta – platio glavom.

Sve rečeno nikako nije obrana huligana i navijača: tko je kriv, treba odgovarati u skladu s postojećim zakonima naše zemlje. Jedan čovjek, imenom i prezimenom Bris Taton je mrtav i ništa ga ne može vratiti i za to netko mora povući konzekvence. Problem je, međutim, ako taj slučaj – pokušavajući se ekskulpirati od svih ranijih navijačkih (i državno organiziranih) divljanja – naše pravosuđe prelama ovako preko koljena, nezakonitim i nestručnim uviđajem, brojnim drugim *falinkama* u procesu – a autor ovoga teksta nije član ni advokatske, niti

SAČEKUŠA: Aleksandar Vavić i njegova navijačka grupa

foto: Reuters

bili su dobri drugari sa igračima i upravama klubova; imaju "svoja mesta" u gradu gde se sastaju da bi završili poslove; navijači drugih klubova su im neprijatelji samo na tribini, u poslu ne postoje klupske boje; slede u najvećoj meri političku agendu Srpske radikalne stranke; pomerili su Partizan iz lokalno beogradskog na svesrpski nivo; glavne navijačke grupe, kao što je "Alkatraz", bitno utiču na način upravljanja klubom.

Ovo poslednje se najbolje videlo kada su se Grobari bili pobunili protiv nekadašnjeg prvog čoveka Partizana Žarka Zečevića koji im je obustavio plaćanja, odnosno, istisnuo ih raspodele klupskog novca. Ogorčeni zbog toga, predvođeni vođama "Alkatraz", Grobari su dve godine istrajavali dok se Zečević nije povukao. Kada su se vratili na tribinu stvari su krenule na bolje jer se to pokopilo sa vezanim titulama fudbalskog kluba i sa apsolutnom dominacijom Partizanove košarkaške sekcije.

Svi uspesi košarkaša bili su podeljeni sa navijačima koji su bili presudan faktor u svim važnim pobedama stvarajući uvek atmosferu na ivici regularne. Ta ekipa koja je trošila glas i dlanove na tribini nije nikad bila spremna da to radi besplatno. Zato uz grupe kao što je "Alkatraz" ide

da u "produžena ruka mafije". Pored toga, ono što svi znaju jeste da je „Alkatraz“, na primer, bio "zadužen" za distribuciju karata: za neke utakmice KK Partizan oni su preprodavali karte "svojima" po drastično višoj ceni, ali su zato ove sezone u Ligi Šampiona uz dogovor sa klubom sprečili preprodaju karata.

SPORT I MAFIJA: Da li ovaj događaj kod Pete gimnazije u Beogradu ima neko "dublje" značenje, može se posmatrati samo u kontekstu sveukupnih dešavanja u ovoj "oblasti". Od trenutka kada je preminuo pretučeni Taton, država je deklarativno krenula u obračun sa ekstremnim navijačkim grupama kao što je "Alkatraz". Pre toga su optuženi "fudbalski funkcioneri" tipa Terzić, Džajić, ali niko nije siguran da iza toga postoji zaista želja da se zaparložena oblast sporta ponovo kultiviše. Pored toga, dugonajavljivani Zakon o sportu trebalo bi da se ovaploti ovog proleća, ali je pitanje da li će sport biti odvojen od organizovanog kriminala koji se pojavljuje kroz veze sa navijačima i sa upravama.

Neformalne grupe, ujedinjene oko zastave, imena i interesa vođa, služe kao regrutni centar za razne poslove. Istinska zaljubljenost klinača u klub koristi se da se uvuku u kriminalne poslove jer to grupa od njih zahteva. Slučaj Taton je pokazao da upravo oni, na kraju završe na robiji, dok "istaknute vodje" žive u nekim "štekovima" u Švajcarskoj ili Holandiji. Ako nisu i ovde, kao što je prošle godine bio slučaj sa Radosavljevićem.

"Pravosudni organi" i uprave klubova bi mogli za početak da nas razuvere u sumnji da zaista žele da počiste sport od kriminala tako što će osvojiti tribine na kojima gazduju najekstremniji i vratiti ih civilima. Možda nemaju dokaze da ih osude, ali mogu da im zabrane da budu na tribini. Niko ne očekuje da se navijačke grupe zovu po cveću, ali je preko svake mere da sport bude i dalje povezivan sa organizovanim kriminalom. Naročito ako je tako važan za državne stvari. U ambadorskom smislu, naravno.

Slobodan Georgijev

druge pravosudne mafije, da se razumijemo – i na kraju ovako drakonski presuđenim robijaškim godinama.

PRAKSA: Ma koliko se opirali vlastitim osudama nasilja i ma koliko nas boljela smrt Brisa Tatona – i ne samo njega u strašnim godinama smrti u Srbiji – mora uplašiti ta državna arbitraža u međunarodno važnim slučajevima, u kojima taman i bili sigurni da smo negdje pogriješili zato što sasvim opravdano ne volimo huligane, dripce, navijače i barabe, prihvaćamo državnu doktrinu o državnom razlogu da – za njih takve – možemo pristati i na nepravilno suđenje i osudu.

Činjenica je da su osuđeni u većini generacija Brisa Tatona, ranih tridesetih životnih godina. Eto ova prva dvojica: ako im Apelacioni sud potvrdi prvostepene kazne, iz zatvora će izaći skoro ko malo stariji matorci, zakačeni za sedmo životno desetljeće. Svaka kazna, inače, iznad sedam godina zatvora po našem

se evropskom, kontinentalnom, pravu računa kao teška i nije to bez neke. Mi – kako to upućeniji građani rogobore ovih dana – teško prihvaćamo i višedecenijske kazne za osuđene za genocid; eto nam je Ratko Mladić neuhvatljivi heroj, a onaj Radoslav Krstić koji je za genocid u Srebrenici dobio 35 godina zatvora, u našem umu svoju robiju čuči nekako mnogo dugo. Pa sad da vidimo: da li da si učinimo plezir od genocida, ili da ubijemo jednog navijača koji je možda sličan nama, kao što su i ovi koje smo *genocidirali* vjerovatno slični nama, pa da prodemo isto ili nešto bolje?

Još je nešto najgore: svaki će laik shvatiti da se, kad je više ljudi sudjelovalo u ubojstvu nekoga, mora ustanoviti tko ga je u stvari ubio. Tko ga je lupio štanglom u glavu, tko ga je gurnuo ili bacio u taj sedmo-četverometarski bezdan u konkretnom slučaju, a tko je bio samo dio te odvratne razularene rulje koja je do toga dovela. U slučaju ovih 14 izvedenih pred lice

pravde to nije jasno, pogotovo za potpune laike: ako trebate guliti 35 godina zatvora, samo malo manje od minimuma i samo malo manje od državnog ubojice Ulemeka Legije (koji je dobio višestrukih maksimalnih 40 godina i šteta što ih mi, umjesto tek u novinama, ne sabiremo i u praksi, kao Amerikanci u svom anglosaksonskom pravu!), onda bi vam barem morali dokazati koji je vaš i umišljaj i stvarni doprinos nečijoj smrti.

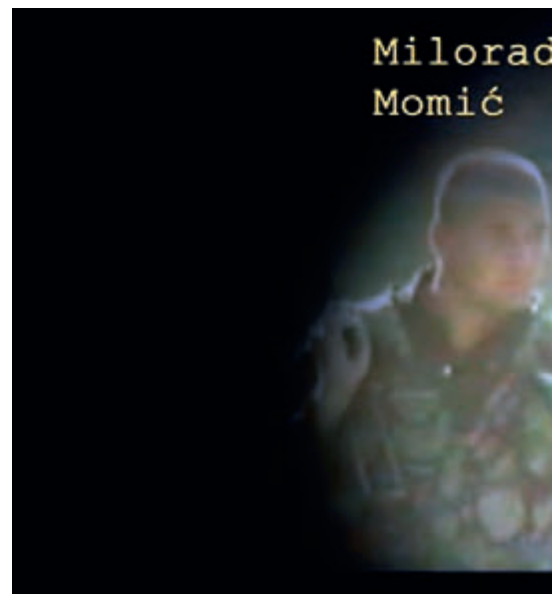
Brisa Tatona više nema i njegovim roditeljima možemo zahvaliti na tome što su bili dostojanstveni, kao što mi nismo. Mi smo na brzinu proveli proces, obećali da ćemo biti država koja se bori protiv nasilja, a da smo pritom zaboravili na ljudska prava čak i onih protiv kojih gajimo duboko intimno neslaganje, protiv nasilnih navijača i huligana.

I za njihovu osudu, međutim, valja pribaviti validne dokaze.

Tatjana Tagirov

Slučaj alpskog “Škorpiona”

Kako je Milorad Momić, pripadnik zloglasne jedinice, postao Francuz Gi Monije

U NAIZGLED RUTINSKOJ kontroli kod tunela blizu Grenobla, u francuskim Alpima, policija je 30. januara uhapsila izvesnog Gija Monijeja, građevinskog radnika iz obližnjeg sela Verpijer. Ispostavilo se da se iza ovog identiteta krije Milorad Momić, bivši pripadnik “Škorpiona” i veteran svih jugoslovenskih ratova za kojim je raspisana međunarodna poternica. Monije tj. Momić nije pružao otpor, i trenutno se nalazi u ekstraparadnom pritvoru čekajući odluku u kojoj će mu zemlji – Srbiji, Hrvatskoj ili Bosni – biti suđeno zbog ratnih zločina.

Tako je u domašaj pravde dospelo poslednji pripadnik “Škorpiona” sa onog čuvenog snimka na kome se vidi kako pripadnici ove jedinice, među njima i Momić, sprovode grupu vezanih Srebreničana, uključujući i jednog dečaka, do šumice u blizini Trnova, a zatim ih hladnokrvno ubijaju. Snimak je premijerno prikazan u sudnici Haškog tribunala februara 2005, na suđenju Slobodanu Miloševiću, a odmah nakon toga u Srbiji je uhapšeno pet pripadnika ove jedinice, uključujući komandanta Slobodana Bocu Medića. Jedan od egzekutora sa spiska, Slobodan Davidović, uhapšen je u Hrvatskoj, ali je Momić nestao bez traga. Ispostavilo se, međutim, da je on uveliko živio u Francuskoj, uopšte se ne skrivajući.

TRAG ŠKORPIONA: Pre nego što se vratimo na neobičan slučaj metamorfoze Momića u Monijeja, neophodno je prisetiti se ko su bili “Škorpioni” i šta su sve radili. Ova grupa nastala je od “probranih” dobrovoljaca sa slavonskog ratišta, mahom iz okoline Šida i Vukovara. Formalno, “Škorpioni” su bili pripadnici vojne policije Republike Srpske Krajine i radnici obezbeđenja Naftne industrije Krajine, a u stvari su bili oružana jedinica pod direktnom kontrolom Jovice Stanišića, šefa Miloševićeve tajne policije, i njegovog pomoćnika Franka Simatovića. Oni su iz svoje baze u slavonskom mestu Đeletovci obezbeđivali konvoje nafte, hrastovine i cigareta koji su, pod okriljem Službe plovili u Srbiju, a povremeno su obavljali i druge prljave poslove.

Jedan od takvih poslova bilo je snimljeno ubistvo kod Trnova u julu 1995, neposredno nakon što je Ratko Mladić “oslobodio” Srebrenicu. Ispostavilo se da je sistematsko ubijanje preko 8000 muslimanskih muškaraca iz srebreničke enklave bilo pretežak zadatak i za Mladićevu vojsku, pa su iz Slavonije kao ispomoć poslali “Škorpioni”. O tome da je Mladić u to vreme tražio pomoć u ljudstvu, a Stanišić mu je poslao “Škorpione”, nema nikakve sumnje: na suđenju Stanišiću u Hagu obelodanjeni su odlomci iz Mladićevih dnevnika i snimci razgovora između

Stanišića i Mladića iz kojih ovo jasno proizlazi.

Međutim, i pre nego što je traka iz Trnova prikazana, srpska javnost je imala prilike da čuje ponešto o “Škorpionima”. Ispostavilo se, naime, da su pripadnici iste jedinice, ovaj put u sastavu Specijalnih antiterorističkih jedinica MUP-a Srbije, u martu 1999. godine izvršili strašan zločin na Kosovu. U Podujevu su “Škorpioni”, praktično čim su izašli iz autobusa, ušli u prvu veću albansku kuću te opljačkali i pobili sve ukućane, uključujući starce, žene i decu. Smrtno je stradalo četrnaestoro članova porodice Boguljevci, Durići i Ljugaliju, a četvoro dece je, premda ranjeno, nekim čudom preživelo. U Srbiji je povodom tog zločina održano maratonsko suđenje, najpre pred prokupačkim, a zatim i beogradskim sudom. Na kraju je, posle više poništenih presuda i vraćanja na početak, na kraju osuđen samo jedan pripadnik jedinice, Saša Cvjetan, i to na dvadeset godina zatvora. Milorad Momić nije bio obuhvaćen optužnicom, premda ga je jedan od svedoka na suđenju pomenuo kao člana grupe koja je upala u kuću.

Suđenje grupi “Škorpiona” zbog zločina u Trnovu takođe je bilo predmet kontroverze. Peto-rica optuženih osuđeni su na ukupno pedeset osam godina zatvora, od čega je komandantu Boci Mediću pripalo maksimalnih dvadeset,

kao i drugooptuženom Branislavu Mediću. Pripadnik “Škorpiona” Petar Petrašević (koji je jedini priznao zločin) osuđen je na trinaest godina zatvora, a Aleksandar Medić, koji se na snimku grubo šali na račun šesnaestogodišnjaka koji čeka streljanje (“Jesi li prcao? E, ni nećeš!”), osuđen je na pet godina, a Aleksandar Vukov (inače član Arkanovih “Tigrova”) oslobođen je optužnice. Presuda, koja je donesena početkom aprila 2007, izazvala je revolt dela javnosti, ne samo zbog blagih kazni, nego i zbog obrazloženja sudije Gordane Božilović-Petrović, koja se iz petnih žila trudila da ospori vezu “Škorpiona” sa bilo kojim srpskim državnim organom, pa čak i sa genocidom u Srebrenici: iako je identitet žrtava nesporno utvrđen, sutkinja je u obrazloženju rekla da “nema dokaza” da je iko od ubijenih iz Srebrenice.

ZOVITE ME GI: Šta se u međuvremenu dešavalo sa odbeglim Momićem? On je još 1997. godine osuđen na godinu dana zatvora zbog tuče u jednoj diskoteci, a kad je došlo vreme za izdržavanje kazne, pobjegao je u Francusku. Tamo je 2000. zatražio (i dobio) privremeni boravak u gradiću Šarvije kod Grenobla. Dve godine kasnije, u novembru 2002, oženio se Francuskinjom Mari-Paskal, a tri godine kasnije zatražio je državljanstvo. U molbi je naveo da već pet

godina živi u Francuskoj i da je oženjen francuskom državljanicom. Zanimljivo je da je Momić molbu za državljanstvo predao u oktobru 2005, mesec dana pre nego što je u Beogradu počelo suđenje za ubistvo u Trnovu. U Hrvatskoj je pak Momić 2006. godine pred Županijskim sudom u Vukovaru optužen za zločin nad civilnim stanovništvom u selu Berak u Slavoniji, u vreme opsade Vukovara (Berak je Momićevo rodno mesto).

Uprkos hrvatskoj optužnici i srpskoj poternici, Ministarstvo spoljnih poslova Francuske je aktom od 1. decembra 2006. odobrilo Momiću zahtev za državljanstvo. Francuski zakon omogućava naturalizovanim strancima da tokom prve godine po dobijanju državljanstva “pofrancuze” ime i prezime, pa je Momić to iskoristio i 10. aprila 2007. zvanično postao Gi Monije. I opet koincidencija, jer je presuda “Škorpionima” pred specijalnim sudom u Beogradu doneta istog datuma.

Izgledalo je da se Momić, zahvaljujući novom identitetu, sasvim izmakao, ali mu đavo, po svemu sudeći, nije davao mira. Njegove komšije i kolege rekli su francuskim novinarima da je bio tih i povučen, ali da je voleo da popije. Sem toga, postoji priča da je Momić, u meseci ma pre hapšenja, imao običaj da se u pijanom

stanju po kafanama hvali svojim ratnim “podvizima”, a posle je, trezan, uz pretnje poručivao drugovima u piću da zaborave sve što su čuli. Izgleda da ga je neko od njih prijavio, i tako se bivši “Škorpion” konačno našao u zatvoru.

Momića trenutno potražuju tri države: Srbija i Bosna, koje bi obe da mu sude za zločin u Trnovu, te Hrvatska, zbog zločina u Slavoniji. Francusko pravosuđe će imati poslednju reč, s tim što treba računati da će proces ekstradicije biti komplikovan, između ostalog zbog stečenog državljanstva. S obzirom da je uhapšen na osnovu srpske poternice, najviše šanse da ga dobije ima Beograd.

Direktorka Fonda za humanitarno pravo Nataša Kandić, koja je imala važnu ulogu u dostavljanju video-trake iz Trnova Haškom tribunalu i zastupala porodice žrtava na beogradskom suđenju, kaže za “Vreme” da ne veruje da Momiću treba da se sudi u Srbiji. “Presuda iz 2007. je bila strašna i sramotna, a s obzirom da ju je Vrhovni sud potvrdio, obavezaće sudsko veće u eventualnom procesu Momiću”, kaže ona. Sa druge strane, novo suđenje za ubistvo u Trnovu moglo bi da bude i nova šansa za srpsko pravosuđe, te da se sudska istina “Škorpionima” konačno približi stvarnosti.

Dejan Anastasijević

Patke, čiče i gutači

Tužilaštvo za ratne zločine odavno zna ko je pružao logističku podršku nekim haškim beguncima, ali je nakon upozorenja, pretnji, najava i obećanja da će oni biti izloženi progonu pitanje da li su ti predmeti zastareli

DRUŽINA MLADIĆEVIH JATAKA nije čestito ni okončala višenedeljno slavlje koje je nakon oslobađajuće presude započela u restoranu "Romantika", a već su bile podignute nove optužnice i upućeni pozivi za saslušanja drugim članovima bratstva haških begunaca. Šestoro pomagača bivšeg načelnika banjalučkog Centra službi bezbednosti koji je optužen za zločine protiv čovečnosti Stojana Župljanina sada čeka suđenje, dok je nedavno sličnim poslom do Policijske uprave grada Beograda svratio i nekadašnji načelnik vojne Uprave bezbednosti Aco Tomić. Za razliku od drugara iz "Romantike" koji su igrali u amaterskoj predstavi Prvog osnovnog suda, na njihovim predmetima stajao je pečat Veća za ratne zločine iz Ustaničke ulice, koji je nagoveštavao ozbiljniji repertoar i konačnu primenu Zakona o jatcima.

Prošle su dobre dve godine od usvajanja tog Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine, ali je pakovanje kofera tužioca Haškog tribunala Serža Bramerca za novu posetu Beogradu učinilo ono što nisu mogli propisi. Njegove reči da se moraju procesuirati svi oni koji su pružali podršku haškim beguncima, jer se tako šalje poruka onima koji to i dalje čine, imale su veću težinu od podignutih ruku poslanika vladajuće koalicije, koji su podržali izmenu seta pravosudnih zakona. Kakva su vremena došla, još će se neko setiti i onog činovnika Ministarstva spoljnih poslova iz kabineta Vuka Draškovića koji je došapnuo Goranu Hadžiću da beži glavom bez obzira, članka MUP-a koji je dao Karadžiću ličnu kartu na ime Dragana Dabića između dva bombardovanja, ili onih paraćinskih tajkuna koji su sa Vlastimirom Đorđevićem otvarali mesare i klanice. No valja nešto ostaviti i za sledeće Bramermove posete, tako da su u ovom krugu izvučeni nekadašnji predsednik Izvršnog veća Vojvodine Koviljko Lovre, bivši reprezentativac u ragbiju Nikola Tepić i krug njihovih prijatelja zbog skrivanja Župljanina, i Aco Tomić za koga se sumnja da se istakao u zaštiti Ratka Mladića.

ŠIFRARNIK: Dobro je znalo Tužilaštvo za ratne zločine godinama ko je komunicirao i pružao logističku podršku nekim haškim beguncima, ali se sve završavalo na mlakim upozorenjima onima koji to rade "posredno ili neposredno, usmeno, pismeno, elektronskom poštom ili golubovima-pismošama" da će biti izloženi krivičnom progonu; umesto progona, usledile su nove pretnje da se "neće oklevati u primeni Zakona o jatcima"; umesto neoklevanja, dobili smo najave da će se "ubuduće precizno raditi na predmetima jataka"; umesto preciznosti, čuli smo kako se govori o "nastojanju da se preuzmu svi predmeti za koje ima osnova da se procesuiraju". Sada samo treba videti da li su nastojanja, neoklevanja, pretnje i upozorenja dovela do toga da svi ti predmeti zastare.

Tužilaštvo nade polaže u odredbu o "krivičnom delu pomoći učiniocu posle izvršenog krivičnog dela" na osnovu novog Krivičnog zakonika, pa se u optužnici protiv jataka Stojana Župljanina u koju smo imali uvid navodi da su

ga njegovi pomagači neposredno, ili preko drugih lica, skrivali i pružali mu utočište u svojim kućama, stanovima ili vikendicama. Koviljko Lovre, Nikola Tepić, Mladen i Vinka Marjanović i Slobodan i Milorad Koprivica optužuju se zato što su ga "lično podržavali, ili mu pružali finansijsku pomoć, doturali odeću i druge potrebne predmete, pomagali u pribavljanju lažnih isprava o identitetu, održavali sa njim komunikaciju, obaveštavali ga o preduzetim merama i radnjama organa gonjenja preduzetih radi njegovog otkrivanja i hvatanja, uspostavljali vezu sa drugim licima u cilju omogućavanja bekstva, organizovali tajne sastanke sa članovima porodice, tajne susrete, proslave ili večere sa starim prijateljima, upoznavali sa novim prijateljima ili prijateljicama radi lakšeg skrivanja, i svojim vozilima ga prebacivali sa jednog na drugo mesto, ometajući na taj način državne organe u otkrivanju i hvatanju".

BRADE I ČARAPE: Neobična je životna priča Stojanova koji je jula 1999. dobio od centra

Milan Antonijević, Komitet pravnika za ljudska prava

Čekamo hrabrije sudije

"Kada posmatrate suđenje grupi navodnih jataka koje je u više navrata vraćano na početak zbog promene Sudskog veća, trudnoće i bolesti pojedinih optuženih, dva pokušaja suda da se oglasi nenadležnim i na kraju dobijete prvostepenu presudu u kojoj dominiraju reči "zastarelost" i "nedostatak dokaza", onda imate dovoljno elemenata da kažete da pravosuđe nije spremno da izrekne presudu onima koji su optuženi za skrivanje Ratka Mladića. Sudije koje su sudile u ovom predmetu nisu želele sebi da stave teret i donesu odluku u kojoj se osuđuje desetak ljudi koji su po optužnici skrivali Mladića. Ova odluka u vreme kada sudije i nemaju sigurnosti za svoj posao je donekle razumljiva, ukoliko znamo da su Mladića čuvali ljudi daleko važniji u hijerarhiji moći u Srbiji od ovih koji su optuženi. Podsetiću na istragu protiv Aca Tomića i Nebojše Pavkovića, koja takođe nema svoj epilog.

Ne bih ulazio u to da li trenutno ima političke volje za hapšenje Mladića, ali je sistem koji ga je godinama skrivao i dalje dovoljno jak da utiče na rad pravosuđa, što je poražavajuće. Verujem da oni koji opstruiraju ova suđenja znaju da to čine na štetu Srbije, dok javnost misli da je to i skrivanje Mladića u najvišem nacionalnom interesu, što je apsurd koji nam govori o moralnoj inverziji u kojoj živimo, ali i o posledicama perioda iz kojeg želimo da izađemo. Ostaje nam da čekamo drugostepenu presudu, smelije sudije i hrabrije tužilaštvo."

**SASLUŠAN PRED
DOLAZAK SERŽA
BRAMERCA:
Aco Tomić**

Foto: AP

Bezbednosti Pala Republike Srpske lažna dokumenta na ime Branislava Vukadina, nakon čega beži u Srbiju, najpre u Suboticu, gde dobija izbegličku dokumentaciju na osnovu izdatih lažnih dokumenta, a potom na područje Novog Sada. Optužnica otkriva da je Župljanin tokom narednih deset godina promenio čak 26 adresa, a da je stigao čak da ode do Moskve, Lagosa i Pariza.

Tu se kaže da se bežao po planu i rasporedu, koji je utvrdio još tokom 2000. godine, "kada je napravio spisak mogućih lokacija za skrivanje i spisak prijatelja i rođaka na koje sigurno može

da računa, napravivši šifarnik gradova, rođaka i prijatelja i njihove adrese" kako bi mogao da komunicira sa njima i sa porodicom. Nakon što je u poslednjem trenutku uspeo da pobegne organima gonjenja u januaru 2008. godine, Župljanin je otišao u Pančevo, gde mu je Nikola Tepić pružao utočište sve do juna iste godine kada je uhapšen. Imaće Lovre, Tepić i ostali štošta da kažu o Župljaninovom šifarniku, "patkama koje plivaju na 40", "zvezdi koja je izašla previše", "Čiči", "Bradi", "Gutaču" i ostalim zavrzlama iz okruga Kotor Varoši, mada su daleko veća očekivanja o tome

da li u Mladićevom sazvežđu plove patke i čiče, ili se u Božinovićima neguje samo kult vunenih čarapa.

O tome sigurno ima nešto da doda Aco Tomić koji je, prema onome što su rekli svedoci tokom saslušanja, naredio pukovniku Srboljubu Nikoliću da iz kasarne u Stragarima prebaci Mladića i njegovo obezbeđenje u objekat Cer. Potom je 1. juna 2002. omogućio Mladiću da napusti ovaj vojni objekat, stigne potom u pratnji Jovana Đoga i majora Miloša Čekovića u stan Ratka Vučetića.

FOTELJE I STOLICE: To što su u Tužilaštvu za ratne zločine mogli ponovo da čuju već je pisalo u službenim beleškama tužioca Drugog opštinskog suda Snežane Bogdanović još davne 2006. godine. Ona još 1. novembra te godine piše tužiocu za ratne zločine da su mnogi svedoci tokom istrage jasno rekli da su Mladićevo skrivanje organizovali Nebojša Pavković, Aco Tomić, Ljubiša Vuković, Dragan Živanović i Branislav Puhalo, ali da im je nakon sastanka sa tadašnjim ministrom pravde Zoranom Stojkovićem naloženo da "povuku zahtev za proširenje istrage" protiv ovih lica zato što nisu "obavljene konsultacije" povodom proširenja istrage. Možda zato što se kroz brojne izjave svedoka o organizovanju skrivanja Ratka Mladića pominje tadašnji predsednik Vlade Vojislav Koštunica; možda zato što je Koštunica u vreme kada je Ratko Mladić plandovao po kasarnama bio predsednik SR Jugoslavije i vrhovni komandant Vojske, i možda zato što je Tomić svojevremeno jasno poručio da će se, ukoliko istraga krene prema njemu, na udaru naći Koštunićini bliski saradnici.

Tog političkog balasta više nema, jer je Koštunica zamenio funkcionerske fotelje za rasklimatane stolice lokalnih domova kulture gde povremeno drži tribine, dok se Stojković bavi advokaturom, baš kao i de-es-esovski Rade Bulatović, koji je pre godinu dana položio zakletvu, ali ga klijenti od tada uzalud traže, jer niko ne može da dozna telefon njegove kancelarije na Trgu Nikole Pašića. Bio je, doduše, i Boris Tadić ministar odbrane tokom 2003. kada je Tomić hranio kalinovačku mladež koja je po Beogradu pratila Mladića, ali valjda predsednik ima nekih prećih poslova osim da vrti onaj broj Specijalnog suda koji je stalno zauzet, u čijoj su blizini inače novopečeni optuženici već bezecivali jedan olinjali bircuz. ◀

Slobodan Kostić

Goran Petronijević, advokat Aca Tomića

Delo je zastarelo

"Krivično delo pomoć učiniocu nakon izvršenog krivičnog dela spada u kategoriju tzv. nesamostalnih krivičnih dela, tj. krivičnih dela koja su vezana za osnovno krivično delo – krivično delo za koje se tereti lice kome je pružena pomoć. U tom smislu Ratko Mladić se tereti za krivično delo ratnog zločina i genocida, za period '92–'96. godine kada je bila propisana maksimalna kazna zatvora u trajanju od 20 godina. Dakle, kada bi se i sada sudilo Mladiću, mogao bi da dobije maksimalno 20 god. ukoliko bude oglašen krivim. U tom smislu zbog primene odredbi člana 5 KZ koji nalaže blažu primenu zakona u slučaju promene Krivičnog zakona u toku ili pre početka postupka, na bilo koje lice koje se sumnjiči da je pomagalo Ratku Mladiću, mogu se primeniti odredbe člana 204 KZRS važeće u vreme '92–'96 godine. Maksimalna zaprećena kazna za to delo je 5 godina zatvora. To znači da od momenta kada je general Aco Tomić prvi put ispitan pred organima gonjenja, a to je 30. 1. 2011, sve što se dogodilo pre tog datuma je zastarelo", kaže Petronijević.

Da li je gospodin Tomić, kao načelnik Uprave bezbednosti VJ, morao znati da se Ratko Mladić krije u vojnim objektima i nakon što je Okružni sud u Beogradu raspisao protiv njega poternicu 9. maja 2002?

Gospodin Tomić je u svom iskazu objasnio da poternica za Ratkom Mladićem nikada nije lično dostavljena Upravi bezbednosti VJ u periodu kada se on nalazio na njenom čelu. Ta činjenica je dokaziva, a pretpostavka da je morao znati apsolutno ne stoji.

Mislite da je za Mladićevo skrivanje morao da zna i tadašnji državni vrh?

Teško se može sa sigurnošću tvrditi ko je sve u državnom vrhu za to znao. Logično bi bilo da ako se general Mladić nalazio u vojnim objektima, da za to moraju znati i državne strukture.

Televizija

Telefon

Internet

OBEZBEDITE SEBI

ADSL INTERNET

+TELEFON + IPTV MESEC DANA BESPLATNO

Udobno krstarite Internetom duplo većim brzinama.

Svim novim korisnicima smo omogućili:

- Duplo veće brzine Interneta
- 50% popusta na prva dva ADSL računa
- Do 20 minuta besplatnog telefoniranja sa inostranstvom svakog meseca
- Mogućnost korišćenja IPTV-televizije nove generacije, mesec dana potpuno besplatno

Beograd: 011 330 5655; Novi Sad: 021 427 800
Subotica: 024 558 955; Niš: 018 511 033
www.EUnet.rs | prodaja@EUnet.rs

EUnet

► nuspojave

piše: Teofil Pančić

Partizanski bluz

Da li bilo čiji hvale vredni antifašizam može biti odgovor na sve i izgovor za sve, bez obzira na sve drugo što je činio u životu

Vidim da se povelika dževa digla oko toga što je Liberalno demokratska partija (LDP) na neki svoj velevažni Svečani Skup pozvala i Dobricu Ćosića da joj bude *special guest star*, te se ovaj dobrodržeći deka prigodno prošepurio Sava centrom, izljubio se s Čedom Jovanovićem što doslovno, što simbolički i, uopšte, bio viđen te zapažen... No, našem se svetu ne može ugoditi, pa sada mnogi u tome nalaze nešto zazorno; ali nije li sam Jovanović sasvim *pregnantno* objasnio šta je to, koja je to moralno-istorijska vertikala koja prirodno, čak neminovno spaja Dobricu Ćosića i LDP? Dakle, otkud taj čudan spoj liberala i jednog eminentnog predstavnika komunističkog režima iz njegovih, khm, *najmišićavijih* dana? "Spaja nas antifašizam", rekao je predsednik liberalnih demokrata ili demokratskih liberala, i nije da u toj izjavi nema logike. LDP drži, s dobrim razlozima, da je antifašistička borba jedna od najsvet(i)ijih tradicija naše istorije, i da tu i takvu tradiciju vredi baštiniti i negovati je; a kud ćeš bolje kopče s tom tradicijom od jednog živog i prisutnog partizanskog borca, prekaljenog u slavnom Rasinskom odredu?

Izvinite me za trenutak, urednik mi, uspaničenog izraza lica, pokušava nešto došapnuti... Aha... Znači, nije bio Dobrica Ćosić nego... Ko? A, Jovo Kapičić? Pa dobro, de... Šta ima veze, ko da je to neka razlika, partizan jedan, partizan drugi... Mislim, došao bi i Dobrica, nego bio nešto zauzet... Šta, nisu ga ni zvali?! Svašta! (*iščuđ, iščuđ*) Eh, taj protokol, uvek sve zabrlja!

Dobro. Ajmo sad *ozbiljno*. Jovo K. zaista je bio gde je bio, i Čeda J. zaista je o tome rekao što je rekao. Šta ćeš, ima toga u istoriji, ta nije li upravo antifašizam u jednom trenutku spojio Staljina i Čerčila, pa što ne bi Jovu i Čedomira? Ali ja opet moram da pitam, razvijajući "apsurdistički" scenario sa početka teksta: zašto baš Kapičić, zašto ne, recimo, Ćosić? Ili bilo koji drugi stari partizan? Ako se radi samo o odavanju počasti (borbenom) antifašizmu onda, molim lepo, šta fali bilo kojem stvarnom ili virtuelnom članu SUBNOR-a? Naravno, biće da se ovde ipak prevashodno radi o nečemu drugom, to jest, o *jednom drugom (anti)fašizmu*. Onom iz devedesetih godina prošlog veka, kada su iznova puške progovorile u balkanskim gudurama, ovaj put bez borbenog učešća "mrskih agresora", ali bogme i bez neke ovdašnje vojske koja bi imala moralno pravo proglasiti se naslednikom partizana. Tu su se, u vrtlozima devedesetih, partizani Kapičić i Ćosić de facto našli na različitim stranama. LDP, očekivano, bira Kapičićevu. Na to nemam prigovor: nije ni moglo biti drugačije. Osim ako ne želite da se solidarišete, recimo, sa sporazumom partizana i antifašiste Ćosić Dobrice i partizana i antifašiste Tuđman Franje o "humanom preseljenju stanovništva" i svim bezbrojnim (avaj, nekako *pomalo genocidnim*) divotama koje su iz takvih stvari proizašle.

Pa dobro, u čemu je onda problem, o čemu se toliko grajalalo? Eh, biće da Kapičić Jovo, taj drčni i kršni gorštak kojeg ne drži mesto, nije baš sedeo dokon između dva svoja antifašizma... Dug je to pe-

riod, brale, valja to nečim popuniti! Recimo, stigao je ovaj odvažni *praktičar permanentne revolucije* da bude upravnik (ili kako se to već zvalo) one kazneno-popravne ustanove na Golom otoku, na koju su tamo negde od 1948. slali one koji su se malo previše zaneli u svojoj ljubavi prema staljinskom komunizmu, pa nisu umeli ili hteli na vreme da curiknu za polukorak kad im je zapovedeno. A obaška i ponekoga ko nije baš mnogo mario za bačušku Staljina, ali je lokalnom udbašu za oko zapela njegova žena, pa ko veli, da ukloni preku između sebe i nje... O tome već "sve znate", u poslednjih dve tri decenije o celom je "golootočkom kompleksu" toliko istoriografskih, publicističkih, memoarskih i beletrističkih knjiga napisano (filmova snimljeno, predstava postavljeno...) da niste mogli izbeći da se s time potanko upoznate ako ste za to vreme boravili bilo gde bliže Zemlji od nekog od 27 Uranovih satelita, recimo na Dezdemoni.

Da se razumemo: Goli otok baš i nije mesto preterano pogodno za šegu. Nije to bio tek tamo neki zatvor, pa makar i za "političke zatvorenike". Bilo je to strašno, perverzno mučilište, u to nema ni najmanje sumnje, jer o tome postoji više nego dovoljno verodostojnih svedočenja. A ako je Goli bio mučilište, šta je onda bio njegov zapovednik? Pa, biće da nije bio humanitarni radnik. Dakako, on ima ponešto drugačije viđenje te stvari: čovek je imao istorijsku misiju odbrane i spasavanja zemlje, i obavio ju je maksimalno savesno. E sad, ako je usput bilo kakve *kolateralne štete* u vidu fizički i psihički uništenih ljudi, šta da se radi: shit happens!

Tema koju ovde zahvatam mnogo je veća nego što to može da stane u tesne okvire jedne novinske kolumne. Zato već dok je ispisujem znam da ću ostati *nedorečen*. Ali opet, vredi je makar čačnuti, jer i sam simbolički gest koji ju je isprovocirao to naprosto priziva. Šta je, dakle, sve ovde u igri, koje sve teške dileme i nezgodna pitanja? Recimo ovo: da li bilo čiji hvale vredni antifašizam može biti odgovor na sve i izgovor za sve, bez obzira na sve drugo što je činio u životu? Ako je odgovor pozitivan, onda su liberalci stvarno mogli da zovu i Ćosića: em je i on bio antifašista kad je grmelo, em je u jednom periodu bio – pa neka je i neopravdano! – dežurni sinonim za svako "liberalističko skretanje" u ovoj zemlji... Na drugoj strani, nije da samo grešni Kapičić treba da se vrpolti na stolici ove istorijske istrage – zašto bismo "svi mi" bili toga pošteđeni? A šta ako je Kapičić donekle i u izvesnom smislu u pravu? Šta ako su ljudi kao on obavili "prljav posao" za sve nas, čak i tada još nerodene, u obračunu sa staljinistima (staljinističkim sredstvima, uh!) da bismo mi mogli da uživamo u decenijama kudikamo "mekšeg" socijalizma, pokondirivši se na kraju toliko da nam je sad veoma lagodno prezirati ljude kao on... Nema lakih odgovora na ta pitanja, ako smo pošten. Ali opet, jedno je sigurno: *ništa* ne može opravdati, moralno, istorijski i krivično abolirati bilo koga za mučenje i ponižavanje bilo kojih ljudi, bilo kada, bilo gde. Ako se oko ovoga složimo, sve ostalo će valjda ići znatno lakše.

“Dobili smo ministra zdravlja po meri naroda.”

VLADIMIR ILIĆ, politički direktor G17 plus o imenovanju dr Zorana Stankovića, patologa, za ministra zdravlja (B92)

Haris Džinović,

bard balkanskog sevdaha, priča kako je u Kanu zabavljao svetski džet-set, dok je “besneo nesretni rat u SFRJ”: “Počeo sam da organizujem derneke s A-ekipom džet-seta. Mik Džeger, Helena Kristensen, Džek Nikolson, Džordž Majkl, Kevin Kostner, Silvester Stalone... bili su stalni gosti na mojim dugim i zahtevnim zabavama. Nije mi se dopala njihova blazirana učtivost pa sam se trudio da ih opustim pesmom i svakovrsnim preterivanjem koje je deo folklora balkanskih naroda. Voleli su da im pevam jer sličnu emociju u glasu nigde nisu čuli. Džordž Majkl me je pitao: ‘Hari, kako ti nisi već postao svetska zvezda?’ A ja sam mu odgovorio: ‘Majstore, da si se ti rodio u Sarajevu, ne bi imao za cigare’, i onda mu objasnio, ‘u Sarajevu imaš tri velike obaveze. Fudbal, skijanje i sedenje po kafanama. Nemaš vremena za program velike svetske zvezde’. On se nasmejao i klimnuo glavom.” (“Blic”)

Saša Pantić,

“osnivač “Kursadžija”, stvorio je novi koncept – “Grandadžije”, ali je Saša Popović odbio da se pojavi u prvoj epizodi kao đak. Zašto: “Popović ne podnosi autoritete. U klupi bi morao mene da sluša. Ovako je ostalo na tome da i dalje sluša samo svoju ženu.” (“Kurir”)

Dragan Jovanović,

glumac, odgovarao je na mnogobrojna pitanja čitalaca, pa i na pitanje veruje li u Boga: “Ha-ha-ha! Naravno da verujem u Boga, ako Bog predstavlja dobro. Ako je Bog ljubav, verujem u Boga. Inače, što se tiče neke moje verske

opredeljenosti, nisam neki vernik, po nekim rezultatima. (smeh) Nisam nešto redovan po crkvama i tako...” (“Blic Puls”)

Tihomir Arsić,

glumac, ali i političar, otkriva razloge svog učesća u rijaliti programima: “Danas u Srbiji ne može mnogo da se zaradi samo radom. Posao kojim sam se bavio pre ovoga nije se dobro završio, a od nečega mora da se živi.

Jelena i ja smo 18 godina zajedno, a i dalje smo podstanari. Idemo od stana do stana, od gazde do gazde. Užasno je teško kad nemaš svoj krov nad glavom, nego se potučaš po tuđim sobama i stanovima. Ako bismo osvojili glavnu nagradu, svakako bismo od tih para kupili deci stan. Da rešimo taj problem jednom.” (Press”)

Velimir Ilić,

lider Nove Srbije, “svakodnevno na svojoj farmi prima seljake koji su njegovi najbolji savetnici”: “Dolaze mi uglavnom organizovani, ali ja ne mogu da ne primim ni one nezvane ako vidim da čekaju ispred, a znam da su potegli čak iz Sjenice. Kažu mi: ‘Reci im to, reci im ovo’ i sigurno da ću i njihove rečenice da ubacim u svoj govor. Ljudi iz cele Srbije su očajni, pitaju kako da se prehrane, kako da prežive i neko mora u njihovo ime da progovori. Mora da se pošalje poruka da postoji alternativa...” (“Alo”)

Milan Gutović,

glumac, koji u seriji “Bela lađa” tumači lik Srećka Šojića, na pitanje da li će se serija ikada završiti, kaže: “Moram da priznam da još uvek nisam čuo da će se završiti. Ali ako se snimanje završi, to će sigurno biti neka pauza između starog i novog serijala. Ne mogu da verujem da će bilo ko želeti da se serija uskoro završi. Bilo bi logično da traje još, mada se događaju stvari koje nisu u okvirima logike.” Da li on i Srećko imaju dodirnih karakternih tačaka: “Imamo, ja igram lik Srećka Šojića. U karakteru nemamo baš neke zajedničke tačke, budući da je on jedan zaprepasavajući lik koji nema ni jednu jedinu pozitivnu osobinu. Čak i takav, Šojić je simpatičan publici, i to predstavlja paradoks, sam po sebi. Međutim, kao što vidite, kako je u životu tako je i u ovoj seriji – paradoksi ipak imaju neke zakonitosti.” (“Blic”)

Saša Ćurčić,

nekada fudbalska zvezda i svetski čovek, sada zabavljač u rijaliti programima, u jednom takvom u kome je trenutno stanar, rekao je šta ima: “Mamu im j... pedersku! Kako bih voleo da vidim nekog ko podržava pedere! Pitam se kako bi reagovali da im sutra dođe sin i kaže: tata, ja sam gej! To je, bre, strašno. Oni su anomalija društva. Još paradiraju! Užas!” (“Press”)

Ivica Dačić,

predsednik SPS-a, prisustvovao je molitvenom doručku koji je tradicionalno priredio predsednik SAD,

a društvo iz Srbije su mu pravili Vuk Jeremić, predsednik vojvođanske vlade Bojan Pajtić, lider SPO-a Vuk Drašković sa suprugom Danicom, kao i princ Aleksandar Karađorđević sa princezom Katarinom. Kako su se tom prilikom proveli, kaže: "Hrana je bila ista, slaba. Od toga, brate, ne možeš da budeš sit. I ove godine jeli smo kiš sa jajima, voće, voćne salate. Evo, sada upravo razmišljamo da negde svratimo da nešto pošteno pojedemo." ("Alo")

Aleksandra Janković,

poslanica Nove Srbije, klinički psiholog, priča: "Moj životni san je da budem nindža. Potpuno sam očarana borilačkim veštinama. Trenirala sam plivanje, košarku, igrala tenis. Pre nekoliko godina sam razmišljala da izaberem nešto na akademiji borilačkih veština, ali sam odustala zbog straha da me neko udari po zubima tokom sparringovanja. To će koštati i boleti, tako da sam se zadržala na trčanju, tenisu i željama da budem nindža. U parlamentu mi je nekoliko puta padalo na pamet da nad nekim poslanicima primenim nindža zahvate."

O muškarcima: "Kad iznervirana dođem iz Skupštine, odmah počnem da radim da ne bih nekog udavila. Samo kuvanje mrzim. Više volim da cepam drva nego da kuvam. U ljubav preko stomaka uopšte ne verujem. Definitivno, prva muškarčeva ljubav je mama, omiljena pesma im je 'Moja mama nema mane'. Nikada nisam imala ideju da će me muž izdržavati. Mogu samo da nađem nekog da mi bude izdržavano lice."

O ljubavi: "Imam i verenika Crnogorca. Kad sam otkrila Fejsbuk, oduševila sam se. Ušla sam na Fejsbuk jer je bilo neko glasanje oko Kosova. Dala sam lažne podatke, napisala sam da sam iz Kalifornije. Preko Fejsbuka sam se upoznala i sa Jovanom. Šalim se s njim da je strani državljanin, tako da sam u vezi sa strancem. Najzanimljivije je da ima tačno 20 godina manje od mene. Otkrila sam da Crnogorci imaju mnogo jači osećaj za porodicu, privrženost. On je sa mojim ocem mnogo nezniji nego ja. Na svu sreću, ne svađamo se zbog politike jer smo na sličnim pozicijama." ("Vesti online")

Vodič za putnike u Egipat

Ukoliko ste "srećni dobitnik" putovanja u Egipat u emisiji Lee Kiš, "Kurir" za vas ima nekoliko predloga koji se tiču sadržaja vaše putne torbe.

Ne nositi

- peškir
- bikini
- kremu za sunčanje
- suncobran
- sandale i papuče
- lopatica za pesak
- naočare za sunce
- šeširi

Nositi

- zavoje
- pancir
- prvu pomoć
- štit
- vojničke čizme
- vojnički ašov
- vojnički dvogled
- šlem

("Kurir")

Prof. Žarko Trebješanin,

psiholog o terminu "mešoviti brak": "Normalno je da su brakovi po svojoj definiciji uvek mešoviti, zato što je tata muško, a mama je žensko." ("Kurir")

Minja Miletić,

doktorica i TV voditeljka, "Ilepa Beogradanka šest godina je gulila teške knjige, ali umesto da ispisuje dijagnoze, sedi ispred kamera i svakog vikenda pozdravlja Srbiju kao voditeljka Jutarnjeg programa televizije Pink. Oduvek je volela publiku, obožavala da glumi, peva, recituje, pozira: "Zahvalna sam roditeljima što su mi omogućili divno detinjstvo u vremenima koja su bila daleko od sjajnih. Moja mama kaže da sam bila mirno dete, da je bilo dovoljno da mi puste crtane filmove. Provodila sam sate i sate ispred televizora ne pomerajući se." ("Blic žena")

Svetlana Kitić,

rukometašica, ličnost 2010. godine, kaže da ne jede mnogo: "Već 13 godina imam isto kilograma. Vodim računa o ishrani. Ne jedem hleb, slatkiše, kolače, crveno meso, prženo. Hranim se salatama, voćem, najčešće jedem belo meso i ribu. S druge strane, volim da popijem, volim izlaske, provod. Ali ne volim šoping. Ja obično pijem kapučino dok je suprug u kupovini."

Voli li mlade ili starije muškarce: "Mlađi, i moj Milan (četvrti suprug, prim. ur.) je mlađi od mene!"

Da li nosi patike ili štikle: "Patike sam nosila 30 godina, red je na potpetice."

Ko je njen izbor, Tadić ili Dačić: "I Boris i Ivica!"

Šta više voli, viski ili vino: "Crno vino!"

Haris Džinović ili Tozovac: "Tozovac!" ("Alo")

RADIO TELEVIZIJA SRBIJE

sa ponosom predstavlja

ciklus filmova FESTOVE PREMIJERE
od 11.02. do 19.02. na 1. i 2. programu RTS

Čitač (The Reader)

SAD, Nemačka 2008.
Režija: Stephen Daldry
FEST 2009

Braća (Brothers)

SAD 2009.
Režija: Jim Sheridan
FEST 2010

Vjerujem u anđele

Hrvatska 2009.
Režija: Nikša Sviličić
FEST 2010

Vremena se menjaju (Les temps qui changent)

Francuska 2004.
Režija: Andre Techine
FEST 2005

Tragač (Chugyeogja)

Južna Koreja 2008.
Režija: Na Hong Jin
FEST 2009

Spaliti posle čitanja (Burn after reading)

SAD 2008.
Režija: Joel i Ethan Coen
FEST 2009

HRONIKE FEST-a
od 26.02. do 06.03. na 2. programu RTS

www.rt.rs/filmskiprogram

FILMSKI PROGRAM RTS

Vaša ulaznica u svet pokretnih slika

► **lisica i ždral**

piše: *Ljubomir Živkov*

Ruska torta

U iščekivanju završnog kak se veli intervjuja pre stupanja na dužnost još kako visoku i odgovornu prebiram po životopisu: šta je sve pridonelo da postanem ovoliko otvoren, trpeljiv i okrenut drugima

Iako ne znam šta ću biti pitan, zapisujem sve u šesnaest svoje buduće odgovore i prevodim ih na engleski. Rođen sam u sredi-ni etnički čistoj (uh, eto ga rasizam! ili barem politička nekorektnost!), i "monolitnoj" zvuči kao gard prema drugima, tako je, po-tičem iz sredine etnički jednolične gde nisam opterećen predra-sudama o drugima.

Svi smo bili Srbi.

Nijedan moj predak nije pao od turske ruke, niko nije položio život ni za kajzera, deda po majci predao se kao austrijski vojnik i kao nepušač ruskoj braći, iz matuške koju pre zarobljeništva ni-kad nije posetio, kao ni posle toga, vratio se kao pušač, i to jedi-na štetna navika koja je u moju tradicionalnu nepušačku lozu sti-gla iz tuđinske kulture.

I drugi moj deda bio je u zarobljeništvu, ali u II sv. ratu. Stanovao je u Stalagu XVII o kome je snimljen slavan istoime-ni film. Ovaj deda ostao je nepušač. Potičem može se reći iz logo-raške porodice i nijednom nisam pomislio: trebalo je da pogine-te svak na svom bojnopolju, a ne da se predajete levo i desno! Rodbina sa babine (orlovatske) strane takođe nije bila sklona voj-nom pozivu niti nasilju: babina braća prihvatala su sve vojničke dužnosti, ali nisu htela da prime pušku poradi čega su bila zlo-stavljana po PS-u ondašnje Austrougarske narodne armije – otu-da moj preuranjeni i stoga nemi prigovor savesti glede vojne oba-veze koje sam se krajnje nevoljno i bezvoljno bio ipak prihvatio.

Iako su moji dedovi makar i protiv svoje volje proputovali više nego iko pre njih, nisu nas zadobili ni mržnjom naspram zemlje so-vjeta, pa ni naspram Trećeg rajha, dapače, mislim da smo među prvima dvorište patosali ciglom (koju smo sami pekli, o tom po-tom, znam kako se to radi – od početka do slavodobitnog konca!) zato što je deda to video u Nemačkoj, kao i kosačicu-samovezači-cu koja je pre kombajna bila poslednja reč tehnike!

Oca sam pitao je li ubio kojeg Nemca, rekao je da ne zna, ni-jednog nije razgovetno video i ne zna je li nešto od partizanske džebane koju je potrošio potrefilo kojeg okupatorskog vojnika ili oficira, izgleda da ni Nemci njega nisu baš često držali u krstaku snajpera, jeste jednom bio ranjen (iz mauzera?!), ali ni sa te par-tizanske strane nije bilo ni trijumfalizma ni gorčine. Kao i cela Vojvodina i pomenuti partizan će nekoliko godina nakon pobede nad Vermahtom u zatvor zbog tzv. obaveze, te potičem i iz robijaš-ke porodice, ali sam i FNRJ to halalio, a i kad je Nemačka obešte-ćivala svoje nekadašnje robove nisam kao siromašni pravni na-slednik ni konkurisao!

Ali kad promislim, nismo mi bili ogrezli u etničku čistotu. Imali smo Nemicu, Anu, udatu za čika-Svetozara zvanog kad on ne čuje Skoverac; moja majka čuvala je zajedničku sliku sa Ruskinjom, Anicom Čubenko: "Oni su bili izbeglice", rekla bi kad god smo

razgledali slike i zapitkivali ko je ko, ja sam zabrinjavajuće dugo mislio da su izbeglice bile samo Anica i njen otac kome više ne pamtim ime. Romkinja Doda bila je udata pa za Makedonca, Lazu koji se hvalisao da je hapsio Gilasa, ali bi svako njegovo blagova-nje te istorijske uspomene bilo prekidano grubim šalama te ni dan-danas ne znam je li baš Laza Gilasu prvi pročitao prava, sta-vio mu lisice i pomogao mu da se sagne pre ulaska u kampanjo-lu; Lazina priča prihvatana je kao i ona jednog mog rođaka (koji naravno neka ostane anonimna) da je ne znam koje ratne godi-ne zablistao kao brica: pitali su ko ima nešto berberske prakse i laku ruku, moj se rođak prijavio iako je bio alas i zemljoradnik, već se bilo prilično i smrklo, neki oficir je seo na stolicu, moj ga je rođak strpljivo sapunjaio pamteći zapravo konfiguraciju lica što mu je pomoglo da posao obavi bez prolivanja krvi, uglavnom mu je mušterija na kraju kazala: "Znaš koga si obrijo, borče? Druga Tita!"; u Zelenom sokaku (gde je i dan-danas turska kaldrma, pa ga zovu Skadarlija), živela je Ruskinja koja je na moju babu Tinu ličila više nego njena rođena sestra Smilja. "Baba, jesmo mi rod Pelagijom?" – pitao sam, odgovor je bio odrećan, ali zar nisam već tada težio multietničkom društvu? Kuća pored Kurjačke pripada-la je Francu, jedinom folksdojčeru, komandantu Farkaždina od momenta kad je Banat prisajedinjen matici tj. Nemačkoj, tad nisi smeo da kolješ svinje, da praviš čvarke i švargle dok nemački voj-nik u SSSR-u pa i kod nas u tolikim ofanzivama dobija skorbut i šta ti ja znam, ali Franc je gledao da se nađe u vinogradu kad god bi shvatio da će Špilerova naredba biti pogažena.

Naš kum nije voleo Ruse.

Moj bi stric pedeset i neke godine izneo radio na sokak (na ba-terije beše) da se čuju vesti i narodna muzika zvana *pesme*, kad bi prestale pesme i začulo se nešto drugo publika bi pitala šta li je to. Stric bi autoritativno rekao: "To su Rusi" i kuma-Vela bi iz tih stopa polazio kući.

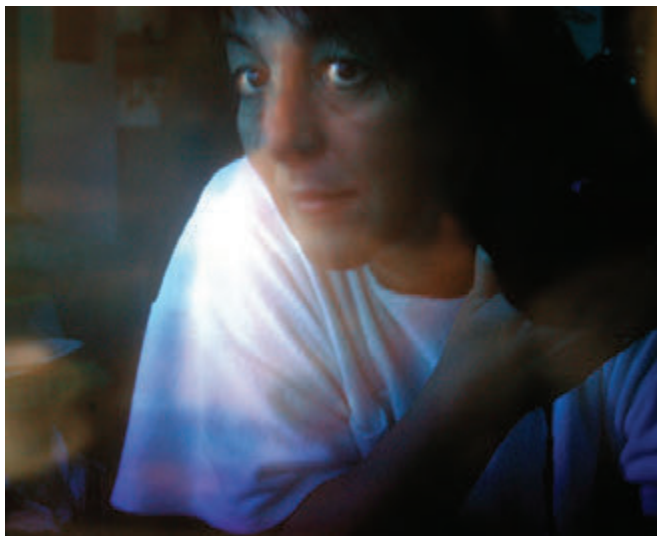
E, tridesetak godina docnije, oženi se njegov unuk, dođu prvi put tast i punica u goste, donesu tortu koja pobere silne kompli-mente i izazove veliko interesovanje, čak i deda, nezaintereso-van za slatkiše i za recepte, zapita kakva je to torta, a autorka će: "To je 'Ruska torta!'" – "Au, supu jim njinu, nisam znao da Rusi imadu torte!"

Eto tako je, uz poneku bezopasnu političku nekorektnost, proteklo moje farkaždinstvo da bi se nastavilo školovanjem u Zrenjaninu gde sam svoje vreme na ravne časti podelio Mađarima i Srbima: dve godine sam stanovao kod većinskog naroda a dve kod pripadnika manjina. Muž moje gazdarice Ilonke bilo je šta-više Čeh.

Zvao se Ladislav Til.

Izložba

Mreže

LJUDI, VREMENA:
Fotografije
Goranke Matić

U beogradskoj Galeriji Artget u petak se otvara izložba fotografija Goranke Matić pod nazivom “Mreža sećanja”

To su fotografije poslate mejlom, u različitim prilikama, za različite potrebe, najzad, u različitim veličinama. Upravo to je osnovni kriterijum njihovog izbora za ovu izložbu. Možda su ih primaoci prosledili dalje, možda su objavljene negde, na webu, u novinama, ili katalozima... Možda su printane u obližnjim fotografskim radnjama kako bi završile na zidovima, ili u fiokama. Neke su prosto zaboravljene na hard diskovima, u folderima koji sve više zamenjuju porodične, retko

otvarane albume. Samim tim što su poslate, ove fotografije već iscrtavaju određene putanje, ali istovremeno i moguće vektore koji kartografiju jednu virtuelnu mrežu prijatelja.

Izabrane po ovakvom kriterijumu, fotografije Goranke Matić se približavaju onim slikama-prizorima, slikama-situacijama, koje u svesti posmatrača prizivaju nejasne obrise horizonta događaja. Sa ovim izmeštanjem izvan ustaljenog čitanja fotografije težište više nije na uhvaćenom trenutku ili na režiranoj situaciji, već pre

na serijama, gde slike koje čine seriju više nisu povezane jasnom kauzalnom vezom, već su slučajne i diskontinuirane. S onu stranu fotografskih žanrova ove fotografije postaju slike koje su “okružene izvesnom atmosferom sveta” (Sartr).

(...) Ove fotografije nije potrebno svesti pod neku zajedničku odrednicu, kao što i svako svrstavanje prema fotografskim žanrovima ovde nema nikakvog značaja, jer je u pitanju njihov odnos kao singularnih slika, gde one, s onu stranu bilo kakvih razvrstavanja, grade

sećanja

sasvim privatni haosmos. Čini se da ovaj haosmos neprekidno balansira na samoj ivici ponora melanholije, ali ipak ne upada u nju, upravo zbog tog haotičnog, braunovskog kruženja samog sećanja. Pad u melanholiju postaje moguć kada se slika-sećanje aktuelizuje u nekom “pažljivom prepoznavanju”, u nastojanju da se neka situacija, neko lice (grimasa), neki razgovor što detaljnije rekonstruišu u barbovskom smislu – “to je bilo”.

(...) Na neki paradoksalan način na ovim fotografijama su “prijatelji”, aktuelni ili virtuelni – oni koji se svaki dan sreću i oni koji se nikada nisu videli. Mnogi od njih, koji su na ovim

slikama, se i ne poznaju, ali virtuelno postoji putanja između svakog od njih. Između ova dva pola, aktuelnog i virtuelnog, nalaze se svi mogući “slučajevi”; prijatelji koji se redovno viđaju, prijatelji koji se ponekad čuju, oni koji su prestali da razgovaraju čak i ako su zaboravili zašto, oni kojih više nema, kao i oni koji su u međuvremenu odrasli, oni koji... Između ove dve tačke mogući su najrazličitije “situacije” i najneobičniji scenariji, oni koje pokreće neka emocija, neki afekat, ali i oni, koji zamrznuti u nekoj vremenskoj slici, nezaustavljivo tonu u vlastiti zaborav. Tako se u slučaju “pažljivog prepoznavanja” može učiniti da neko nedostaje na jednoj

fotografiji, ili pak da neko ne pripada nekoj situaciji, da je slučajno uhvaćen, ali to bi značilo brzopleto svođenje “prijateljstva” na neki okolištali obrazac “prijateljstva”.

Mreža sećanja neprekidno upućuje s onu stranu ovakve okamenjene slike prijateljstva, neprestano prizivajući, ne samo najrazličitije virtualne susrete i neobične scenarije, već i jednu “zajednicu” onih koji dele isti/srodan... osećaj vremena u kojem žive. A upravo je ova kva zajednica, zasnovana na mrežama sećanja, preduslov jedne drugačije politike.

Jovan Čekić
(iz kataloga izložbe)

Odgovor Pančiću

Fascinantna je Jergovićeva sposobnost da manipuliše svojim prijateljima, svi oni se oglašavaju ovih dana jer ih je on stavio pred ultimativan zahtev; pišu tekstove u koje zapravo do kraja ne veruju pa mi se neki od njih izravno ili posredno izvinjavaju: znaju oni da Miljenko baš nije moralno čist, ali darovit je dečko i treba ga podržati

Piše:

Velimir Visković

Kad sam davao intervju zagrebačkom listu za kulturu "Vijenac", doista nisam imao na umu da bi on mogao izazvati toliku buku u cijeloj nekadašnjoj zajedničkoj državi. Miljenka Jergovića spomenuo sam uzgred, ironično, posvetivši mu jedva pola kartice u razgovoru koji obaseže dvadesetak standardnih novinskih kartica (oko 35.000 znakova). Pretpostavljam da bi se eventualno on sam mogao javiti, napisati kakvu paskvilu, kakve on obično piše kad je ljut, da bi mi mogao spominjati mater, oca, sestru, ženu, djecu... kako to on već radi kad polemizira i zbog čega ga se normalni ljudi pribojavaju. Ali, ja već imam iskustva s njim, na desetke njegovih napada odgovorio sam samo dvaput (jednom i u "Vremenu") i očito me dobro upamtio. Jer Miljenko Jergović je velika kukavica, ako mu uzvratite, on se uzvrpolji, počinje prenemagati, zapomagati, tražeći da ga brane prijatelji i razni klijentelistički ovisnici o njemu i novinskom koncernu u kojemu je Miljenko "gazdin čovjek za specijalne zadatke".

Da su Pančić i Jergović prijatelji, odavno mi je poznato, i drago mi je da je tako, kao što mi je iskreno drago da se Miljenko nakon ne baš tako kratke faze u kojoj je sve Srbe proglašavao ontološkim zločincima tako lijepo približio Beogradu. Premda, kad je već tako dobar pisac, doista ne vidim nikakve potrebe da se Beogradu ulaguje govoreći kako on lijepo misli o Draži, ili da priča o tome kako on navija protiv hrvatskih sportaša i reprezentacije (što to nije rekao u Zagrebu?), pa – vidim – neki dan i otvoreno se nudi srpskoj javnosti kao potencijalni srpski pisac ("Politika", 4. II 2011). Notornu činjenicu, bar za nas u Hrvatskoj, da je Miljenko Jergović bio sve do sredine devedesetih jedan od glavnih ratnohuškačkih pisaca u glasilima omiljenog Tuđmanova tajkuna Miroslava Kutle, neću posebno isticati jer sam se njome bavio prije skoro dvije godine u "Vremenu", citirajući samo neke od tih tekstova. A bilo ih je toliko da bi se moglo ispuniti nekoliko kompletnih brojeva ovoga magazina. Treba doista imati obraza da se nakon tekstova u kojima je prokazivao i "Vreme" kao sastavni dio Miloševićeva "zlosilja" pojavi na stranicama tog istog "Vremena"; dakako, sada s potpuno izmijenjenom retorikom, u kojoj će se naći lijepe riječi i za Dražu Mihailovića.

Ne, ja ne vjerujem da je Miljenko Jergović postao četnik, da on iskreno misli kad patetično govori o Mihailovićevu tragizmu; nisam to mislio ni kad sam ga uzgred spomenuo u "Vijencu". Ja, naime, ne mislim da on ima ikakve trajne političke stavove; političke ideje su njemu samo potrošna roba koju on prilagođava potrebama tržišta. U osnovi su njegova karakteristika isključivo beskrajna egomanija i narcizam: i ljude i pojave on dijeli isključivo prema tome jesu li za njega ili protiv njega, jesu li mu korisni

ili ne. Uostalom, nedavno je jedan njegov redakcijski kolega govorio o "njegovoj pubertetskoj jarosti", o njegovu "enciklopedijskom zlopamćenju kojim katalogizira svakoga tko mu je makar što kad prigovorio". Spomenuo je i "njegov polemički stil koji redovito otklizne u vulgarnu privatnost, zapuhano vrijeđanje i nekontrolirani bijes".

Kad ga polemička jarost ponese, on će progovoriti i kao najžešći hrvatski šovinist; tako je u polemici s Draženom Katunarićem ne tako daleke 2006. godine kao "argument protiv Katunarića" spominjao njegov brak sa Srpkinjom, rugao se njegovu djetetu rođenom u tom braku s *alienom*, rugao se njegovu ocu, uglednom profesoru medicine, kao "udbašu", pa ismijavao biografsku činjenicu da je Katunarić, dok je živio u Beogradu, kao znalac stranih jezika radio na Radio Jugoslaviji nazivajući ga jednim od "crvenih dječaka" s Radio Jugoslavije u kojem su se zapošljavala "zaostalića djeca jugoslavenskih diplomata, udbaških ubojica i raznih dužnosnika, dedinjskih čuvara poretka i ostarjelih revolucionarnih prvaka, koji ne bi znali što će sa svojim razmaženim podmlatkom". Takvog jarnog rječnika ne bi se posramili ni zadrtni neoustaše.

Nisam nikad vjerovao da je Jergović pravi ustaša, pa ne vjerujem ni u iskrenost njegova četništva; on je razmaženo, neodgovorno derište koje mami pažnju svojim radikalnim političkim egzaltacijama, ali zapravo ni u što konkretno ne vjeruje.

Zato sad i izmišlja vijesti o tome kako ja njega "proganjam". Nakon polemičkih iskustava sa mnom boji se ponovo sam ući u okršaj pa je alarimirao sve svoje prijatelje i klijente ne bi li ga obranili od strašnih Viskovićevih optužbi izrečenih u jednoj ironičnoj polurečenici u niskotiražnom glasilu za kulturu. Desetak dana nakon objavljivanja teksta nitko se nije javljao ni komentirao tu napomenu o Jergoviću. A onda je počela organizirana kanonada, za koju se vidjelo da njome dirigira sam Jergović. Najprije preko medijskoga koncerna EPH koji kontrolira dvije trećine novina u Hrvatskoj, a onda su uslijedili tekstovi Jergovićevih jataka u glasilima i na portalima diljem bivše Jugoslavije. Njegov matični "Jutarnji list" iz dana u dan je objavljivao plahte tekstova protiv mene, izredali se na meni sva novinarska sitnež, pa redakcijski kolumnisti, pa urednik kulturne rubrike, pa i sam glavni urednik. A meni su objavili jedan-jedini odgovor, uz još jedan u EPH-ovoj "Slobodnoj Dalmaciji", te potom odbili daljnje objavljivanje i stavljanje na internet mojih odgovora. Pa tko je tu lud i tko tu koga proganja?

Istodobno je organizirana hajka na članove Hrvatskog društva pisaca kojeg sam predsjednik da se iščlanjuju iz Društva solidarizirajući se s Jergovićem; koliko vidim zasad su se od preko dvije stotine članova solidarizirala ukupno dva, možda tri Jergovićeva intimusa. "Jutarnji" još uvijek, dva tjedna nakon početka harange, objavljuje napade na mene, ali već su se i u redakciji počeli javljati disonantni glasovi jer je apsurdno da

Žao mi je što sam došao u situaciju da polemiziram s Teofilom Pančićem, volim njegovo pisanje, uglavnom se slažem s njegovim političkim pogledima, s literarnim ne baš tako često, ali ih poštujem. Beskrajno cijenim činjenicu što odlaskom iz Zagreba početkom devedesetih nije zamrzio taj

Žao mi je što se Teofil Pančić, kojega je njegov prijatelj Jergović postavio u žiri Nagrade "Jutarnjeg lista", nije zapitao je li baš posve moralno da taj isti Jergović dobije nagradu "Jutarnjeg lista"? Nije li se osjetio nelagodno kad je njegov prijatelj Miljenko zahvaljivao na nagradi novina u kojima radi riječima kako je ranije odbijao biti u konkurenciji za tu nagradu, a sad je prihvatio jer su u žiriju ljudi od njegova povjerenja? Ja vjerujem da je Pančić doista fasciniran Miljenkovim talentom i da misli da je *Volga*, *Volga* sjajan roman, ali mora znati da se toj odluci Jergovićeva žirija podsmjehivao cijeli Zagreb. I ne bi bilo loše da malo porazmisli kad svoj neprijeporni novinarski talent tako bezrezervno zalaže za osobu koja to svojim karakternim osobinama ne zaslužuje.

Forma i procedura

Razlog što se priključujem polemici povodom ovogodišnje dodele NIN-ove nagrade za roman godine je osećanje odgovornosti prema nečemu što mi je vrlo bitno – etičkim kriterijumima u umetničkoj kritici – i s nadom da mogu dati doprinos razrešavanju ove mučne situacije, koja ne bi ni trebalo da bude predmet polemike nego najosnovnije, podrazumevajuće procedure

SASVIM NERADO, s osećanjem mučnine, uključujem se u polemiku oko sporne odluke ovogodišnjeg žirija za NIN-ovu nagradu za roman godine. Mučninu mi proizvodi iskustvo polemisanja u našoj kulturi, jer se ono, pre ili kasnije (po pravilu *pre*) svede na diskvalifikacije na ličnoj osnovi, “razotkrivanje” tajnih, zaumnih i opskurnih pozadina argumenata koji bi trebalo da budu kritički i racionalni, pa sve vrvi od određenja tipa “osvetnički karakter”, “plemensko shvatanje”, “talibani EU”, “gebelsovski maniri”, “fantomi osvete”... Razlog što se priključujem polemici je osećanje odgovornosti prema nečemu što mi je vrlo bitno – etičkim kriterijumima u umetničkoj kritici – i s nadom da mogu dati doprinos razrešavanju ove mučne situacije, koja ne bi ni trebalo da bude predmet polemike nego najosnovnije, podrazumevajuće procedure.

Argumenti Tihomira Brajovića (“Zašto, pobogu?”, NIN, 3134) nesporni su. Ne zanima me, kao ni, verujem, većinu čitalaca, moguća pozadina ovih argumenata, na kojoj Vasa Pavković, tendenciozno i omalovažavajuće, zasniva najveći deo svog odgovora (“Fantom osvete”; NIN, 3135), već samo ono što se u njima tvrdi, a to je nespornan stav da je učestvovanje u radu žirija kritičara koji je istovremeno i urednik knjige koja je u konkurenciji – *najčistiji* sukob interesa. Ne želim da dolivam ulje na vatru, pa da tvrdim da je i sâm aktivno bavljenje književnom kritikom, ako je neko kontinuirano vezan za jednu izdavačku kuću, takođe sukob interesa. Ovaj argument neću da razvijam, jer bi se ispostavilo da u Srbiji književna kritika kao profesionalna aktivnost skoro da ne postoji, jer ovakvi slučajevi nisu presedan, nego pravilo. Paradoks je da je jedan od retkih kritičara čija je esnafska-etička pozicija besprekorno čista upravo Tihomir Brajović koji je, u polemici u listu u kome je on književni kritičar, dezavuisan. Protiv toga energično protestujem.

U srpskoj pozorišnoj kritici i pozorišnom životu uopšte, ovako nešto ne bi bilo moguće. Ne bi bilo moguće, da napravim slobodnu paralelu, da u žiriju festivala sedi upravnik pozorišta koje ima predstavu u konkurenciji. Takođe, nemamo ni slučajeve da su kritičari aktivno i kontinuirano vezani za teatarsku produkciju (kao upravni ci, umetnički direktori, dramaturzi na plati), s jednim izuzetkom. Međutim, dotični kolega koji se opredelio da se bavi i produkcijom i kritikom – imajući, pri tome, i neke profesionalne argumente koji se mogu uzeti u obzir – suočava se s činjenicom da nije pozivan u žirije vodećih pozorišnih festivala, i na to i on pristaje bez žalbi. Razlog transparentnosti je i to što se o ovim pitanjima raspravlja u esnafu pozorišnih kritičara, ali i s menadžerima i umetnicima. Dodatna potpora nalazi se i u Etičkom kodeksu Međunarodne asocijacije pozorišnih kritičara (AICT/IATC) u kome se konflikt interesa definiše kao pisanje o predstavama s kojima je kritičar profesionalno povezan, ili odlučivanje o njima u različitim žirijima

Iz ove paralele jasno je da je pisanje o knjigama s kojima je kritičar, pre svega kao urednik, profesionalno povezan, ali i odlučivanje o nagradama za te knjige, neprijatno očigledan sukob interesa u celom civilizovanom svetu. Kada se stvari jasno

proceduralno postave, onda tu više nema prostora ni razloga za objašnjenja da kritičar više nije zaposlen kao urednik, da je knjigu potpisao pre nego što je pozvan u žiri... Time se, takođe, izbegava i neprijatna situacija nagađanja da li su ostali članovi žirija bili pod pritiskom ili ne, kao i irelevantno bavljenje moralnim likom dotičnog kritičara, što, u konkretnom slučaju, nije pokrenuo Brajović nego sâm Pavković, krupnim slovima ističući da nije, “ni u ovom slučaju, kao ni tokom cele karijere, učinio NIŠTA čega bi se stideo” (“Fantom osvete”; NIN, 3135).

U obrazloženju glavnog i odgovornog urednika NIN-a Nebojše Spaića kaže se da “pravilnik predviđa da glavni i odgovorni urednik imenuje, ali ne predviđa pod kojim uslovima smenjuje članove žirija” (“Činjenice”, NIN 3135), što može da znači samo jedno: pravilnik je, i ovde ni ja ne mogu da se suzdržim, neprofesionalan, beskoristan i besmislen. Najkasnije u trenutku proglašenja užeg izbora, član žirija koji je profesionalno povezan s bilo kojom knjigom iz te konkurencije, morao bi, *po automatizmu*, bez vivisekcije njegovog moralnog lika (kao i ostalih članova žirija) da bude zamenjen... Zar je to mnogo za integritet NIN-ove nagrade? U društvu i kulturi u kojoj se nakupio veliki talog iz ranijih vremena, u kojima je vrlo teško uspostaviti i bazične profesionalne i etičke standarde (što se, zapravo, svodi na isto), najsigurniji put oporavka je onaj koji prati jasne procedure. Demokratija je, kao što znamo, upravo to – forma i procedura.

Ivan Medenica

(autor je pomoćnik generalnog sekretara Međunarodne asocijacije pozorišnih kritičara i pozorišni kritičar NIN-a)

Reagovanje: **“Priznajem – ja sam kriv!”** (“Vreme”, br. 1048)

Odgovor urednika

U prošlom broju “Vremena” navedena je neprecizna informacija da nisam hteo da u NIN-u objavim pismo Tihomira Brajovića u celini, jer pismo nisam ni video. Samo sam ga zamolio da pismo bude što kraće, na šta je on rekao da ne želi ništa da krati i da će ga objaviti negde drugde.

Nebojša Spaić,
glavni urednik NIN-a

Ruski životi i ruske smrti

Da bi se pisali tekstovi onako kako ih piše Paunković – s mnogo probranih detalja, energično, bez okolišanja, sa ubeđenjem da ono o čemu piše vrijedi truda – nije dovoljno naprosto poznavati rusku scenu. Ona se mora i voleti. Strasno

GLEDANO SA STRANE, kroz mrežu predrasuda, sumnjivih posredovanja, uglavnom površnih istorijskih analogija i, uopšte, slabog poznavanja prilika na terenu, Rusija nam se može ukazati kao zemlja čuda. Kako ćemo na ta čuda gledati, pak, zavisi upravo od kvaliteta naših predrasuda. S jedne strane, neće nam usfaliti po koja topla reč razumevanja čak i za vanserijske masovne ubice, s druge ćemo sistematski negovati gađenje za, manje ili više, sve što dolazi sa hladnog istoka. Istina, razume se, nije “negde na sredini” (istina nikada nije na sredini), jer ni težina pozitivnih i negativnih predrasuda, naprosto, nije ista, ali jedno od čuda kao da miri ta dva do kraja suprotstavljena pogleda, doduše opet iz sasvim različitih razloga: ruski pisci. Za obožavaoce Rusije razumljivo je da su ruski pisci bez konkurencije, ali za one kojima Rusija i nije baš toliko u srcu (bilo iz kog razloga), ruski su pisci *nešto drugo* od onoga što ne vole i to upravo zato što oni jesu sama so Rusije. Zaplet je malo komplikovan i donekle apsurdan, ali da su ruski pisci bili i ostali neka vrsta čuda koje neverovatno dobro uspeva i tamo gde su umeli da zafale i elementarni uslovi za život (o uslovima za pisanje ni da ne govorimo), utisak je koji odnosi prevagu nad svim mogućim resantimanima. U odrednici “ruski pisac” krije se jedno naročito zrnce ludila, nepokolebljivosti, bezuslovnosti i potpune izmeštenosti iz poznatih koordinata, zrnce što ga Zorislav Paunković, rusista, prevodilac, urednik i još ponešto, nastoji izdvojiti u zbirci svojih tekstova *Ruske teme* (Balkanski književni glasnik, Beograd 2010).

Na nepunih 200 stranica manjeg formata, u kojima je sabrao četrdesetak novinskih tekstova o ruskim temama, a naročito o ruskim piscima i spisateljicama, Paunković je ponudio mapu drugačijeg čitanja ruske književnosti od onog koje su oblikovali poznavanje klasične ruske književnosti i talas prevoda savremenih ruskih autora. Za prosečnog, možda čak i bolje

obaveštenog čitaoca ruske književnosti, pisci i dela na koje ćemo naići u ovoj knjizi uglavnom su nepoznati. Njihove biografije, koje često deluju potpuno fantastično, Paunković ispisuje borhesovski sažeto, da bi se jednako usredsređeno, s mnogo probranih i često zapanjujućih detalja, posvetio i njihovom delu. Ti gusti zapisi, te brze i energično povučene crtice, neretko deluju kao priče. Pojedini odlomci, posebno o piscima iz mračnih vremena, imaju nešto od one tmaste atmosfere iz Kišove *Grobnice*. U tekstu o Pavlu Ultinu (1918–1986), recimo, čiji je život obeležio direktan sukob sa sovjetskom vlašću, pronalazimo ovakav opis: “Pisac je rođen na Donu, u stanici Miguljinska. Kada je bio student u Moskvi uhapšen je i proveo je šesnaest meseci u zatvoru, gde je bio izložen torturi, posle čega je ostao invalid. Drugi put je uhapšen u pokušaju da uđe u američku ambasadu 1951. godine, zbog čega je tri godine proveo u psihijatrijskoj bolnici. Deceniju kasnije, 1962., prilikom pretresa stana, konfiskovali su mu sve što je do tada napisao. Od detinjstva je znao nemački jezik, a kasnije je naučio francuski i engleski, i izdržavao se od davanja privatnih časova stranih jezika” (str. 72-73). Treba li reći da je Ultin nastavio da piše. Peterburška

spisateljica Marija Klimova, u nešto vedrijem ambijentu, žestoko dekonstruiše klasičnu rusku književnost obilato koristeći humor i parodiju, što deluje neviđeno zabavno. Na trećoj ravni unuk Alekseja Tolstoja, istoričar Ivan Tolstoj, žestoko se potrudio, sve uz pomoć dokumenata, da pokaže kako je prvo izdanje *Doktora Živaga* objavila američka CIA i time odlučujuće doprinela da Pasternak dobije Nobelovu nagradu. Takva istraživanja i tumačenja, međutim, zapravo i nisu preterana novina u književnom životu Rusije, pri čemu, dodaje Paunković, savršeno ne mogu nađati samome Pasternaku. Pronaći ćemo u ovoj knjizi i neke ruske pisce i spisateljice koji su zanimljivim životom živeli na ovim prostorima (Irina Aleksander u Zagrebu, Ilija Nikolajevič Goleniščev-Kutuzov u Beogradu), upoznaćemo se i sa uticajnom prevoditeljkom sa francuskog jezika koja, pod pseudonimom, piše knjige što se rasprodaju u rekordnom roku, a tu su, kada je o poznatim imenima reč, tekstovi o Aleksandru Grinu, Varlamu Šalamovu i Aleksandru Solženjicinu. Saznaćemo da je sačinjena enciklopedija samizdata, da u Moskvi postoje neke važne privatne galerije, ali i da je Sergej Nikolajevič Duričin (1886–1954) šest godina, bez prestanka, u dinamičnom periodu ruske istorije (1924–1932) vodi dnevnik. U suzdržanom tekstu o Ani Gorenko, pesnikinji, samo jedna rečenica iskače iz suzdržanog tona: “možda najznačajniji pesnik u ruskoj poeziji devedesetih godina prošlog veka”. U Rusiji to nije malo.

Da bi se pisali tekstovi onako kako ih piše Paunković – s mnogo probranih detalja, energično, bez okolišanja, sa ubeđenjem da ono o čemu piše vrijedi truda, te da nam, na taj način, otvara prostore o kojima ne znamo dovoljno, ali koji, u svojoj ravni, sasvim odgovaraju veličini jezika u kojem i na kojem nastaju – nije dovoljno naprosto poznavati rusku scenu. Ona se mora i voleti. Strasno.

Ivan Milenković

Sto godina

Pre sto godina rođen je Robert Džonson. U svoje vreme bio je prihvaćen, ali ne preterano slavan bluzer. Mnogo kasnije ispostaviće se da je reč o jednoj od ključnih figura rokenrol mitologije

POREKLO BLUZA NIKAD nije ustanovljeno – šta više, to je jedna od najvećih muzičko-istorijskih tema o kojoj se još vode rasprave. Jasno je da nije nastao iz jednog izvora, ali je takođe jasno i da je nastao kao priprema jednog modernog doba u izmenjenim okolnostima posle američkog građanskog rata (1861–1865) i svakako pre nego što se na sceni pojavio Čarli Paton, prvi snimljeni bluzer. Bilo je to krajem XIX i početkom XX veka, kad je još neimenovani bluz postojao u svetu afroameričke kulture u vidu muzikanta koji zabavlja ljude na čošku ili u kafani za obojene, pevajući hitove trenutka i pričajući sve moguće “priče uz gitaru”.

Mešanog crnačko-indijanskog porekla, kao i Džimi Hendriks, pomenuti Čarli Paton se pred Prvi svetski rat kretao Jugom kao izuzetan ulični zabavljač i svirač bluza. Zabeleženo je da je nastupajući znao i da zasvira gitaru iza leđa ili zubima, baš kao i Hendriks. Zabeleženo je i da je bio omalen čovek, kao i Hendriks, kao i da je bio toliko popularan širom južnih država da je uvek imao unapred zakazane nastupe po tamošnjim plantažama i ugostiteljskim objektima; rečju, nije bio klasična luralica. Njegov moćni zavijajući stil pevanja uticao je najviše na legendarnog Haulina Volfa, a ovaj na mnoge druge pevače bluza, ali i roka, od kojih Kep-ten Bifhart nije najmanje značajan. Ovaj spoj budućih Hendriksa, Džejmsa Brauna i Litl Ričarda na nastupima se pojavljivao tačno u minut, zarađivao je sasvim dobro, uvek bio besprekorno obučen i kupovao je nova kola skoro svake godine. Bio je “mejnstrim” izvođač, onoliko koliko je crnac to tada mogao da bude.

LOKALNI ROBERT: Kada je Robert Džonson rođen, 1911, prvi bluzer Čarli Paton sve je već naučio od svog učitelja, nikad snimljenog nultog bluzera Henrija Sloana, i počeo sam da nastupa. I Henri i Čarli i Robert su u različito vreme živeli na istoj, Dokeri plantaži i oko nje;

na putu

na tom rodnom polju “delta bluza” sva trojica su dobili prve gitare i poduke o sviranju. Stari Henri Sloan već je nestao u izmaglici seoske anonimnosti, mladić Robert Džonson još nije stigao do studija, a Čarli Paton je u punoj snazi snimio sve što je o bluzu trebalo da se zna, da bi potom umro 1934, ostavljajući za sobom ogromno nasleđe. Sa nizom hitova utemeljenih u ruralnoj tradiciji, Čarli Paton je predstavljao oličenje tadašnjeg kulturnog mejnstrima koji je definisao bluz iz vizure crnačke kulture, dok je Robert Džonson bio lokalni otpadnik, sa samo jednom pesmom poznatom izvan njegovog kraja (*Terraplane Blues*).

Razlika između Patona i Džonsona bila je očigledna. Neurotična i mračna crta Robertovih pesama nije više predstavljala zvuk seoskih crnaca u potrazi za srećom, već je hvatala zvuk mladog crnca u raskoraku između želja i mogućnosti – između definitivnog odlaska sa sela kome više ne pripada, i nespokojnog dolaska u grad u kome se neće snaći. Robert se zato pojavio kao ličnost na razmeđu svetova – jednog novonastajućeg, gradskog i crnačkog, koji prvi put samorefleksivno posmatra svoju sudbinu, i seoskog koji nestaje sa svim svojim tako drugačijim mitovima iz mutne prošlosti. Pre sredine tridesetih, ova podela još nije bila tako upadljiva, a onda je postala dramatična – “Nju dil” je ponudio šansu i mnogim mladim crncima koji su hteli da učestvuju u obećanoj brznoj modernizaciji. Tajna pojave visoko individualnog poete Roberta Džonsona tako je obeležila početak jedne nove mitologije vezane za industrijsku proizvodnju i kao takva postala jedna od tačaka rađanja moderne popularne muzike, bar onog njenog rokerskog dela.

To je bila jedna od mnogih velikih raskrsnica na kojima je svirao Robert Liroj Džonson.

MISTERIJA RASKRŠĆA: Neki oblici starih afričkih religija, kroz vudu i druge magijske prakse, bili su u to vreme široko rašireni među crncima američkog Juga, dok je, sa druge strane, hrišćanstvo bilo prihvaćena društvena norma i nešto što su svi nominalno upražnjavali, bar dok su ih gledali belci ili oni crnci koji su bili dovoljno “beli”. Sva je prilika da je sledeća velika raskrsnica na kojoj je Robert živeo bila ta podeljena realnost, u kojoj se snalazio pokušavajući da bude dobar sa oba sveta – javnim

i skrivenim. Napetost u njemu počivala je na svesti da uvek krši jedan božji zakon. I da najčešće nijedan ne pomaže mnogo.

Danas se smatra dokazanim da je Robert Džonson samo jedan u dugom nizu nosilaca lokalnog mita o muzičaru koji na raskršću prodaje dušu đavolu da bi zauzvrat dobio neverovatno umeće sviranja. Kako je jedno sociološko istraživanje još tokom tridesetih godina utvrdilo – ako je verovati pričama, đavolu su na raskršću širom američkog Juga masovno prodavali dušu profesionalni kockari i karta-roši, violinisti, harmonikaši, pa i gitaristi. Mit

BLUZ RASKRŠĆA: Robert Džonson

je postojao od pamtiveka, i u svakom vremenu tražio je nekog ko će ga predstavljati – Robert Džonson je bio samo poslednji od njih. Legenda koja je posredstvom muzičke štampe iz šezdesetih došla do nas kazuje da je Robert Džonson najpre bio neuko đače koje prati na gitari čuvenog Sona Hausa kuda god on ide, a onda odlazi nekud i vraća se nekoliko meseci kasnije, zaprepašćujući velikog bluzera novostečenim gitarskim umećem.

Mada su sve vrste jednostavnih objašnjenja moguće – od činjenice da je kasnije nepobitno utvrđeno da je pomenutih par meseci u stvari bilo dve godine (a i vreme na Jugu teče drugačije), preko činjenice da je više gladan nego sit momak, već primećenog vanrednog talenta i apsolutnog sluha, mogao da nauči dosta toga i za manje vremena pored nekog dobrog učitelja (njegov učitelj bio je Ajk Cimerman, koji je vežbao sa Robertom na groblju noću, jer tada nikom nisu smetali) – ali ipak se baš za Roberta zakačila glasina da je prodao dušu zlim silama. Mada sam o tome nije mnogo pričao, njegova numera *Cross Road Blues* o noćnom

autostopiranju doprinela je ovoj legendi... da ne pominjemo druge pesme u kojima sa đavolom lično razgovara (*Me and the Devil Blues*).

U CRNOJ BUDUĆNOSTI: Veličina Roberta Džonsona ogleda se najpre u tome što je bio prvi koji je snimio mračne bluz numere sa spiritualnim prizvukom, kakve do tada niko nije zabeležio – valjda zato što je tek 1936/37. neko prvi put i hteo da ih snimi, jer do tog doba belci nisu hteli da slušaju crnce kako pevaju bilo šta osim ruralnih poskočica ili slatkih ljubavnih tema.

Postoje i živopisni detalji sa samog snimanja koji bolje nego išta drugo opisuju vreme u kome je snimao Robert Džonson. Svedoci tvrde da je snimao licem okrenut prema zidu, kao da se plašio da mu studio uzima dušu, kao da je hteo da sakrije tajnu svog zanata ili nije hteo da se suoči sa belim snimateljima jer, s njima u sobi, nije mogao da komunicira sa duhovima i silama koje je samo on razumeo; a možda se samo na taj način koncentrisao ili jednostavno – stideo. Nikad nećemo saznati, kao ni to da li je tačno da su ga beli snimatelji, da bi dobili bolji efekat, snimili nešto ubrzano (ne kao što je normalno za 78 obrtaja, već kao za 81), što je izdavačka kuća o kojoj je reč ponekad radila. Sve ove situacije su inače bile uobičajene za tadašnje studije i razumevanje odnosa koji su vladali u njemu kada je reč bila crncima koji su za male pare prodavali svoje umeće, ne shvatajući da ga prodaju zauvek, ali sluteći prevaru.

Prevara ga je stigla i kad su ga otrovali, neznao ko, ali glasine – a one su jedina pouzdana stvar koju imamo o Robertu Džonsonu – kažu da je to bio neko veoma ljubomoran. S obzirom na njegov stil življenja koji je uključivao *bed-surfing* – s kreveta na krevet, od sela do sela – reklo bi se da to i ne bi bilo neobično za muzikanta tog doba i njegovog profila. U stvari, malo je toga u vezi sa njim odudaralo od tada uobičajene karijere južnjačkog *driftera* – izuzev što je pisao upečatljive originalne pesme u novom, industrijski prihvatljivom formatu od tri minuta, a ne samo izvodio standarde i uobičajene plesne numere poput drugih tadašnjih kafanskih i uličnih zabavljača. Uz to, izgleda da je ovih pesama mogao da napiše još dosta, makar ga u njima često jurili psi iz pakla (*Hellhound On My Trail*).

DUH BLUZA: Ali, najtužnije od svega u vezi sa njegovom smrću avgusta 1938, jeste što ga je upravo u tom trenutku, preslušavši njegove ploče, potražio čuveni producent Džon He- mond da bi ga poveo u Karnegi Hol na jedan ▶

veliki skupni božićni nastup “obojenih” izvođača. Robertove pesme su stigle do istinskog poznavaoaca, naravno, kad je već bilo najkasnije na svetu – priredba o kojoj je reč, kao i njena repriza na zahtev oduševljene publike, predstavljali su veliki društveni događaj, održan pod nazivom “An Evening Of African American Negro Music – From Spirituals to Swing” (uzgred: u organizaciji Komunističke partije SAD). Danas se ovaj koncert smatra ključnim za lansiranje crnačke muzike, u svim svojim oblicima, kao ravnopravnog dela popularne muzike; to je, naime, bio prvi put da su na tako prestižnom mestu crnci predstavljeni publici, i to u rasponu od gospel horova preko originalnih bluzera do velikih džez majstora sa kompletnim big bendovima.

Hemond je bio jedan od najuticajnijih producenata i lovaca na talente u istoriji, čovek koji je “otkrio” Kaunta Bejzija, Bili Holideja, Boba Dilana i Brusa Springstina, ali razmere njegovog razočarenja što je njegovo otkriće umesto pred njujoršku krem-publiku otišlo na drugi svet bile su zaista velike, o čemu svedoči činjenica da je na pomenutom zajedničkom koncertu, Hemond publici u sali u nesvakidašnjem obrtu pustio sa scene dve vinilne ploče Roberta Džonsona – toliko je bilo njegovo iskreno uverenje u revolucionarnost i veličinu ove pojave. Puštanje ploče Roberta Džonsona sa scene i tada je bio neuobičajen gest, kao što bi to nesumnjivo bio i danas, ali je za Hemonda to bio jedini način da predstavi ovog momka koji je već tada bio duh. Kao duh je stigao i odmah potom nestao sa scene Karnegi hola, tog hrama američke muzike, u kome se publika oprostila od jednog od svojih najvećih heroja-otpadnika za koga do tada nikad nije ni čula. I još dugo potom neće čuti, jer su njegovi snimci godina ma bili skoro nedostupni sve dok se nisu 1961 pojavili na kompilaciji *Kings Of The Delta Blues Singers* (Columbia). Upravo to je bila ploča koju je Brajan Džons 1965. godine pustio Kitu Ričardsu, na šta je ovaj upitao: “A ko je drugi momak koji svira gitaru s njim?”, ne shvatajući da je sve zvuke snimio samo jedan čovek. Istu ploču zatičemo iste godine kao vizuelni poetski simbol nad simbolima na omotu jednog od najznačajnijih albuma svih vremena, prevratničko-električnog *Bringing It All Back Home*, Boba Dilana.

PESNIK STREPNJE: Neverovatan uticaj na rok muziku Robert Džonson ostvario je najpre kroz engleske rokere – Kleptona, Ričardsa, Pejdža i druge – koji su malo bolje razumevali

skrivenu duhovitost i ispoliranu profesionalnost zaboravljenog zabavljača sa Juga, kao i njegovo neverovatno umeće sviranja praćeno jarkim rečima, što su, kao neko naličje tema iz gospel himni, otkrивale *prvog velikog pesnika strepnje* u popularnoj muzici.

Šezdesetih godina prošlog veka, naravno, svet je živio u stanju permanentne strepnje, i “otkriće” Roberta Džonsona bilo je jednako otkriću izgubljenog jevanđelja koje sve objašnjava; svi su znali da ono mora biti da postoji, ali niko ga još nije bio pročitao. U 29 njegovih pesama o ljudskoj zebnji pred usamljenošću i neizvesnošću bilo je rečeno zaista sve na tu temu. Njegova modernost počivala je na načinu na koji se kroz pesme obraćao publici – uopštavajući jedno krajnje individualno iskustvo, što je tada za popularnu muziku bio jedan sasvim novi ugao gledanja na stvari. Umesto deljenja kolektivne bluz mudrosti kroz songove, Robert Džonson je svoje pesme beležio kao da kamerom skrivenom u svojoj glavi snima sopstveni film. Ubacujući slušaoca u taj svoj lični film, on je stvarao maksimalan emotivan efekat, pojačavajući utisak vanvremenosti uhvaćene situacije i utisak večnosti uhvaćenog trenutka.

Kada je 1990. izašao i dvostruki CD *The Complete Recordings* koji je sabrao sve poznate alternativne verzije njegovih pesama (ukupno 41 snimak), glavno otkriće bilo je da Džonson nije samo gitarista, nego i pesnička veličina koja sedi nad glavama praktično svima koji su se okušali u pisanju poezije u okvirima popularne muzike.

Robert Džonson je dao bluzu prvo sećanje na njegove prapočetke, ali mu je dao i budućnost kao sećanje na rok muziku koja je tek dolazila. Uz Ledbelija svakako najvažniji rani autentični autor ponikao u bluzu, u vremenu prvih crnačkih hitova na vinilnim pločama ostao je pred vratima uspeha, živeći životom koji bi se mogao smatrati pilićarskim – od kuće do kuće, spavajući kod dama koje su htele da ga ugoste, iz sela u selo, tražeći ljude kod kojih bi se uvalio. Udovac od 20. godine, prekomerno željan pažnje, rascepljen između lične nemaštine i lažne svetlucavosti modernog doba, svirao je da preživi, kao i mnogi pre i posle njega. Ali samo on je pevao o psu iz pakla, koji ga nije na tom putu čuvao nego lovio do kraja. Nije li to najbolji dokaz da nikad nije prodao dušu nikome, a ponajmanje Đavolu?

Dragan Ambrozić

► reč o delu

POZORIŠTE

Rubovi pustinje duga

- Miroslav Krleža: *Gospoda Glembajevi*
- Reditelj: Jagoš Marković
- Atelje 212

Izglobljen iz svoje klase, duha vremena i sebe samog, Leone Glembaj se bori protiv kompleksa nevoljenog, odbačenog deteta i sopstvene “neprijatne prirode neuravnoteženog osobe benjaka”. Doktor filozofije, slikar, umetnik, Leone pati od viška istinoljubivosti, koja je jedna od odlika histeričnih priroda. “Bipolaran”, kako bi moderna psihijatrija konstatovala, on zapada u stanja apatije ili histerije naoko bez naročitog razloga, u večitoj sinovljevoj težnji za ubistvom autoriteta oca-uništitelja.

Nikola Ristanovski, apsolutni ljubimac beogradske publike, došao je iz Skoplja da zaigra svoga Ahmeta Nurudina (*Derviš i smrt*), ili Leonea u *Gospodi Glembajevima*, i lako, bar naizgled, pomešao je dva sveta odvojena morem koje samo Mojsije, kao on, može da prepešači. Minimalnim sredstvima, gotovo bez gesta, samo pravom intonacijom, starinskim stvarnim suzama za utamničenim bratom (*Derviš*), ili za staricom Rupertovom, koju je baronica Kasteli-Glembaj pregazila svojim automobilom, magični Ristanovski ne glumi, nego živi jedan utemeljen život, zadat te večeri, na tim daskama, u ovom i svakom drugom vremenu koje je “ispalo iz zgloba”. A svako je takvo.

Intimna drama Leonea Glembaja, koji je, eto, došao na proslavu očeve "tvrtke" samo da bi zaista ubio (oca Ignjata Glembaja simbolički, a maćehu Šarlotu Glembaj stvarno), čitanjem *Gospode Glembajevih* Jagoša Markovića stavljena je u sam centar zbivanja ove proročke predstave, koja više opominje, nego što zaključuje.

Šarlota Kasteli-Glembaj, koja je "smotala među svoje noge" ne samo starog Glembaja, svešteno lice Silberbranta, mladog Leonea i mnoge druge (sledeći svoj "organski poremećaj", "erotičnu inteligenciju"...), u slepoj borbi za status, bogatstvo i beg od ulice na kojoj je ponikla, u tu-maćenju Anice Dobre, dugo odsutne sa scene Ateljea 212, dobija novu dimenziju tumačenja primeraka Fricovog zverinjaka. Animalna, uznemirena, povišenog tona, koji ne dozvoljava "tercu", Šarlota Anice Dobre je opasna, gladna zver, koja ne dozvoljava neprijatna iznenađenja u misiji koju je sebi zadala, da zauzme sav raspoloživi prostor u moćnoj imperiji starog bankara Glembaja. A kada se ta "nezgoda" ipak dogodi, pa se ispostavi da njene love nema, da ju je stari preigrao, Šarlota će, gonjena željom da se iskroji iz te slike koja negira čitav njen mukotrpan život i uspeh plaćen strašnom cenom brakova sa starcima, doneti na scenu makaze, kojima će je Leone odseći od života. Uzbudljiva, nepredvidiva, strasna, izvorsna Anica Dobra je, srećom, ponovo na sceni. U pravoj drami.

Boris Kavaca, kao Ignjat Glembaj, stvarno je i boja i ton koji nedostaju beogradskom glumištu. Ima veličinu Glembaja i njegov autoritet.

Predstava *Gospoda Glembajevi* je događaj koji treba tek da nađe mesto u našoj stvarnosti. Zasad, to je značajno novo čitanje velike dramske literature, koja uvek ima bolnu referencu na sadašnjost. Porodična, društvena, politička, "neotajkunska" drama, ili nešto još neprepoznato, treba da se "slegne" u našim životima i tek onda da neophodnu poruku.

Jednu od mnogih.

Dragana Bošković

► tv manijak

Piše: Dragan Ilić

Totalno novi talas

Prema istraživanjima gledanosti, neprikosnoveni šampioni u Srbiji su domaće serije koje su postale okosnica programa RTS-a. Svakako ohrabruje činjenica da se publika zasitila rijaliti šou sadržaja koji su u borbi za pažnju neprekidno pomerali granice emitovane nekulture. Postoje mišljenja da će prema nekakvom **zakonu liberalne tv-ekonomije** rijaliti sam sebe ukinuti, bilo hiperprodukcijom, ili prostim zasićenjem auditorijuma. Ja lično nikada ne bih polagao preveliku nadu u ovu tv-samoregulaciju. Rešenje je beskrajno jednostavno i zove se – raznolikost tv-ponude. Upravo tu se krije i opasnost za domaće tv-serije koje počinju da pate od jednoličnosti. Svakodnevnica nije baš ružičasta, pa publika ima potrebu da se opušta uz sadržaje koji joj pružaju **utehu, nadu ili sliku boljeg sveta**. Sudeći prema domaćim serijama, ona se krije u romantičnoj prošlosti, pa otuda istorijski motivi. Druga tema je naša porodica, koju je još odavno Siniša Pavić postavio u centar svog scenariističkog interesovanja. Bolji i lepši svet je takođe otkriven na srpskom selu, gde se traži izgubljena ljudskost, solidarnost, ona toplina koju je odnela tranzicija.

Saberemo li ove teme i motive, shvatićemo da su one bliske starijoj publici, našim roditeljima, ili bakama i dekama. Logično, pitam se, da li iko razmišlja o mlađoj publici, o budućem tv-auditorijumu. Od serije **"Vratite se rode"** nismo imali priliku da gledamo domaću seriju koja se bavi mladima. Zato je veoma važno da vam skrenem pažnju na seriju **"Totalno novi talas"** (skraćeno TNT) koja se emituje na Happy televiziji. Velika je šteta što će ovaj projekat biti marginalizovan iz nekoliko razloga. Emituje se na televiziji sa nacionalnom pokrivenošću, ali potpuno u senci rijaliti programa "Parovi". Tako vam je to, urbana mladež mu dođe kao špica za one kafanjerose zarobljene u zlatnom kavezu sa italijanskim nameštajem. Termin emitovanja je 16h, kada ga realno nijedan tinejdžer neće gledati. A šteta je, jer serija **vredi iz mnogo razloga**. U osnovi radnje je kulturni centar u okviru gimnazije, gde vežbaju hip-hop i rok bendovi, a devojke igraju u plesnoj grupi. Akteri su dakle **tinejdžeri, njihovi profesori i roditelji, danas i ovde**, njihovi problemi i želja da se kreativno iskažu u različitim oblicima popularne kulture. Scenaristi serije su Branislav Nedić, Milorad Milinković i Marija Stojanović, a reditelj je Miloš Petričić. Osim Marka Živića, Mirke Vasiljević, Branke Pujić i Jovane Balašević u seriji se pojavljuje veliki broj mlađih glumaca i glumica koji opušteno i prirodno, dakle bez nametnutih dijaloga i forsiranog optimizma, uspevaju da nam dočaraju onaj specifičan osećaj koji imate **na kraju srednje škole**. Ma gde živeli i ma kakva kriza drmala, klinici će imati višak hormona, manjak strpljenja i novca, odrasli će da ih smaraju, ali duboko u sebi – ta deca možda još veruju da je svet pred njima i da imaju nekakvu šansu u životu. Serija TNT koristi pop ikonografiju (otud asocijacija na Novi talas), ali ne kao patetični žal, već univerzalni ciklus svake generacije tokom odrastanja, simbol bunta. Paradoksalno, ovih dana centar Novog talasa, klub Akademija će možda postati **fensi klubić**, ali baš zato je važno da svaka nova generacija pokrene svoj, svež i originalan. Likovi, škola, klubovi, profesori, svi su u seriji za nijansu lepši. Time se zaista vrši manipulacija, ali njena svrha je ohrabrenje, pozitivna diskriminacija i afirmacija savremene, urbane kulture koja **ne mora biti autistična i gubitnička**. Najbolji primer ovog ohrabrenja su domaće pop-kulturne zvezde koje gostuju u seriji, Kiki iz Pilota, Gru, Tanja Jovičević, a za potrebe serije je snimljena originalna muzika.

Priznajem da sam epizode gledao na preskok, ali nisam imao problema da pratim radnju, što me podseća na **"Ljubav, navika, panika"** gde je stilizacija bila veća, ali princip isti. Totalno novi talas je serija za klince koji ne izlaze po splavovima, to je serija namenjena publici EXIT festivala iz Srbije i regiona. Ta ekipa nikada ovde nije bila u većini, ali je zato ne treba zanemariti i ignorisati. Uz filmski hit *Tilva Roš* o skejterima iz Bora koji snimaju spotove i kače ih na Jutjub, TNT je drugi dobar znak da ima šanse za klince. "The Kids Are Allright!"

Preko minskih polja

“Zovite me Murat”, rekao nam je pedesetogodišnji Turčin u pograničnom gradu Jedrene, udaljenom desetak kilometara od grčko-turske granice. “Znam svaki kamen na granici. Niko od onih koje sam ja preveo preko reke Marice nije nikada uhvaćen.” Murat je čitavu deceniju za 100 dolara po glavi ilegalno prevozio emigrante iz Azije i sa Bliskog istoka u Grčku. Sve dok ga nisu “otkucali”. Samo na potezu od 12,5 kilometara gde Marica zavija na tursko tlo spoljnu granicu EU dnevno ilegalno pređe između 100 i 200 imigranata

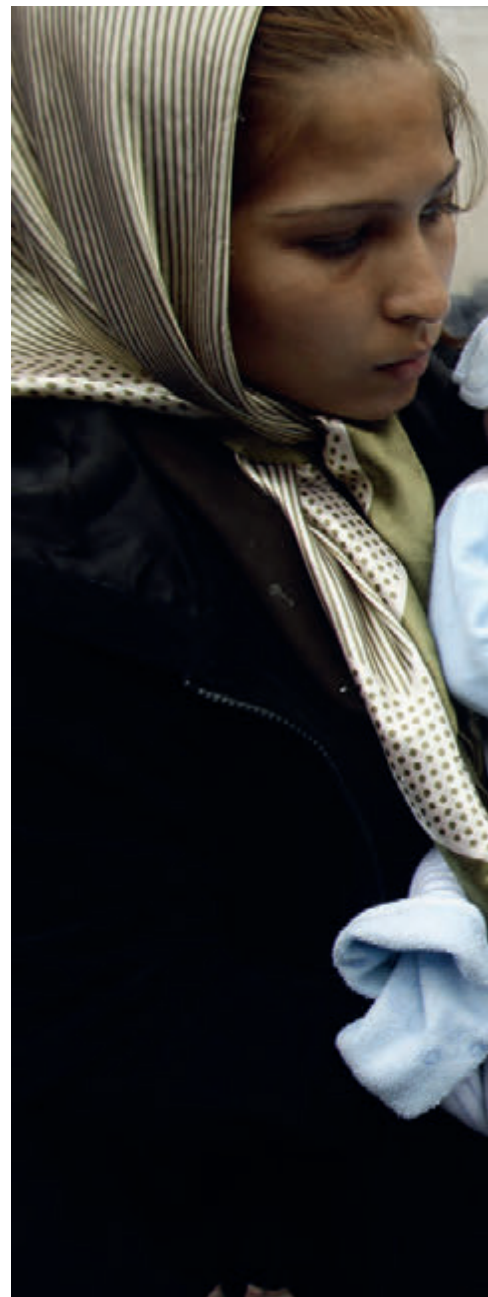
Za “Vreme” iz Atine

Nalazimo se na grčko-turskoj granici, na reci Evros (Marica) najistočnijoj granici Evropske unije sa Turskom. Za neke Marica predstavlja samo jednu od granica, za desetine hiljada ilegalnih imigranata koji godišnje pokušavaju da je pređu ta ista reka predstavlja “vrata raja”, nezaobilaznu kapiju koja vodi u “obećanu zemlju”, u ostvarenje sna o jednoj drugačijoj budućnosti u EU. Jedan deo toka Marice u dužini od 12,5 kilometara zavija i ulazi na tursko tlo i na tom delu imigranti prelaze reku i posle kopnom dolaze do grčke granice. Taj deo Grci zovu Trougao Evrosa (Marički trougao), a nalazi se tačno preko puta Jedrena.

Zapravo se radi o jednom veoma opasnom prelazu, kako zbog podmuklih rečnih struja tako i zbog minskih polja rasutih po obalama Marice, na kojima svake godine stradaju desetine nesretnika. Uprkos tim ljudskim životima koji nestaju na pragu sna o boljem i humanijem sutra, hiljade njih i dalje rizikuje i ne odustaje od puta ka Evropskoj uniji. Nepristupačna granica i minska polja, pogranična straža

FRONTEX-a (udružene snage EU koje čuvaju spoljašnje evropske granice) ne mogu da zaustave neprekidne talase beznadežnih ljudi. A sve to uprkos činjenici da se zbog ekonomske krize život u Evropi poslednjih godina uveliko pogoršao. Naročito u Grčkoj, zemlji koja je trenutno najveća ulazna kapija ilegalnih imigranata u Evropu, zemlji koja prolazi kroz najveću ekonomsku krizu u poslednjih sto godina i bori se svim sredstvima da ne bankrotira.

Činjenica je da grčka ekonomija trenutno spava zimskim snom, preduzeća se zatvaraju, nezaposlenost se brzo uvećava, pa se tako i položaj jednog i po (otprilike) miliona legalnih i ilegalnih imigranata koji žive u zemlji stalno pogoršava, a mnogi među njima su već doneli odluku da se vrate u svoje otadžbine. Međutim, ta kritična i za preživljavanje veoma teška situacija ne sprečava nove izbeglice i imigrante u pokušajima da pređu Egejsko more i reku Maricu ne bi li stigli u Grčku i pokušali da stignu do Nemačke, Holandije ili Francuske, koje su zapravo njihovi krajnji ciljevi. Najveći broj njih ne zna da je Grčka u stvari po svojoj geografiji i prirodi “ćorsokak”, “slepo crevo”, jedno poluostrvo bez kopnenih granica sa ostalim

Fotografije: REUTERS

razvijenim ekonomijama Evropske unije, mesto iz koga neko ko je došao ilegalnim putem teško može naći legalan izlaz.

STO DOLARA PO GLAVI: “Zovite me Murat”, rekao nam je pedesetogodišnji Turčin koji je zajedno s nama sedeo u jednoj kafani u turskom, pograničnom gradu Jedrene, udaljenom desetak kilometara od grčko-turske granice. Nije

kroz “rajsku kapiju”

POLA MILIONA ILEGALNIH IMIGRANATA: Žena sa detetom pred parlamentom u Atini

hteo da nam kaže svoje pravo ime niti nam je dopustio da ga fotografišemo. Imao je kovrdžavu sedu kosu i pušio je cigarete jednu za drugom... “Znam svaki kamen na granici. Imam svoje znakove. Niko od onih koje sam ja preveo preko reke nije nikada uhvaćen.” Murat nam je ispričao svoju životnu priču. Njegova porodica potiče od muslimana iz Grčke (Egejske)

Makedonije koji su 1923, prilikom razmene stanovništva Grčke i Turske, došli u Jedrene, a istovremeno su hiljade Grka iz tog grada prebegle na grčku stranu i tamo osnovali grčki grad Orestijadu.

Gradić Jedrene je karakterističan po tome što je oduvek predstavljao raskrnicu naroda, religija i civilizacija, a danas je poslednja stanica

za Evropu hiljadama izbeglica koje svakodnevno nadiru iz Azije i sa Srednjeg istoka. To je mesto na kome se svakodnevno smenjuju nada i snovi sa beznađem i koristoljubljem... Puno je Turaka iz Jedrena koji se bave trgovinom nade i snova, tj. ilegalnim prevozom emigranata. Među njima je i Murat, koji je zvanično radio kao vozač autobusa, a nezvanično kao ►

MERE OČAJNIKA: Štrajk gladu zašivenih usta

Emigranti u Grčkoj

U poslednjih pet godina u Grčkoj je stranim državljanima ukupno izdato 460.000 dozvola za boravak. Od toga je njih 160.000 izgubilo to pravo na boravak zbog gubitka posla usled ekonomske krize. Ostalih preko 500.000 imigranata su ilegalni, a otprilike 60.000 njih je podnelo zahtev i čeka na politički azil u Grčkoj. Svake godine grčku granicu ilegalno prelazi između 100.000 i 200.000 ljudi. Problem ilegalnih imigranata i izbeglica u Grčkoj je svakoga dana sve veći i sve bolniji, i svakako se ne tiče samo Grčke nego cele Evrope.

prevoznik emigranata iz Turske u Grčku, poslom od kojeg je imao neuporedivo veći profit. Čitavu jednu deceniju ilegalno je prevozio izbeglice iz Istambula do Jedrena, a odatle do grčke granice, do Maričkog trougla, uzimajući po glavi 100 dolara. Sve dok ga pre sedam godina nisu uhapsili.

“Otkucali su me”, žalio nam se. “Bio sam 20 meseci u zatvoru.” Od tada se nije ponovo bavio tim poslom, ali tvrdi kako se u ovom trenutku u Jedrenu bar 60 njegovih sunarodnika bavi tom protivzakonitom aktivnošću, prevozom ljudi koje je muka naterala da izbegnu iz Avganistana, Pakistana, čak i iz afričkih zemalja južno od Sahare. “Ni poslovi”, rekao nam je, “iako su se u poslednje vreme prilično smanjili, nikada nisu prestali da donose profit.” Smatra se da samo na tom mestu u razmaku od 12,5 kilometara dnevno pređe 100–200 ilegalnih imigranata.

Godine 2009. je na grčkom tlu uhvaćeno 3520 ilegalnih imigranata koji su prešli granicu i ušli u zemlju na tom mestu. A još mnogo veći broj je onih koji nikada nisu uhapšeni jer su uspeli da uđu u Grčku. Godine 2010. zahvaljujući pomoći i snagama FRONTEX-a uhapšeno je 36.000 ljudi, ali barem duplo više njih je ipak uspelo da uđe u Grčku. Grčke vlasti optužuju Tursku kako ništa ne čini da bi sprečila širenje tako velikog talasa ilegalne migracije. Turske vlasti opet tvrde kako čine sve što mogu. “Ilegalni emigranti skupljaju se ovde u Jedrenu kao pčele oko otvorene flaše. Naš posao je da uzmemo čep i zatvorimo flašu. Grčka nije u pravu kad nas optužuje da ne radimo ništa. To je posao koji mora da se radi sa obe strane”,

kaže Sozer, turski najviši državni oficir te pogranične oblasti. Ali u stvarnosti, uprkos svojoj obavezi određenoj međunarodnim sporazumom o ilegalnim emigrantima, Turska odbija da primi nazad većinu emigranata koje uhvate grčke vlasti pri prelasku Marice. Zbog toga je Grčka u decembru 2010. odlučila da sagrađi zid na Marici.

ZID: Grci ne vole ograde ni zidove. Kažu kako je to u suprotnosti sa njihovom ljubavi prema slobodi. Mrze zid koji su izgradili Izraelci na Zapadnoj obali i ježe se na pomisao o zidu koji deli kiparsku Nikoziju na dva dela. Uprkos tome, grčka vlada je odlučila prošlog decembra da izgradi zid na grčko-turskoj granici koji će zapravo biti jedna konstrukcija od dve ograde napravljene od bodljikave žice, a između te dve ograde biće jedan dosta širok prostor za patroliranje. Taj bodljikavi zid će se prostirati duž kritičnih 12,5 pograničnih kilometara i biće opremljen savremenim termičkim kamerama i senzorima za pokret. Kažu da će biti izgrađen do maja 2011. Na ostalom delu grčko-turske granice neće biti ograda ni zidova, jer tu već postoji prirodna granica, a to je sama reka, gde sa njene grčke strane ionako stalno patroliraju članovi FRONTEXovih snaga za brzu akciju unutar kojih učestvuju i grčka i evropska policija.

Kao što je bilo za očekivati, plan o izgradnji zida na Marici izazvao je burne reakcije koliko u samoj Grčkoj toliko i u drugim delovima Evrope. Krajnja desnica na čelu sa ekstremnim nacionalistom, mitropolitom solunskim Antimosom, zadovoljno su uzvikivali “Donačno!”, dok su levičarske partije glasno izražavale

nezadovoljstvo na čelu sa moćnom Komunističkom partijom Grčke (KKE), koja je izjavila kako “jedan takav zid može samo da pogorša stanje i život izbeglica i ostalih ilegalnih imigranata učini još nehumanijim i bezizlaznijim. Zid neće zaustaviti masovnu migraciju naroda, kao što ga nije zaustavio ni zid između SAD i Meksika.”

Ministar za zaštitu građana Hristos Papucis je stao u zaštitu vladinih odluka podsećajući da je “samo u 2010. Grčka bila suočena sa oko 128.000 ilegalnih imigranata. U poslednje četiri godine ukupan broj je dostigao 512.000. A samo iz Turske u prvih jedanaest meseci 2010. ušlo je u Grčku oko 50.000 ilegalnih imigranata, od kojih je 43.500 ušlo preko Marice. To je okrutna stvarnost i mi imamo odgovornost prema grčkim građanima da se s njom suočimo.”

Interesantne su reakcije nemačke štampe na problem koji nije isključivo grčki nego je svesevropski. Konzervativni “Frankfurter allgemeine Zeitung” je komentarisao u svom poznatom ironičnom stilu: “Činjenica da Atina planira podizanje ograde na granici sa Turskom predstavlja apsurd, s obzirom da će ograda biti podignuta između dve zemlje članice NATO-a, ali istovremeno pruža priliku da se neko zapita šta bi se desilo u slučaju kada bi Turska stvarno jednom postala deo Evropske unije? Kapije Evrope bile bi svima širom otvorene!” Ali ni mnogo liberalnije nemačke novine “Frankfurter Rundschau” nisu bile manje sarkastične u svom komentaru: “Dragi Grci! Evropa vas je spasla od krize, a za uzvrat vi držite podalje od nje izbeglice sa Bliskog istoka, iz Avganistana, Pakistana, Kine

i Afrike!” Odgovarajući na takve i slične reakcije, grčki ministar Hristos Papucis osudio je dvoiličnost Evrope rekavši kako “bi neki želeli da Grčka postane centralno prihvatilište svih izbeglica, mesto gde će njihovi zahtevi biti razmatrani, jer njihov cilj su u stvari razvijene zemlje Evropske unije, ali nažalost grčko društvo ne može više da podnese taj teret.”

NA IVICI EKSPLOZIJE: U vreme kada Angela Merkel proglašava kraj “multikulturalnog modela u Nemačkoj” a Dejvid Kameron tvrdi kako je “Britanija bila preterano tolerantna prema britanskim muslimanima koji odbacuju zapadni prototip”, Grčka koja prolazi kroz ekonomsku krizu bez presedana i čiji je stepen nezaposlenosti u stalnom porastu, nastavlja da se “guši” u problemima ilegalnih imigranata i izbeglica koji su u većini muslimani. Izdržljivost grčkog društva i grčka demokratija prolaze kroz

u Grčkoj. Kao što je izjavio član jednog NVO-a, pravnik Vasilis Papadopoulos: “*Ljudima koji žive u Grčkoj već 8, 9 i 10 godina bez dokumenta, uskraćeno je pravo i obaveza da posluju i sarađuju sa državnim službama. Ti ljudi moraju izaći iz senke.*”

Grčka vlada i celo javno mnjenje bili su potreseni i zaprepaseni situacijom i neminovno je krenulo međusobno optuživanje. Opoziciona desnica je ugrabila priliku da optuži socijalističku vladu, zahtevajući da se smesta umeša policija i da se ukine univerzitetski azil. Konano, posle nedelju dana pregovaranja imigranti su napustili Pravni fakultet i prebačeni su u drugu zgradu, dobivši od vlade obećanje da će ispitati njihove zahteve i to individualno, a ne grupno.

Potom je 7. februara održano zasjedanje vlade sa glavnom temom problemi emigranata.

da spasemo ceo svet, ali to nije moguće. Grčki narod u ovom trenutku ulaže sve napore kako bi izašao iz ekonomske krize. Procedura za dobijanje azila je ubrzana. Oni koji na to imaju pravo, ostaće, kao i oni koji imaju potrebne radne i boravišne dozvole. Međutim, svi ilegalni imigranti će biti izbačeni iz zemlje ili dobrovoljno vraćeni u njihovu domovinu, što je proces za koji će trebati subvencija od grčke države od 300 evra po osobi”, odlučno je izjavio ministar za zaštitu građana Hristos Papucis.

Grčka se već više od dvadeset godina nalazi na prvoj liniji jedne od najvećih migracija u istoriji čovečanstva, od juga prema severu i od istoka prema zapadu. Velika migracija naroda prema Grčkoj i preko Grčke započela je krajem osamdesetih padom Berlinskog zida, raspadom Sovjetskog Saveza i raspadom Jugoslavije i jugoslovenskim ratovima, zatim ra-

BEDA I PROTESTI:
Svakodnevica
imigranta

velika iskušenja u jednom vremenu koje je već samo po sebi veoma teško za Grke. Ekonomska kriza još više otežava položaj emigranata koji se već nalaze u zemlji i koji jedva uspevaju da obezbede dnevnu nadnicu, pa tako teško sebi mogu da osiguraju legalnu dozvolu boravka u Grčkoj.

Situacija je trenutno na ivici eksplozije. Gosti na sedmom spratu solunskog Radničkog centra, koji se nalazi u centru grada na Aristotelovom trgu, trenutno su 50 ilegalnih imigranata, koji već dve nedelje štrajkuju glađu tražeći od vlasti da ih legalizuje.

NOVI I STARI IMIGRANTI: Ove godine 25. januara 250 imigranata se uz pomoć nekih nevladinih organizacija i grupa solidarnosti levičarskih pokreta ukrcalo na brod na redovnoj liniji Krit–Atina i zauzelo atinski Pravni fakultet (u Grčkoj je još od 1974, kad je pala vojna hunta, na snazi zakon o fakultetskom azilu), tražeći od vlasti da se legalizuje njihov boravak

Sam grčki premijer Georgios Papandreu je zahtevao suštinsku primenu dva najnovija zakona o državljanstvu i azilu, kao i da se sagledaju opasnosti sa kojima se suočavaju stari, legalni imigranti, koji zbog ogromne ekonomske krize neće moći da sakupe obaveznih 400 ensima, nužnih dnevnicu, potrebnih da bi obnovili dozvolu boravka. Međutim, ta regulisanja u stvari se odnose samo na emigrante koji već godinama žive u Grčkoj sa svojim porodicama i koji sad zbog ekonomske krize gube do sada “stečena prava”, ali ne i na novopridošle imigrante koji se “pakuju” po starim vojnim kasarnama i u napuštenim zgradama u centru Atine, čekajući šansu da odu u neku od obećanih evropskih zemalja kao što su Švajcarska, Nemačka ili Francuska.

Istina je da Grčka ne može više da pruži odgovarajuću pomoć i smeštaj, a kamoli da obezbedi posao svim imigrantima koji se nalaze na njenom tlu. “Kamo sreće da možemo

tovima u Avganistanu, Iraku, teškim ekonomskim problemima u Aziji i Africi, a nastavila se nesmanjenom brzinom zbog stalnih ekoloških katastrofa ili političkih nemira.

Sasvim je jasno da Grčka ne može da izdrži sav taj pritisak igrajući ulogu isturene tvrđave koja štiti ostatak Evrope od nadolazećih velikih imigracionih talasa. Istorija je dokazala da u takvim slučajevima tvrđava ili popušta i pada u ruke “varvara” ili dobrovoljno širom otvara kapije i pušta sve te beznadežne ljude da prođu u razvijenu ali demografski smanjenu Evropu. Ako Grčka i dalje bude bila izložena ovom ogromnom pritisku i primorana da se s njim bori sama, bojimo se da će se u nekom trenutku desiti ovo drugo...

Georgios Stamkos,
Milica Kosanović

Georgios Stamkos je osnivač i glavni urednik nezavisnog grčkog časopisa “Zenit”. Milica Kosanović je urednik i kolumnista časopisa “Zenit”.

Fotografije: REUTERS

Protesti u Egiptu

Ni hepiend, ni tragičan kraj

Dok je u utorak ponovo desetine hiljada ljudi demonstriralo silu u Kairu tražeći da predsednik Hosni Mubarak odmah podnese ostavku, ujedinjena opozicija o reformama pregovara sa novom vladom koju je on sam postavio. Mubarak je više puta ponovio da će se povući tek u septembru, kada mu ističe mandat, i da se potom više neće kandidovati za predsednika države. Čini se da zemlje Zapada predvođene Amerikom podržavaju takav scenario mirne promene vlasti i da se rukovodstvo egipatske opozicije pomirilo s tim

Za "Vreme" iz Kaira

SKORO NIJEDNA REVOLUCIJA nije završena maksimalističkim zahtevima, pa ni revolucija onih koji su danima izlazili na trgove i ulice Egipta. Čini se da se završila još jedna "američka priča". Demonstranata na kairskom Trgu Tahrir sve je manje, Hosni Mubarak uprkos njihovim zahtevima da ode odmah, ostaje na mestu predsednika do septembra, baš kako je sam najavio i kako mu je Vašington odobrio. Nije baš neki hepiend, ali ni tragičan kraj.

Svakako nije ono čemu su se tokom dvonedeljnih protesta neviđenih u savremenoj istoriji najmnogoljudnije zemlje arapskog sveta nadali milioni Egipćana, od kojih je najmanje 300 svoju želju za obaranjem *raisa* (predsednik) platilo životom.

Nisu se ispunila očekivanja onih koji su se

nadali da će na ulicama Kaira, Aleksandrije, Sueca ili Ismailije oboriti čoveka koji je ovom zemljom tri decenije vladao brutalnom silom i neostvarenim obećanjima, tokom mandata pet američkih predsednika.

SMIRIVANJE STRASTI: Mubarak tako ostaje još devet meseci, do predsedničkih izbora u septembru, ali novi, jedva prepoznatljiv i od straha oslobođeni Egipat uspeo je da vlast natera na reforme kakve su pre 25. januara – kada je sve počelo – bile nezamislive.

Vladajući Mubarakov NDP promenio je – kako pod pritiskom protesta tako i, možda i više, Zapada kome je sve nelagodnije da brani autokratski režim svog najbližeg saveznika – čitavo rukovodstvo. Mubarakov sin Gamal, pominjan često kao mogući očevo naslednik u dobroj tradiciji arapskog nepotizma, smenjen je zajedno sa vrhom partije, koja je ovde više

doživljavana kao korporacija ogromnog bogatstva i korupcije nego kao stranka koja sa apsolutnom većinom u parlamentu želi da se izbori sa dramatičnim problemima nezaposlenosti, siromaštva, socijalnih razlika, nedostatka demokratskih sloboda i ljudskih prava.

Zamenik egipatskog predsednika Omar Sulejman (funkcija koja nije postojala otkako je Mubarak došao na vlast 6. oktobra 1981. godine) nudi opoziciji politički dijalog. Novi premijer Ahmed Šafik obećava da će se sprovesti istraga o kairskoj "krvavoj sredi" kada je poginulo 13, a ranjeno 1200 ljudi. Državni tužilac u očiglednom pokušaju da stiša bes usmeren protiv endemske korupcije, ministrima doskorašnje vlade i nekim bogatašima zabranjuje izlazak iz zemlje i zamrzava bankovne račune.

Pitanje je, međutim, ko će ovde poverovati da li politička i biznis elita zaista drže svoje pare

Egzil u luksuznoj klinici

u egipatskim bankama koje su, pre nego što će biti zatvorene, priznale da je iz njih iznošeno u inostranstvo 500 miliona dolara dnevno.

SRUŠENA BARIJERA STRAHA: Bankari znaju brojke, ali narod po intuiciji ne veruje režimu, što nikakva represija ne može da suzbije. Sumnja može da se učutka, pod tim uslovima su Egipćani živeli decenijama, ali barijere straha su srušene na kairskom Tahriru. Kakav god bio epilog masovnih protesta, Egipat više neće biti isti. Kao ni Bliski istok opijen mirisom "revolucije jasmína" koja je iz male zemlje arapskog Magreba (Zapada) stigla do arapskog Masraka (Istoka) i Egipta, nesumnjivo najuticajnije zemlje arapskog sveta koji broji 300 miliona ljudi.

Gledao sam na ulicama Kaira sve te ljude željne promena. Stizali su iz čitave zemlje, bogati i siromašni, obrazovani i nepismeni, urbani liberali i seljaci iz provincije, levičari i islamisti – svi ujedinjeni oko jednog cilja, da se okonča 30 godina vladavine Mubarakovog režima. Neke od žena bile su pokrivenog lica i u dugim haljinama tipičnim za pobožne muslimanke, druge su nosile tesne farmerke i majice, nepokrivene kose. Pored urbane radničke klase išli su doktori i pravnici obučeni u odelu. Seljaci su nosili tradicionalne galabije, do zemlje duge muške haljine. Većina njih je nepismena i uzvikivala je "demokratija", ne znajući zapravo šta ta reč znači. Jedan mladi kairski advokat nam kaže: "Egipat je veći od Tunisa, a Mubarak je manji od Egipta..."

Jedna mlada Koptkinja (hrišćanka), koja je došla iz inostranstva da bi se pridružila protestu, kaže: "Nosim najveći krst koji sam mogla da nađem i beskrajno se radujem što kao devojka mogu u parku da legnem na travu, a da me pritom niko ne dira."

Jedna žena iz Pokreta "6. april" ispričala nam je kako je došla sa devetogodišnjom ćerkom i kako joj je prišao policajac u civilu i rekao: "Da si prestala da se baviš tim 'poslom', ili ćemo da ti kidnapijemo ćerku!"

A u jednoj od sporednih ulica nedaleko od Tahrira na zemlji sedi jedna siromašna žena koja ima četvero dece i postavlja pitanja koja su ostala bez odgovora pune tri decenije: "A šta je naš predsednik ikada uradio za nas? Ništa! Ništa! Ama baš ništa nije uradio za nas. Ni posao ne možemo da nađemo. Radim po kućama a moj muž tu i tamo nađe neki posao i mi zajedno zaradimo mesečno oko 60 dolara..."

"Muslimansko bratstvo" čekalo je na ovu priliku gotovo 80 godina. "I evo, dočekasmo je",

Razmišljanja o tome da bi predsednik Egipta Hosni Mubarak mogao da bude smešten u jednu kliniku u Nemačkoj konkretnija su nego što se do sada pretpostavljalo, piše nemački "Špigl". Na osnovu informacija do kojih je došao ovaj magazin, to bi mogla da bude privatna "Maks-Grundig klinika" kod Baden Badena.

Plan vlade SAD za okončanje haosa u Egiptu mogao bi da izgleda ovako: osamdesetdvogodišnji Mubarak odlazi na "produženi medicinski pregled" u Nemačku i tako mu se omogućava da dostojanstveno napusti predsedničku palatu u Kairu. "Njujork tajms" je već pisao o navodnim tajnim pregovorima vlade SAD sa vrhom egipatske vojske po tom pitanju.

Prema "Špiglu", već se vode razgovori sa pomenutom luksuznom klinikom, koja je na dobrom glasu i koja na internetu reklamira "prvorazrednu medicinsku uslugu, kao i "komfor i servis vrhunskog hotela". Pacijenti su smešteni u prostranim prostorijama od 20 do 200 kvadratnih metara. U toj klinici su se pored ostalih lečili i predsednik Ukrajine Viktor Juščenko i bivši ruski ministar privrede German Gref. Ova klinika raspolaže i onkološkim odeljenjem. Neke glasine kažu da Mubarak boluje od raka. U proleće 2010. Mubaraku su u jednoj klinici u nemačkom Hajdelbergu operisali žučnu kesu i crevne polipe.

"Špigl" piše da sve više nemačkih političara podržava ideju da se Mubaraku po odstupanju sa vlasti omogući boravak u Nemačkoj, ako je to način da se prevaziđe kriza u Egiptu. Takvu ponudu 2003. godine dobio je i svrgnuti predsednik Gruzije Eduard Ševarnadze, ali ju je odbio.

Decenijama su različite nemačke vlade tesno sarađivale sa egipatskim predsednikom. Sada bi produžena medicinska rehabilitacija mogla da posluži kao diplomatsko rešenje, ne bi li se izbeglo da se Mubaraku zvanično odobri egzil.

DEMONSTRACIJA ISTRAJNOSTI: Trg oslobođenja u Kairu

kaže jedan od njih. "Ali, šta sada imamo da razgovaramo sa Mubarakom koji nam se obraća pošto zna koliko smo mi jaki. Najbolji egipatski i arapski advokat Ahmed Seif el Bana je sin našega utemeljivača i učitelja iz delte Nila, el Bana, koji je dvadesetih godina prošloga veka osnovao naše bratstvo. Pa neka ga advokat El Bana posavetuje ako mu nešto treba, kao što je savetovao Naserovog sina kada je pobegao u tvoju zemlju, u Beograd, kada ga je gonila egipatska pravda..."

"Sa Mubarakom ne valja, ali bez raisa biće

još gore", kaže jedan čovek, a koleginica sa lokalne televizije odgovara mu povišenim glasom: "Ama, slušaj ti mene. Faraonskim Egipitom vladala je kraljica Hatšepsut 20 godina, a ovaj naš našao pa zašao punih 30 godina."

Kairo i Egipat od nedelje počinju da se vraćaju svakodnevnom životu a mi ovdašnji hodamo istim kolosekom kojim smo hodali pre 25. januara. Doduše, ima razlike, jer danas hodamo "jednim novim Egiptom", koji su kreirali mladi.

Miroslav Višnjić

Kad jednima smrkne

Beogradski ugostiteljski lobi se “digao na noge” žaleći se da će odluka o delimičnom skraćanju radnog vremena kafića i kafana bitno uticati na njihovo buduće poslovanje. I, treba biti pošten, zaista hoće, jer je drugačije raditi u uređenom sistemu nego u goloj anarhiji, što je najbliže opisu te “uslužne industrije” u Beogradu

Često mi padne na pamet da bi nam se, kada bi Interpol imao odeljenje koje proverava kradena muška odela, pola administracije našlo u problemu prilikom ulaska u EU, jer se oblače kod šanera. Ali, nisam o tome nameravao da pišem ovom prilikom.

Želim da govorim o radnom vremenu kafića, kafana, restorana, kafe-barova i kako se još nazivaju svi ti objekti u kojima volimo da provodimo sate i sate i koji su deo našeg, srbijanskog, šarma. Bar tako stoji u vodičima za strance.

Gradska uprava u Beogradu donela je odluku po kojoj se delimično skraćuje radno vreme onih kafića, restorana, kafe-barova, koji se nalaze u stambenim zonama. Pored toga, uvedeno je pravilo da se muzika ne emituje posle 22 časa radnim danom.

I pre nego što je odluka izglasana, ugostiteljski lobi se “digao na noge” žaleći se da će to bitno uticati na njihovo buduće poslovanje. I, treba biti pošten, zaista hoće, jer je drugačije raditi u uređenom sistemu nego u goloj anarhiji, što je najbliže opisu te “uslužne industrije” u Beogradu.

Vlasnici se žale da je to još jedan udarac na njihova prava da rade i zarade i to tek što su počeli da se oporavljaju od udarca nanetog delimičnom zabranom pušenja u takvim objektima. Pored toga, još od ranije, njih muče oni što im naplaćuju upotrebu muzike pa su čak bili organizovali dan bez muzike da bi nam valjda pokazali kako je to kad sediš u kafani, a ništa ti ne drnda iznad glave.

Što se mene tiče, kada su jednom isključili muziku, nisu morali ni da je uključuju, jer je sasvim u redu da sediš s nekim i da ga čuješ dok razgovarate, ili, ako sediš sam, da možeš da se usredsrediš na svoje misli.

Ne, kažu kafedžije, to je *caracteristica specifica* Beograda i njegove turističke ponude: mi smo grad koji “nikad ne spava”, gde se sve može i to za male pare (ako si iz evrozone). Mi smo se, tvrde oni, tako preporučili svima sa strane: ovo je oaza poroka i zabave, dođite kod nas i trošite novce.

Da ne govorim o tome da su odluke naših “nosilaca vlasti” zapravo blage u poređenju sa onima u EU, a još se i ne sprovode. Evo, pogledajte odredbe za duvan: u kojoj se to kafani u Beogradu ne puši? Da li neko mari za to? Čini se da će tako biti i sa odlukom koja bi trebalo da ljudima koji žive tamo gde ima kafana omoguću bar malo mirnog sna.

Kako je to kod komšija u EU, u toj dosadnoj i nezanimljivoj EU?

Prvo, tamo je pušenje apsolutno zabranjeno. Ovde sam odmah slagao jer sam neki dan u Hamburgu bio u kafanici a la nekadašnji bife “Mandarina” u Čumićevom sokačetu u Beogradu, u rupčagi za koju je nekadašnji klub – rupa “Sačulatac”, “Hajat”, gde se najopuštenije “pali” dok lokalni navijači sa matorim brkom u šanku komentarišu

utakmicu Kupa Nemačke i piju pivo pomešano sa limunadom. Zlobnici bi rekli da to tamo može jer se nalazi oko ulice Crvenih fenjera, ali se meni čini da kada je svuda i sve uređeno i određeno, onda je podnošljiv određeni postotak koji ne sprovodi neka pravila.

To vam je kao nekadašnja priča sa švercom benzina: kada je 80 odsto ušlo u legalne tokove, država je izašla na “zelenu granu”, razumete šta velim.

S druge strane, muzike ima u nekim lokalima u EU, ali se znaju pravila. Pored toga, ta muzika je toliko diskretna da je i ne primećujete. U mnogim kafeterijama toga i nema i ti lokali rade do devet uveče. Zamislite lokalne “lance” da im kažu da zatvore u devet, a kao, prodaju napitke od kafe! Odmah bi rekli da neko želi da ih uništi, zakopa, ali, gospodo i gospođe, neki red i neka klasifikacija mora da postoji.

Vlasnici bi morali da se opredele da li rade preko dana, da li su bar koji uglavnom prodaje alkohol ili su noćni klub. Nemoguće je više da radiš pod imenom kafić, od jutra do sutra, da muzika trešti, da baštom blokiraš ne samo trotoare nego i ulice. To više ne biva, ili ne bi trebalo da biva, osim ako se ne dogovorimo da je “kafić-privreda” najvažnija privredna grana u državi i da je potrebno sve uraditi da se ona što više razvija.

Oni koji nose odela o kojima bi Interpol mogao nešto da kaže vole da “idu po kafanama”, baš kao i svi drugi građani Srbije. I njih treba razumeti: postoje mesta van centralne, stambene zone u kojima bi mogli odlično da rade neki klubovi/ kafane/ kafići sa glasnom muzikom i super cicama. U Luci Beograd, na primer. Šta kažete? ◀

Ovaj članak je napravljen uz podršku Evropske unije. Sadržaj ovog dokumenta je isključivo odgovornost nedeljnika “Vreme” i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske Unije. Projekat (“Viline života u porodici evropskih naroda”) finansira Evropska unija kroz program Medijski fond u okviru evropskih integracija, kojim rukovodi Delegacija EU u Srbiji a realizuje BBC World Service Trust.

SLOBODAN GEORGIJEV

PROSLAVA NEZAVISNOSTI: Devojčica na jugu Sudana

JUBA

Mir kao vanredna situacija

Deutschlandfunk
Moric Behrent

“Koji bi poduhvat za jednu prosvećenu zajednicu bio časniji i unosniji nego da od varvarstva otrgnu plodona zemljišta i veliko stanovništvo? Da se mir donese međusobno zaraćenim plemenima, a pravda gde se ranije znalo samo za nasilje?” Ta retorička pitanja postavio je Vinston Čerčil 1898. godine kao ratni izveštač iz Sudana. Ali ni britanski vojni pohod na carstvo Mahdi u toku 19. ni stalni ratovi 20. veka ni u kom obliku Sudanu nisu doneli mir i pravdu. Danas bi Čerčilov citat mogao da se dopuni pitanjem: da li bi bilo još unosnije, ako bi se na osnovu pregovora mir vratio u opustošenu zemlju?

Za Sudan bi 2011. godina mogla da postane epohalan preokret. Da bi se shvatile njegove razmere, potreban je pogled na istoriju. Od 1955. gotovo nijedna godina nije prošla bez krvoprolića. Nedavno su klanja u Darfuru u zapadnom Sudanu bila u centru pažnje. Pre toga se više od 35 godina vodio rat između Juga i Severa. On je na najgori mogući način obeležio zemlju, ubijeno je više od dva miliona ljudi. Najveću patnju pretrpelo je stanovništvo Juga – rat i zanemarivanje vlade u Kartumu sprečili su svaki razvoj. Zbog toga ne čudi što je većina južnih Sudanaca glasala za otcepljenje od Severa. Prema zvaničnim podacima, 99 procenata.

Pogled u istoriju, međutim, daje povoda za pesimizam. Zašto bi Sever dozvolio Jugu da ode? Tek tako? Još pre nekoliko godina kao najverovatniji scenario važio je novi rat.

Pravo iznenađenje ovih dana je držanje predsednika Omara al Bašira: međunarodno osuđivani vladar pretvara se da je miroljubiv. Obznanio je da bi mirno mogla da se reše još uvek otvorena pitanja između Severa i Juga. Reč je o tome kome pripada granična provincija Abjei i o raspodeli prihoda od nafte, znači o bitnim pitanjima u pogledu sposobnosti nove države Južni Sudan da opstane u budućnosti.

Bašir je preko noći postao prijatelj Juga i čovek mira. Međutim, promeni njegovog stava pre svega je doprinela pametna politika vlade SAD. Ako Sever ne bude sprečavao nezavisnost Juga, SAD će Sudan izbrisati sa liste zemalja koje podržavaju teror. Ako se u Jubi, glavnom gradu Juga, u julu stvarno bude proglasila nova država, to će pre svega biti zahvaljujući diplomatiji Vašingtona.

Doduše, nije umereno radovati se prerano: Jug nije sposoban da opstane bez međunarodne podrške, a nije u potpunosti uklonjena opasnost od novog rata između Juga i Severa. Za Sudan je mir još uvek vanredna situacija.

BRISSEL

Nova evro-Evropa

Der Standard
Tomas Majer

Nemačka kancelarka Angela Merkel je pre godinu dana zajedno sa francuskim predsednikom Nikolom Sarkozyjem izgovorila termin “Privredna vlada EU”. Da bi se Evropa unapredila, neophodna je “snažna ekonomsko-politička koordinacija” država. U pozadini su bili narastanje krize evra i na brzinu skopan paket pomoći za Grčku. Iako su vrhovi EU u pogledu brojnih pitanja bili totalno neslagasni, polako im je postajalo kristalno jasno šta znači monetarna unija: ako se jedna država-članica slomi, sa sobom će i sve druge povući u ponor. Ekonomska isprepletenost Unije odavno je prevazišla “point of no return”.

A kraj evra bi opet mogao da pocepa celu EU i da označi kraj projekta ujedinjenja Evrope. Predsednici vlada EU bojali su se baš toga, iako to nisu smeli otvoreno da kažu. Pošto se natrag više ne može, Evropa ima samo jednu šansu: mora da postane ofanzivna, da korača napred.

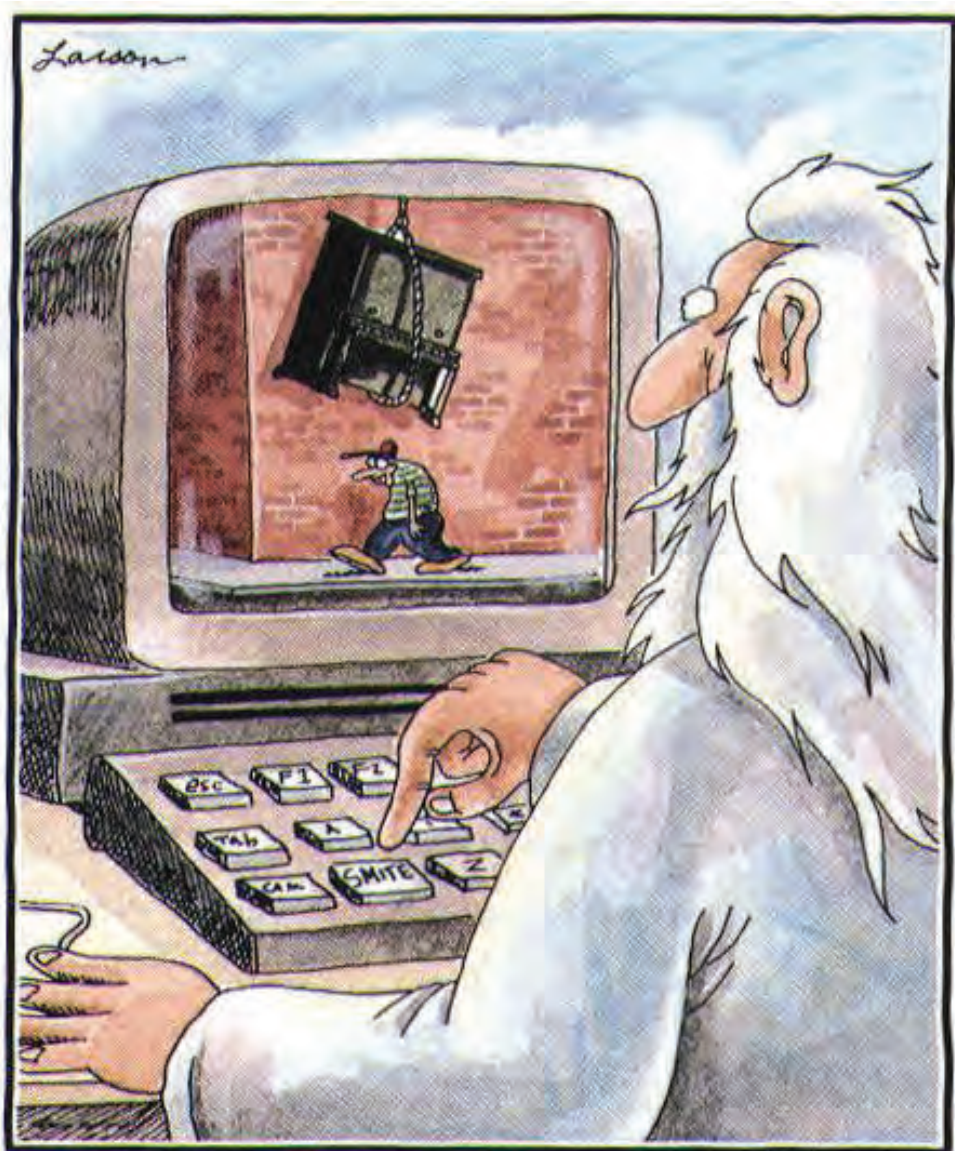
Zbog toga je pokrenut projekat zaoštavanja pakta za stabilnost evra, jače upravljanje putem Komisije EU, koja treba da se umeša u slučaju nacionalnih stranputica, kao i nova vrsta finansijskog nadzora EU. Iznenada se u pogledu “privredne vlade EU” sve utišalo zbog toga što su Pariz i Berlin bili neslagasni: Sarkozy je hteo da integraciju u slučaju nužde izgura sam sa 17 država evrozone, Merkelova je kočila i insistirala na jedinstvu svih 27 članica EU.

Taj stav je nemačka kancelarka sada napustila. Spremna je da sarađuje u pogledu koncepcije “jezgro Evrope”. Njena cena je pakt za konkurentnost. Koliko je god moguće, treba da važe nemačka pravila igre. To joj donosi unutrašnje političko olakšanje. Ona može da kaže: mi ćemo da se angažujemo još više, ali to je dobro investiran novac, jer tako raste blagostanje u Evropi (a time i u Nemačkoj). Sve to nije bez rizika. Postoji opasnost da se izbegnu institucije EU i EUovor, jer države učesnice o mnogo toga mogu međusobno da se dogovore – i to bez velike parlamentarne kontrole.

O Larsonu, krtičnjacima

Larsonov humor je najčešće humor na drugom koraku. Sazdan je od igre zastajkivanja – dok ne razaberemo na koju se “referentnu oblast” odnosi. Crtež osvaja infantilnom naivnošću, no iza nje kao da “sto đavola viri”. Larsonova pažnja usmerena je tamo gde se rađa i gde završava glupost, a ne tamo gde je ona u punoj žestini; zanima ga melanholija gluposti

Piše: Zoran Đukanović

Bog sa svojim kompjuterom

Ako biste potražili Gerija Larsona (Gary Larson) u *Svetskoj enciklopediji karikature* (priredio ju je Moris Horn) iz 1980. godine, ne biste ga našli. Da li zato što je nevažan ili, možda, zato što je Horn prevideo njegov značaj? Ni jedno ni drugo, nego treće. Do 1980. Geri Larson nije postojao. Bio je, doduše, rođen i radio je u nekakvoj maloprodajnoj muzičkoj radnji. Nezadovoljan poslom, krajem sedamdesetih uspeo je da objavljuje karikature u lokalnom listu u Sijetlu. Najkrupniji korak načinio je kad je ponudio svoje karikature listu “San Francisco hronikl”. Oni su ih prihvatili i dali im novo ime. I tako, zaista, u širem medijskom smislu, Larson i njegova lična ludorija *The Far Side* do 1. januara 1980. godine nisu postojali. Kako bi naslov trebalo prevesti? Ne znam, možda *S one strane* ili, ako vam se više sviđa, *Suprotna strana*. “Politikin zabavnik” ga već deceniju objavljuje na svojoj pretposlednjoj strani pod naslovom *Čudesni svet Gerija Larsona*.

Ipak, zadržimo se, bar za trenutak, na Larsonu, živom biću. Na do ne tako davno jednoj fotografiji koju sam imao prilike da vidim, susrećem čoveka s karakterističnim osmehom glumca Džona Sevidža (malo ciničnijim), širih viličnih kostiju, svetlih očiju, proćelavog, pegavog, verovatno ridokosog (fotografija je crno-bela). Izgleda pre kao čitalac koji ne bi bio ni zainteresovan da razume humor *The Far Side* nego kao njegov kreator. No, ko zna kako potpisnik ovih redova drugima izgleda?

i dedukciji

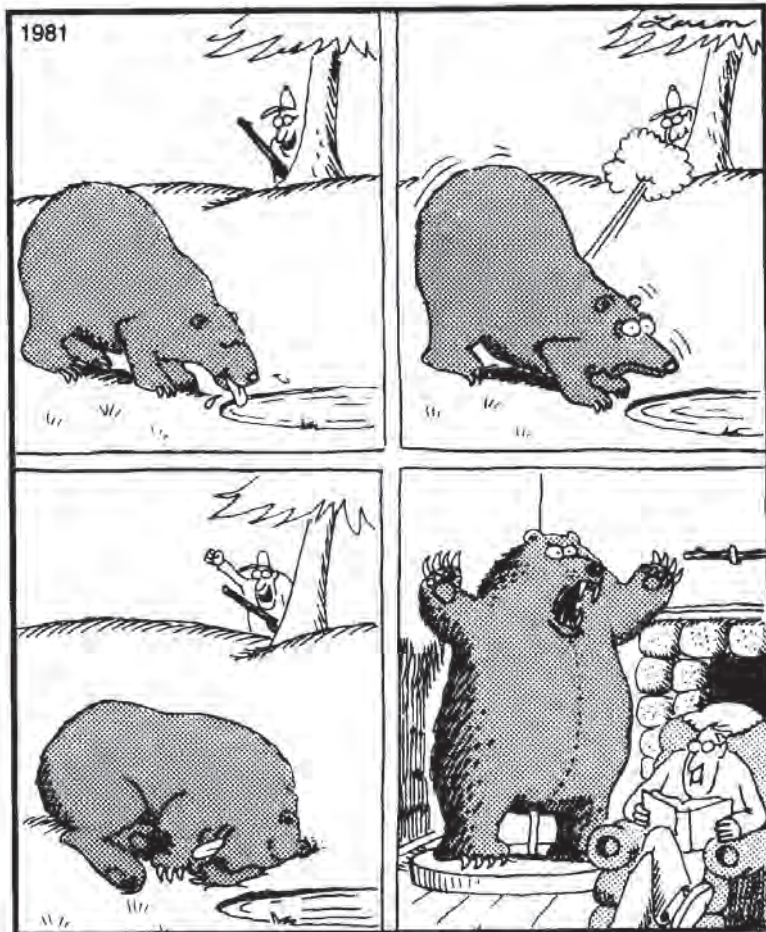

Geri Larson

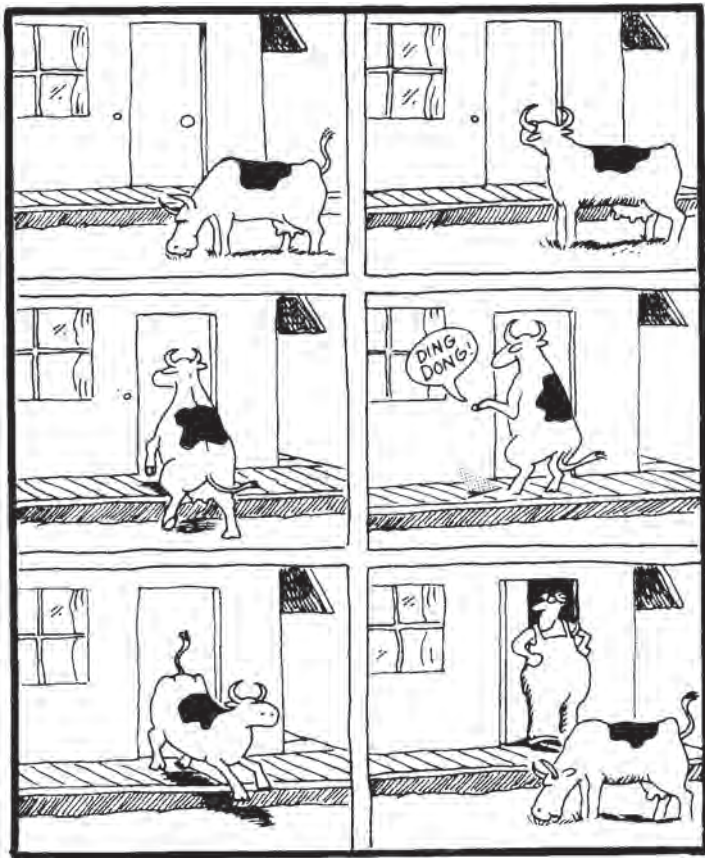
Nakon probijanja lokalnih okvira, Larsonova popularnost rasla je munjevito. Godine 1982. objavljena mu je prva knjiga karikatura, a izdavači su bili Endrijus end Mekmil, izdavački ogranak "Juniverzal pres sindikejta". Knjiga je bila doštampavana četiri puta za manje od godinu dana. Od tada ih je izašlo preko dvadeset, kao i pet antologija i niz monografija. Godine 1984. Larsonu je istekao ugovor sa listom "San Francisko kronikl", te on prelazi u "Juniverzal pres sindikejt", koji ga je od tada objavljivao u više od hiljadu devetsto listova sa publikom od zastrašujućih preko sto miliona čitalaca na sedamnaest jezika.

No brojke su brojke, a šta je sa onim što se, bar nekima od tih stotinak miliona čitalačkih duša, zavlaci pod kožu? Larsonov humor je najčešće humor na drugom koraku. Sazdan je od igre zastajkivanja – dok ne razaberemo na koju se "referentnu oblast" odnosi. Crtež osvaja infantilnom naivnošću, no iza nje kao da "sto đavola viri".

MELANHOLIJA GLUPOSTI: Specifičnost je Larsonovog stila da je bliži stripu nego što to karikatura obično biva. Mnogi Larsonovi prizori zaista su tipično stripski po kadriranju koje ne obuhvata celinu onoga što se prikazuje, po dinamici (kada je ima) i korišćenju udaljenih planova, za razliku od uobičajene plošnosti karikature. Teško je reći u čemu je autor *The Far Side* minuciozniji – izrazima lica svojih protagonista ili, pak, kompoziciji koja sačinjava

"Pa znaš kako se to desilo Silvija, poljubila sam žapca, pretvorio se u princa, venčali smo se i tras! ... zaglavila sam se u kući s gomilom punoglavaca."

“Dragi Henri, pa gde si ti? Čekali smo te i čekali i na kraju odlučili da....”

strukturalno iznenađenje ispod “detinje aljkavosti”, čak “nesigurnosti” stila. Važnost “dobro temperiranog” detalja ne može biti precenjena u prosuđivanju Larsonovog umeća.

I, najzad, najvažnije – vrhunac Larsonove samokontrole – prigušivanje izraza, *understatement*, osobina inače tipičnija za Britance no za Amerikance. Larsonov ekspresivni minimalizam (manje je više) stvara neku vrstu posuvraćenog saspensa: napetost koja ekspresiju prevodi u trenutak antiklimaksa. Naravno, Larson ovo umanjivanje izraza sprovodi na tipično američki, sarkastičan način. Na licima njegovih stvorenja – makar izgledali sumanuto i izbezumljeno, a tako najčešće izgledaju – vlada neka vrsta indiferentnosti, čak odsutnosti. Larsonova pažnja usmerena je tamo gde se rađa i gde završava glupost, a ne tamo gde je ona u punoj žestini; zanima ga melanholija gluposti.

Poređenja Larsona sa najistaknutijim predstavnicima komičnog zanata pomažu malo, bar u pogledu sličnosti; razlike su mnogo važnije. I Larson, kao i Dik Braun u *Hogaru Strašnom*, do perfekcije shvata važnost nijanse raspoloženja postignute jedva приметnim varijacijama linija lica. To je upravo ono što Umberto Eko u knjizi *Apokaliptičari i integrisani* (italijanski izvor *Apocalittici e integrati* iz 1964, daleko

originalniji i relevantniji od Levijeve knjige *Pohvala intelektualaca* iz 1987, imao je tu nesreću da nikada ne bude u celini preveden na engleski – jedno njeno poglavlje objavljeno je u knjizi *The Open Work*, 1989, a četiri poglavlja u *Apocalypse Postponed*, 1994) kaže o stripu *Snupi* (Peanuts) Čarlsa Šulca: “Njegovo pero uspeva da izvede promene raspoloženja s čudesnom štedljivošću izražajnih sredstava... njegov crtež je u stanju da ovlada, kod svakog lika, i najmanjom psihološkom nijansom.” I Larson se, kao i argentinski karikaturista Điljermo Mordiljo, rado služi “Bazedovljevim sindromom” zgranutog pogleda svojih protagonista. Razlika između Brauna, Šulca i Mordilja, s jedne strane, i Larsona, s druge, je, međutim, bazična. Njegov svet mnogo je fragmentarniji. On nema stalne junake; takođe, njegova priča počinje i završava se u jednoj slici (retka su odstupanja sa više sličica u prostoru rezervisanom za karikaturu). Pitaćete, pa zar kod Mordilja postoje stalni junaci? U stvari postoje, jer svi su isti. Za razliku od Mordiljove doslednosti, pa otud delimično i monotonije, Larsonov crtež više je nalik nizu kreativno opravdanih skretanja od oznaka tipičnih za neku stilizaciju.

KRTIČNJACI: Larson se bavi varijacijama posebnosti koje onda, možda, postaju opštost, a

ne strogom, dosadnom i nasilnom dedukcijom iz prethodno ustrojenog sistema. Larsonova metafora su dvorišni krtičnjaci, a ne Vavilonska biblioteka svedena na školsku disciplinu.

Ipak, teško je odoleti napasti da se pokuša s pravljjenjem “tipologije” Larsonovih gegova. I, zaista, razvrstavanja se gotovo sama nude: porodični gegovi, gegovi sa životinjama, istorijski i preistorijski, naučnofantastični, staleški (podgrupe su gegovi o naučnicima, lekarima itd.), mitološki i “intertekstualni”. Ovo nije bogzna kakva klasifikacija jer ne poseduje jedinstven osnov razvrstavanja, te mnogim karikaturama možemo pripisati više navedenih atributa. Strogog klasifikatora, kao što rekoh, mogu samo iznervirati Larsonovi krtičnjaci. Tekst jedne “naučničke” karikature glasi: “Tako je gospodo, svi su oni blesani... Ali pitanje je kojoj vrsti blesana pripadaju?” Meni lično najprivlačnija grupa su Larsonove “intertekstualne”, “citativne” šale. Kroz mnoštvo najneverovatnijih varijacija on u njima stvara persiflažu celokupne američke mitologije i popularne kulture. “Citativnost” je toliko omiljen Larsonov postupak da ćemo, tragajući za njom, na kraju izgubiti osećaj granice u odnosu na “preostale” vrste.

Sam Larson kaže da ima najviše naklonski prema životinjama i naučnicima, uostalom

“S malo sreće, obožavaće nas kao bogove.”

i tretira ih slično. Zajednička spona je biologija, larsonovska doduše. Antropomorfističko prikazivanje životinja kao ljudi opšte je mesto groteskne stilizacije, posebno nakon etabliranja (cementiranja) ove teme od strane Diznijeve produkcije. Kada se u ovo uključi i takozvani porodični žanr, čitava se stvar pretvara u oveštalu alegoriju, a životinje postaju puko ikonografsko zamagljenje. Larsonovska biologija mnogo je pravednija: u njoj srećemo nizove nasumičnih genomorfističkih (ne isključivo antropomorfističkih) zamena. Svako sudi iz perspektive vlastite vrste ili, ako hoćete, vlastite gluposti. Niko nije pošteđen, ali zato niko neće izvisiti tek kao alegorijski paravan.

POETIKA NESPORAZUMA: No, ako Larsonove krtičnjake analitički uokvirite (smestite, recimo, u mentalno dvorište), dobićete mapu, odnosno “studiju” konvencionalnosti odnosa. Larsonov cinizam nije ništa drugo do nasumičan, ali istrajan relativizam. Autor *The Far Side* nije moralista nego detinjasto neobziran i radoznao. Ne bavi se toliko ljudskom glupošću koliko prirodom stvari. Otud potpuni izostanak “pouke”, moralisanja i angažmana. Larson više voli “poetiku nesporazuma” kao takvu nego da je smešta u društveni, odnosno satirični okvir. Iz istog razloga ne bih Larsonovo bavljenje “prirodom

stvari” nazvao morbidnim. On znatiželjno zaviruje iza naših ustanovljenih uloga, prevrćući konvencije u svojim rukama. Ako to ispadne “osveta životinja”, Larsonu tako draga tema, u njoj neće biti ni traga ekološke poruke. Nisam čak previše sklon da *The Far Side* nazivam crnim humorom, bar ne da je svrstavam u istu grupu sa tvorevinama Dona Martina. Za razliku od Martina, koji je suviše saobražen “medovskim” (časopis *Med*) pomalo bestežinskom modelu iracionalnosti i nasilja, Larson je topliji. On više voli svoje junake, životinje i ljude. A izgleda da je to potrebno, koliko za melodramu fasbinde-rovskog tipa, toliko i za grotesku, odnosno ono čime se Larson bavi. Svoje junake više prihvata nego što im se ruga. Larsonova ruka koja prevrće konvencije ruka je pomirenja između oprečnih tumačenja svake situacije. Ono što je za jedne gnusno, za druge je bezazleno učestvovanje u veseloj igri. Zašto s Larsonom ne odskakutati salto mortale do apsurd?

I pored sve ležernosti rezultata, Larson u monografiji *Preistorija Suprotne strane* (*The Prehistory of The Far Side*) pokazuje kako, u njegovom slučaju, ideja retko nastaje sasvim spontano. Za dobre ideje potrebna je razrada, variranje, niz odbačenih rešenja koja će svojom eliminacijom dovesti do optimalnog ishoda.

Ponašati se neštedimice prema sopstvenim idejama znači gubitak aure neponovljivog u stvaralačkom činu. Umesto “neponovljivog”, Larson se opredeljuje za metodu pokušaja i greške. Aura stvaralačkog čina doživljava metamorfozu od aure neponovljivog ka varijacijama koje dovode (mogu da dovedu) do kreativnog ispunjenja.

Međutim, Larson je savršeno svestan i opasnosti koja se krije u drugoj krajnosti – ne znati stati i istrošiti kreativni naboj u beskrajnom prerađivanju početne skice. Koliko sistematski rad sa ležernim rezultatima troši i koliko je puno toga potrebno da autor zadrži kontrolu nad “stanjem svojih zaliha”, pokazao je i jedan podatak objavljen u magazinu “Komiks džurnal” oktobra 1988. Larson je u to vreme zahtevao četrnaestomesečni odmor. “Punjenje baterija” video je u putovanjima po Africi i Amazonu i posvećivanju gitari. U to vreme, obećao je povratak 1. januara 1990, tačno na desetogodišnjicu početka rada na *The Far Side*. I zaista se vratio. A onda je pet godina kasnije, 31. decembra 1994, rekao svoje definitivno ne. Rekao je da je vreme da stane da bi sebe sprečio da potone u mediokritetsko groblje vlastitih karikatura. Kakva sistematičnost, kakav osećaj za tajming od osobe koja se bavi smehom đavola.

Kako posetiti mamu

Običan laptop troši oko 6 Wh energije, dok hibridni automobil, onaj koji se kreće kombinovano na baterije i benzin, samo na putu od pet kilometara potroši više od 1 KWh, što je skoro hiljadu puta više. Da li je moguće napraviti baterije sa kojima električni automobil bez goriva može da prevali i do 500 km? I šta nam još planiraju za budućnost

Ludvigshafen, Nemačka

O d Frankfurta do Ludvigshafena, jednog od brojnih nemačkih industrijskih gradića na Rajni, vodi nekoliko brzih autoputeva kojima se s lakoćom, za manje od sat vremena, prevaljuje rastojanje od oko 90 kilometara.

Ovaj put je istom brzinom moguće preći i sa električnim vozilom, i to na današnjem nivou razvijenosti električnih baterija. Međutim, trenutno dostupni modeli električnih automobila su gotovo isključivo namenjeni za gradsku vožnju i kraće relacije, budući da im domet najčešće ne prelazi 230 kilometara.

Njima je, zbog nedostajuće infrastrukture i nemogućnosti da se baterije u vozilu dopunjavaju na bilo kom mestu, danas praktično nemoguće prevaliti put između bilo koja dva veća nemačka grada ili pak, preći ozbiljnije rastojanje, poput onog od Frankfurta do Beograda.

Za budućnost takozvane električne pokretljivosti (*electric mobility*) i povećanje nezavisnosti od upotrebe fosilnih goriva, ključni tehnološki izazov još uvek predstavljaju električne baterije. Rešenje tog problema direktno utiče na masovnost proizvodnje i, samim tim, na cenu električnih vozila, koja su, poput Tesla Roadstara ili električnog porše kajena, veličanstveno dizajnirani, ali sasvim nedostupni prosečnom kupcu.

ELEKTRIČNO TRŽIŠTE: “Naš cilj je da razvijemo tehnologiju koja će biti ekološka i istovremeno dostupna prosečnim kupcima”, kaže za

“Vreme” doktor Andreas Krajmejer, direktor istraživačkog odeljenja i član upravnog odbora nemačke kompanije BASF, najveće hemijske industrije u Evropi, koja je tokom 120 godina poslovanja vrlo često osetila kad je trenutak da zavlada brojnim tržištima novih materijala, kao što su indigo plava boja, najlon ili od prošle nedelje u Srbiji sve popularniji – stiropor. Sada se BASF okreće baterijama za električna vozila.

Šaljivo postavljaajući zadatak da se u narednoj deceniji razvije vozilo kojim će iz centrale BASF-a u Ludvigshafenu “moći da poseti svoju mamu u Hanoveru”, Krajmejer je pred 9600 zaposlenih u istraživačkom sektoru BASF-a postavio zadatak da preuzmu leadersku poziciju na novom tržištu električne pokretljivosti.

Ovo tržište danas privlači brojne kako velike tako i male igrače, budući da je za razliku od konvencionalne krupne auto-industrije, ovde nizak investicioni prag. Pod uslovom, naravno, da ste osvojili tehnologiju koja rešava problem kapaciteta i dopune baterija.

Evropske industrije se poslednjih godina živo interesuju za električnu pokretljivost, koja je zasad ušla u korporativni novogovor, ali i u nimalo skromne budžete za industrijska istraživanja. Kako je početkom februara rečeno na istraživačkoj konferenciji u BASF-u, u Ludvigshafenu, samo ova kompanija je tokom 2010. godine u istraživanje novih materijala uložila 1,5 milijardi evra, što je četvrtina celokupnog budžeta Republike Srbije.

Čini se da i druge evropske industrije gledaju

ozbiljno na ovu temu. “Naš cilj je da u Nemačkoj do 2020. na putevima bude jedan milion električnih vozila”, kaže za “Vreme” profesor Hening Kagerman, predsednik Nemačke akademije za nauku i inženjerstvo (ACATECH) i predsedavajući Nacionalne platforme za električnu pokretljivost, dodajući kako taj plan uključuje i 40 miliona električnih vozila širom sveta koja će biti proizvedena u Nemačkoj.

“Hoćemo da Nemačka bude istovremeno i glavno tržište i vodeći snabdevač”, kaže Kagerman. Uzimajući u obzir nimalo jeftine zakonske okvire za smanjenje emisije ugljen-dioksida u zemljama Evrope, on smatra da se emisija može smanjiti za 25 odsto samo efikasnijom potrošnjom energije, posebno kad je reč o transportu (videti okvir).

“Električna pokretljivost je kamen temeljac

u Hanoveru

Kuda se kreću nove generacije vozila

Kako je rečeno na istraživačkoj konferenciji BASF, u Ludvigshavenu, količina laganih, plastičnih elemenata u vozilima se udvostručila u poslednjih 30 godina, a u narednih 20 će, po njegovom mišljenju, činiti trećinu mase vozila. Samo smanjenje mase vozila od 50 kilograma smanjuje emisiju ugljen-dioksida za pet grama po kilometru, što je već moguće postići. Novim ultralaganim materijalima kao što su BASF-ovi Ultramid i Elastofleks polimeri masa automobila u budućnosti se može smanjiti i do 150 kilograma.

U međuvremenu, razvijaju se novi aditivi za gorivo koji podižu iskorišćenje tako da se, u konačnom ishodu, emisija ugljen-dioksida smanjuje za 5 do 10 odsto jer vozilo manje goriva troši na dužem putu. Upravljanje energijom, kao treći trend, mogao bi se postići novim termoaktivnim materijalima koji izgubljenu toplotu motora mogu da pretvore u električnu energiju, čime se može smanjiti emisija ugljen-dioksida za 6 do 9 grama po kilometru.

Međutim, ceo taj račun pokazuje da bi, uz sva zamisliva i nezamisliva usavršenja klasičnih vozila, njihova ukupna emisija ugljen-dioksida mogla da se smanji sa 160 na 120 grama po kilometru. To je cilj koji je predviđen već za 2012. zbog čega većina kompanija, često uz državnu podršku, ulaže znatna sredstva u poslednji megatrend, a to su razvoj novih baterija i razvijanje električnog voznog parka.

za individualnu pokretljivost u budućnosti. Nije rešenje u tome da se konvencionalni motori takmiče sa električnim, već da se električne komponente postupno, korak po korak, ugrađuju u postojeći vozni park", smatra Kagerman. Prema platformi koju je podržala nemačka kancelarka Angela Merkel, nova rešenja će se nuditi postupno, prvo takozvanim biznis potrošačima, zatim dobrostojećim kupcima, a na kraju će se probiti na masovno tržište.

SKLADIŠTE ZA JONE: Šta se, u tom postupnom preplitanju konvencionalne i električne pokretljivosti, u međuvremenu može učiniti sa automobilom kako bi stigao što dalje sa što manje zagađenja?

Proizvođači baterija sa Dalekog istoka u poslednjoj deceniji znatno su unapredili tehnologiju litijum-jonskih baterija, smanjujući njihove dimenzije, a povećavajući kapacitet i radni vek tako da običan laptop pri jednom punjenju troši oko 6 Wh. Međutim, hibridni automobil, onaj koji se kreće kombinovano na baterije i benzin, samo na putu od pet kilometara potroši više od 1 kWh, što je skoro hiljadu puta više energije.

Za razliku od hibrida, potpuno nezavisni električni automobili troše hiljadu puta više od laptopa, oko 40 kWh, kako bi sa jednim punjenjem prevalili između 60 i 250 kilometara. Sa druge strane, za takva vozila neophodno je imati baterije sa gustom energijom od bar 200 Wh/kg, kako automobil ne bi bio pretežak.

Koja tehnologija baterija ovo može da zadovolji? "I obične litijum-jonske baterije imaju ►

BASF: Istraživači novih katoda za litijum-jonske baterije; najveća hemijska fabrika na svetu u Ludvigshafenu

potencijal da uvećaju efikasnost električnog transporta”, smatra doktor Jirgen Janek sa Univerziteta u Giseni koji tvrdi da litijum-jonske baterije mogu imati 200 Wh/kg, ali ne mnogo više. No, one su očigledno, solidan početak.

Litijum-jonske baterije obično imaju metaloksidnu (pozitivnu) katodu i grafitnu (negativnu) anodu, između kojih je elektrolit sa jonima litijuma. Električna energija se u njima skladišti zaista na malom prostoru tako što se pozitivni joni litijuma pomeraju od katode ka rešetki grafita u anodi. Pri korišćenju se prazne tako što se joni vraćaju na katodu, dok elektroni zatvaraju strujno kolo.

Povećanje gustine energije može se postići razvojem novih materijala za katode. Jedan

takav proizvod je upravo patentirani NCM-111 koji BASF izbacuje na tržište i koji mogu da omoguće rasprostranjeniju i jeftiniju proizvodnju baterija, tako da se električna vozila nesmetano kreću u gradskim uslovima.

PAMETNA BUDUĆNOST: Međutim, za dalji napredak neophodno je razviti takozvane litijum-sumporne baterije koje mogu da uskladište dvostruko više energije, a za nešto dalju budućnost mogu smatrati litijum-vazdušne baterije koje su četiri puta jače i mogu da skladište oko 800 Wh/kg. One će, ako jednog dana budu dovedene do komercijalne upotrebe, zaista omogućiti direktoru BASF-a da poseti majku u Hanoveru.

U međuvremenu, čini se da evropski

proizvođači sve manje nade polažu u inače vrlo buran razvoj gorivih ćelija, koje se smatraju najvećim suparnikom baterija za pokretanje električnih vozila. Razlog za to je “manjak infrastrukture”. Naime, gorive ćelije, mada vrlo ekonomične, troše vodonik, pa je za takva vozila neophodno razviti celu mrežu stanica na kojima bi se on točio i do kojih bi se transportovao. Nakon epohe nafte, pitanje uvećane potražnje vodonika bi, uz to, moglo biti nova noćna mora na globalnoj sceni.

Zato u Nemačkoj smatraju da je mnogo realnije da se razvoj električne pokretljivosti osloni na postojeću distributivnu mrežu električne energije, koja, inače, i sama doživljava evoluciju. Naime, sve se više govori o konceptu “proizvodno orijentisane potrošnje energije”, umesto dosadašnje koja je bila isključivo potrošačka.

Ovaj koncept znači da se u bliskoj budućnosti veš-mašine, mašine za sudove, pegle i sva kojaki drugi uređaji u domaćinstvu neće uključivati onda kad korisnik to izabere, već kad na mreži ima viška struje. Takve odluke mogli bi donositi kompjuteri u okviru sve popularnijeg koncepta “pametnih mreža” (*smart grids*), koji problem nepredvidljivosti obnovljivih izvora kao što su vetar i sunce rešava “proizvodno orijentisanom” potrošnjom.

U pametnim mrežama, električni automobil, parkiran u garaži, idealan je kao skladište za sve viškove tokom dana. Klasična vozila po garažama i parkinzima provode prosečno 23 sata dnevno, što je obilje vremena da im pametni sistem kontinuirano dopunjava baterije, kad god dobija viša struje sa vetrogeneratora ili solarnih ploča.

To pojeftinjuje stvar na dve strane – u distribuciji energije i u električnoj pokretljivosti. Budući da je pametna mreža još jedna od evropskih korporativnih moda, treba očekivati da će se sve više astronomskih suma novca ulagati i u pametne baterije.

No, hoće li budućnost biti baš tako pametna kako se čini korporacijama? Svojevremeno je Karl Poper, kritikujući marksizam u svom legendarnom delu *Beda istoricizma*, izneo vrlo jednostavno objašnjenje da se budućnost društva ne može predvideti jer jako zavisi od novih naučnih otkrića koja su po prirodi stvari nepredvidljiva. Da li se tome zaista može doskočiti? Umesto negdašnjih petogodišnjih planova u dirigovanim ekonomijama komunizma, današnje megakorporacije vode plansku ekonomiju samih istraživanja.

Slobodan Bubnjević

Ljudi među nama

Danijela Jovanović (42) i Marinko Šokac (43) od pre nekoliko dana žive sami u svom novom stanu, u bulevaru Mihaila Pupina u Novom Beogradu. Kao i drugi ljudi u sličnoj situaciji, sa uzbuđenjem govore o čišćenju i uređivanju stana, raspoređivanju porodičnih fotografija, unošenju kućnih ljubimaca, ali njihova priča je mnogo više od puke činjenice da se dvoje ljudi srećno skućilo u velikom gradu

Foto: A. Andić

Do 26. JULA 2004. Danijela je živela u Domu za decu i omladinu ometenu u mentalnom razvoju u Sremčici, pored Beograda. Bila je jedna od pet osoba iz Doma koje su se prve uključile u projekat "Stanovanje uz podršku za osobe sa invaliditetom" (videti okvir) i počela da živi van doma, iz koga je Marinko, u okviru istog projekta, izašao 2006. godine. Do ulaska u stan u kome sada žive, inače jedan od četiri koje je Sekretarijat za socijalnu zaštitu Beograda dao kao podršku projektu, Marinko i Danijela su prešli dug put.

Danijela je poznata javnosti u Srbiji. Iako je rođena bez šaka i stopala, 2007. godine se popela na 5642 metra visok vrh Elbrus na Kavkazu. U Južnoj Americi, na Akonkagvi, pre dve godine nevreme ju je sprečilo da se popne na sam vrh, ali je došla do visine od 6700 metara, kao prva žena sa invaliditetom kojoj je tako nešto uspelo. Pre planinarenja, aktivno se bavila plivanjem (ima medalje sa brojnih takmičenja u zemlji i inostranstvu), stonim tenisom, atletikom. Prošle godina je počela da se bavi biciklizmom, upravo se sprema za odlazak na takmičenje u brzinskoj vožnji u Italiji. Iako trenira svakog dana, Danijela je i radno angažovana u kuhinji restorana jevrejske opštine "Sinagoga".

Marinko je takođe vredan i uporan. Po izlasku iz Doma, prvo je radio kao pekar, zatim je prao automobile u parking servisu, da bi se izborio za bolje uslove i prešao da radi u HOME centru kao pomoćnik u magacinu. I Marinko voli sport, redovno vežba u teretani, igra stoni tenis, fudbal.

Aktivni su i ostali njihovi prijatelji, korisnici programa, zajedno odlaze u bioskop, pozorište. Na salašu Zeleni osmeh u Makišu, uz pomoć

Projekat

Projekat "Stanovanje uz podršku za osobe sa invaliditetom" je 2004. godine pokrenulo Društvo za pomoć osobama sa Daunovim sindromom Srbije. U sklopu projekta, 23 osobe sa posebnim potrebama su iz Doma u Sremčici preseljene u pet stanova u Beogradu. Jedan od osnovnih ciljeva projekta bio je da pokaže da osobe sa intelektualnim teškoćama imaju pravo da budu punopravni i aktivni članovi zajednice, da im suživot sa osobama bez teškoća omogućava da potpunije razviju sve svoje potencijale, posebno prijateljstvo i bliske odnose sa okruženjem, što deluje i na toleranciju i prihvatanje razlika u čitavom društvu.

U početku su posebno edukovane domaćice bile sa korisnicima programa 24 sata dnevno, ali već posle nekoliko meseci korisnici su postali skoro potpuno samostalni, naučili su da kuvaju, održavaju prostor u kome žive, planiraju svoje vreme, rešavaju zajedno sve probleme. Pre toga, neki od njih nisu čak nikada bili u prilici da drže novac u rukama. Od aprila 2008, sa realizacijom programa nastavila je Asocijacija za promovisanje inkluzije Srbije. Projekat je dobio podršku Ministarstva rada i socijalne politike, Gradskog sekretarijata za socijalnu zaštitu, čelnih ljudi opština Savski venac, Čukarica, Voždovac. U Srbiji ima preko 150.000 ljudi sa intelektualnim teškoćama. U domovima ih je više od 3000, a stručnjaci iz API Srbije procenjuju da bi mnogi od njih, uz minimalnu podršku, mogli da žive samostalno.

tima Asocijacije za promovisanje inkluzije Srbije (API Srbije), već drugu godinu gaje zelenu salatu i žito. Danijela je i predsednica grupe za samozastupanje osoba sa intelektualnim teškoćama, prve takve u Srbiji. Grupa ima 16 članova, koji se aktivno bore za svoja prava. Neki od njih su uključeni u projekat mobilnog tima podrške, koji radi sa porodicama iz opštine Savski venac koje imaju decu sa intelektualnim teškoćama, vode ih u šetnju, na sportske aktivnosti. Na taj način im pomažu da izađu iz izolacije porodičnog okruženja, ali su sami članovi grupe sigurno najbolji primer kako takve osobe mogu da se bore i pokažu da im je mesto među drugim ljudima, samo kada dobiju priliku za tako nešto.

Među onima koji su odlučili da se pre šest ili sedam godina pridruže projektu i odu iz Doma bilo je mnogo zebnje, većina korisnika Doma tamo je provela gotovo čitav život, ali je želja za promenom bila jača od straha. Danijela i Marinko kažu da su zebnju osetili i kada su pre nekoliko meseci gledali večernji dnevnik Studija B, za koji su im članovi tima API rekli da će čuti lepu vest. Trema se pojavila kada su shvatili da informacija o dodeli stanova od strane grada programu "Stanovanje za podršku" znači da će moći da žive sami, ali je radost brzo potisnula strah od nove promene. Oboje kažu da im je bilo lepo i dok su živeli sa prijateljima, ali da je sada ipak mnogo drugačije: "Išli smo sa prijateljima iz API da biramo stvari, pa raspoređivali kako nam odgovara, možemo da pravimo planove za svoju budućnost..." Tokom posete ekipe "Vremena", u stanu je bio i Danijelin desetogodišnji sestrčić. "Sada može i ceo vikend da provede kod tetke", kaže Danijela s neskrivenim ponosom. ◀

Momir Turudić

Gde me je Krleža odveo

Glembajevi uzvraćaju udarac

VREME 1048

Pažljivo sam pročitao članak koji se bavi temom koja i danas (kao i nekad) ne interesira dovoljan broj ljudi – da bi to bilo od određene društvene relevantnosti.

Kao mlad sam volio Krležino djelo (i još uvijek ga poštujem), ali mi je nažalost brzo postalo jasno da je ono bilo (i ostalo) ideologizirano, te da samo to djelo nikad nije “zaživjelo” – u smislu širenja humanističkih ideja i povećanja moralno-intelektualnog nivoa suvremenika.

Smiješno je i danas čitati komentare o Krleži isključivo u kontekstu hrvatsko-srpskih odnosa, a ti komentatori uglavnom pojma nemaju da je sam Krleža ispisao sjajne stranice o “malograđanskom hrvatsvu” koje se devedesetih tragikomično povampirilo u svoj svojoj nadutoj gluposti i površnosti. Dakako, nisu ni Srbi zaostajali sa svojim glupim i megalomanskim nesretnim velikosrpstvom

koje je najvjerojatnije bilo jedan od najkvarnijih čimbenika krvavih događaja na ovim prostorima u devedesetima.

Čitati i razumjeti Krležu – a ne postati rezignirani defetista – gotovo je nemoguće.

Drago mi je da je netko prepoznao aktualnost i kvalitetu ove Krležine drame (tračak nade?!), ali, bojim se da će sve to ostati na tragu (i autoporočanske) Krležine pjesme *Nad otvorenim grobom tužni zbore* – nekoli-ko hvalospjeva (koliko iskrenih?).

Za mene su *Glembajevi* bili razorno revolucionarni u smislu razotkrivanja mnogih društvenih laži i mitova (država, crkva, društvenog “uspjeha”...) – ali – kuda me to dovelo? Uglavnom do jalove tragikomične čangrizavosti i duhovne osamljenosti...

Ima li više ikakve šanse da se mladi masovnije oduševе Krležinom bogatom i magičnom rečenicom? Zapravo, takve šanse nije nikad ni bilo...

Zlatko Kabić, Split

Ja lijepije' badžanaka

Reč nedelje

VREME 1048

Kod nas, u Hercegovini, pašu zovu badža, dugosilaznim akcentom na prvom a. Od mila – badžanak. Pa kad se sastanu kod punice, ona se nasmiješi, nakrivi glavu na lijevo (ponekad i na desno rame) i kaže: “Ja lijepije' badžanaka!”

Vladan Sibinčić

Nevidljiva ruka Adama Smita

Nauči CMS da te ceo svet razume

VREME 1048

U tržišnoj privredi pitanje usluga se procenjuje prema uobičajenim merilima na tržištu: neka usluga je vredna onoliko koliko se za nju može dobiti na otvorenom i slobodnom tržištu.

U tržišnoj privredi – privrednom sistemu koji u principu kontrolišu, regulišu i usmeravaju samo tržišta – red u pružanju usluga poveren je tom samoregulativnom mehanizmu (nevidljivoj ruci, po Adamu Smitu).

Knjižara „Karver” i festival „Odakle zovem, Podgorica 2011”

pozivaju Vas da pošaljete svoju priču na drugi međunarodni

konkurs

za nagradu

VRANAC

Plantaze Plantaze Plantaze Plantaze Plantaze Plantaze **2011** Plantaze Plantaze Plantaze Plantaze Plantaze

najbolja kratka priča

- I Nagrada za najbolju kratku priču 2011. vrijednost nagrade: 1500 eura
- II Nagrada za najbolju kratku priču 2011. vrijednost nagrade: 1000 eura
- III Nagrada za najbolju kratku priču 2011. vrijednost nagrade: 500 eura

rok za prijavljivanje na konkurs
14.03.2011. godine

Pokrovitelj nagrade
"13. jul – Plantaze"

Plantaze

proizvođač vrhunskih crnogorskih vina

Detaljnije informacije o konkursu,
uputstvo za prijavljivanje priča
i on-line prijava nalaze se na sajtu
www.karver.org; tel: +382 20 602625
/ 602626; e-mail: karver@t-com.me

Prema tome, ako je na otvorenom i slobodnom tržištu informaciono-komunikacionih usluga potcenjen nečiji rad, znači da je taj samoregulatorni mehanizam u pravu. Dizajneri mesta ("sajta") na internetu prihvataju da njihov posao vredi taman toliko koliko se za njega može dobiti na tom otvorenom i slobodnom tržištu.

Ipak, ostaje otvoreno pitanje: da li su kod nas ta tržišta otvorena i slobodna?

Dejan R. Popović, dipl. inž., Beograd

Batina kao argument

Nimalo naivno klepetanje

VREME 1048

Gledajući sudbinu ovdašnjih "ljubitelja ustaša", vidim da će i tamošnji "ljubitelji četnika" nastaviti da budu lovina za slobodan odstrel. Kada bi to podrazumevalo samo pisanu polemiku, dobro (a nije), trpećemo još

dok to potpuno ne ispari. Ali, na ovom poluostrvu nikad se ne ostaje na rečima. Dok se ne potegne najjači argument (batina), za svađu se ne zainteresuje kritična masa (tj. narodne mase). Zato ovakvi događaji nisu samo stvar tesno zainteresovanih. Države moraju strpljivo raditi na dugi rok, dok se pomenuta "masa" ne prevaspita.

Mirjana Marković

Eksplzivna mešavina

Srbija, greška u računu

VREME 1048

Tekst promašuje osnovni problem: kako je moguće da se nešto što je očigledna glupost najpre objavi u uglednom (neki kažu) dnevnom listu, a zatim, da stvar bude bizarnija, isti članak bude prenesen na sajtu Ministarstva nauke. Upravo ove okolnosti – a ne priča o promeni imena države i slično – ukazuju na koren problema: nivo naučne pismenosti u medijima u nas je praktično na apsolutnoj nuli (i dotični dnevni list prednjači u širenju nepismenosti), a kada se nepismenost pomeša sa nakaradno shvaćenim patriotizmom, dobija se, kao što smo videli poslednjih decenija ne samo u nauci, naročito eksplozivna mešavina...

Prof. dr Milan M. Ćirković

O mobingu i ucenama

Arsenik i ružičaste čipke

VREME 1048

Prema mukama Željka Mitrovića, patnje Blejka Karingtona izgledaju kao mačji kašalj! Još

samo da se pojavi neki vanbračni sin, koji je, zapravo, ćerka, i tako dalje, i tako dalje... A o uslovima rada na TV Pinku (verujem da je tako u čitavoj kompaniji), ucenama, mobingu i sličnim stvarima, naravno, ne treba govoriti, jer je, zaboga, Željkov život u pitanju! Dok god smo zagledani i fascinirani tzv. velikim aferama, ne primećujemo, zapravo, ono što je naizgled nebitno, ali što čini životno i radno okruženje. Počelo sa Titom, nastavilo se pod Slobom, a sad, eto, i u biznisu... Lepo je ništa ne videti, ne čuti i ne govoriti.

Mirna Bielivuk

A pravo Izraelaca na državu

Za prava Palestinaca

VREME 1048

Koliki je uticaj islamskog faktora u Francuskoj da se vrši medijsko-politički pritisak na Emira Kusturicu da (politički) bojkotuje Izrael (!). A gde su prava Izraelaca na svoju državu!? Kako je moguće da na desetine hiljada Palestinaca prelaze granicu i idu da rade i žive u Izraelu, a Izraelci kao civili ne smeju da zavire u Palestinu i da se govori da su Izraelci varvari i okupatori!?

Hoćete li da Izrael poruši zidove, otvori granice i prođe kao Srbi na Kosovu, da izgube državu da žive u izbeglištvu? Kusturica poštuje integritet svih država (Izraela i Palestine) i njegov postupak je super demokratski i civilizovan.

Borko Jakimović

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurir]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2010	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do kraja 2010. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

KNJIGE I DVD-ovi

Srbija	Svet
FILIP ŠVARM: knjiga i DVD Jedinica	790 din 34 USD
samo knjiga Jedinica	670 din 23 USD
DRAGAN TODOROVIĆ: Trupni portret	600 din 19 USD

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Mišarska 12, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

► dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom > telefonom, radnim danom od 10 do 16h: 011/3234-774 > e-mailom na prodaja@vreme.com

POD KAMENIM NEBOM

~~~~~
ALEKSANDAR ZOGRAF.

GODINE 1969., NAKON JEDNE ŽIVOTNE KRIZE, DOTAD ANONIMNI MILUTIN VELJKOVIĆ IZ VELIKOG MOKROG LUGA KRAJ BEOGRADA, JE REŠIO DA OBORI SVETSKI REKORD U BORAVKU U PEĆINI, KOJI JE TADA IZNOSIO 110 DANA. NAKON ŠTO SU LIST VEČERNJE NOVOSTI, I GRUPA NAVČNIKA, REKILI DA MU U OVOM PODUH VATU POMOGNU, VELJKOVIĆ JE 24. JUNA 1969. UŠAO U PEĆINU SAMAR, U ISTOČNOJ SRBIJI, ČIJI JE ULAZ TOM PRILIKOM ZAGRAĐEN. VELJKOVIĆ ĆE TU PROVESTI 11.111 ĆASOVA, ILI 463 DANA, I NJEGOV REKORD DO DANAS NIJE PREVAŽIDEN...

DOGAĐAJ JE IZAZVAO PAŽNJU JUGOSLOVENSKE, PA I SVETSKJE JAVNOSTI. VELJKOVIĆ JE U PEĆINI BORAVIO SA AGREGATOM ZA STRUJU, ZALIHAM A HRANE, NEKOLIKO DOMAĆIH ŽIVOTINJA, I TELEFONSKIM KABLOM KOJI MU JE BIO PROTUREN KROZ ZAZIDANI ULAZ U PEĆINU. NEKE OD POZNATIH LIČNOSTI TOG VREMENA, MEĐU KOJIMA I LEGENDARNI KOMIĆAR MIODRAG PETROVIĆ-ĆKALJA, SU TELEFONOM BODRILI VELJKOVIĆA DA IZDRŽI U USLOVIMA EKSTREMNE IZOLACIJE...

BILO JE POMALO BIZARNO DA SE SVE TO DEŠAVALO U VREME KADA JE SVET BIO ZAOKUPLJEN LETOM U SVEMIR I PRVIM ISKRCAVANJEM NA MESEC (JULA 1969.). MNOGI SU ZAPAMTILI SNIMKE MILUTINA VELJKOVIĆA ZARASLOG U BRADU, NAKON IZLASKA IZ PEĆINE 30. SEPTEMBRA 1970...

ZA RAZLIKU OD POPULARNIH PREDSTAVA KAO ŠTO SU "PORODICA KREMENKO", PRALJUDI NISU NEPREKIDNO I TOKOM DUGO VREMENA BORAVILI U PEĆINAMA, I VEROVATNIJE JE DA SU TO ĆINILE GRUPE A NE POJEDINCI. VELJKOVIĆEV PODUH VAT JE PODRAZUMEV AO IZLAGANJE VELIKIM NAPORIMA, FIZIĆKIM I PSIHIĆKIM, UKLJUĆUJUĆI HALUCINACIJE, O ĆEMU SVEDOĆE NJEGOVI DNEVNIĆKI ZAPISI, KASNIJE OBJAVLJENI U KNJIZI "POD KAMENIM NEBOM"...

„NA HALUCINACIJE U POČETKU NISAM OBRAĆAO PAŽNJI. POJAVILE SU SE JESTOG ILI SEDMOG DANA UVEČE - ČUO SAM TIPIČNU BOSANSKU PESMU, OTEGNUTU I SA JEDNIM GLASOM KOJI VODI. KOLIKO JE TO TRAJALO - NE ZNAM, JER NISAM ZAPAMTIO U KOLIKO SAM SATI POČEO DA JE SLUŠAM. PESMA SE JOŠ ČULA KAD SAM ZASPAO.”

„NA TO SAM ZABORAVIO SVE DO SUTRA DAN UVEČE, I TADA SU POČELE DA GROKČU SVINJE... IMAO SAM UTISAK DA JE DESNI ZID SAMO PREGRADA IZA KOJE SE NALAZI VELIKI OBOR.”

„SLEDEĆE VEČERI DUGO SAM SLUŠAO NEKI RAZGOVOR, SLIČAN RADIO-VESTIMA, ALI NISAM MOGAO DA RAZABEREM REČI...”

„DVE VEČERI KASNIJE, IZ MISLI ME TRGNU BUKA AVIONSKIH MOTORA. ZABORAVLJAJUĆI GDE SE NALAZIM, POGLEDAO SAM U 'NEBO'; KADA SAM UGLEDAO PEĆINSKE SVODOVE, SETIO SAM SE - TO JE HALUCINACIJA. PODSEĆALO JE NA ZVUK AMERIČKIH BOMBARDERA S KRAJA DRUGOG SVETSKOG RATA. ČULO SE JAKO I JASNO... NAKON 5-6 MINUTA, BRUJANJE MOTORA JE PROŠLO, UZ UTISAK DA SU AVIONI ODLETELI DALEKO.”

NASTAVIĆE SE

Na levu nogu

Kakav si, ko da si ust'o na levu nogu, ko da si sabajle piš'o na koprivu, ko da te poplava izbacila, ko da su te na bučkalo 'vatali, pogledaj se, ništa ti ne valja, do podne mržiš sebe, od podne ceo svet... Tako narod, a golemo je to iskustvo, veli za onoga kome nije sve potaman, ko narogušen i ljut sav, ko nadrndan, da ne kaže drugu reč, ko sav i ceo ko da ga je gladan K. pravio.

Foto: A. Andjić

Svakome se to desi, takav taj život, da ustane na levu nogu, ali da ceo život budeš Levak, to nekako nije u redu, takoreći nije normalno, dođe mu kao neka bolest, ozbiljna. Najmanje što može biti neka alijenacija, otuđenje od ljudi i Ovakvog sveta. A ima i da se čovek rodi ko baksuz, a tu, veli narodna pamet, pomoći nema. A to nije dobro, u najmanju ruku nije dobro.

Nije da nije svestan te svoje dijagnoze, da je nakrivo nasaden, gled'o i šta drugi kažu, pišu u Savete dana. Ima tu da se veli, Živite maksimalno svaki dan, dišite punim plućima. Razmišljajte pozitivno, i nemojte dozvoliti da vam zlonamerni i sitne duše utiču na raspoloženje. Osmehom započnite i završite dan. Smejte se i u snu. Najbolji je onaj dan što je smehom okupan. Eto, upoznat kako, ali ne ide.

Jedno vreme, poduže vreme, dok je onaj Slobodan sve usarapljiv'o, to da mu Ništa ne valja, moglo se i razumeti, nekima bilo čak simpatično, pa nije se moglo drugačije. Ali došla Demokracija, otvorila se očekivanja, perspektive i horizonti, a njemu i dalje ne štima, i dalje ustaje na levu nogu. Tu vidi da nešto nije u radu s njim, gde da sumnja u Novi svet, nekako shvati da jednostavno nije od Ovog sveta, da more biti da je sve do genetike, i da je on neka greška.

Prosto zažali što je takav, u svemu traži dlaku u jajetu, prekori sebe što omaši one demokratske kurseve gde se učio osmeh na lice i to pružanje ruke. E drugi bi njemu pevao kukurik'o, svaki dan bi mu bio smehom okupan. Pa vidi da on te što su prošli kurseve i što su se bez kurseva ukursili, sijaju ljudi, prosto zrače optimizmom i verom u sebe i domovinu. A on, nije se snaš'o ni u to novo vreme, nesposoban dakle, i dalje mu sve smeta, vele da ima da ga

pojedu cinizam i zloba, eno ga, ni na šta ne liči.

Kakav je, ni u partiju nije 'teo, ko mu je sad kriv. A ko sve nije u partije stao i uš'o, i oni koji ne znaju koja im je leva a koja desna, koji i noge mešaju, sve se to preporodilo i preporodilo, eno One što sad upravlja sa pare, sa taj budžet, dotala liniju, sva osmehnuta, i usne joj navode na grešne misli, milina gledati kako potpisiva te naloge, a tek kad kaže da je Evropa naš jedini izbor, da bez nas, njih, nema napretka... Vidi i Onog što kao bio, što se kaže, poslanik javne reči, taj ko da ustaje na obe noge, nema šansi da stane na levu, eno ga, prosto sija, važan u partiji, važan u državi, vele da to ide jedno s drugim. I ne samo da je dobar sebi, dobar i drugima, videli ga na televiziju kako, ispred te velike državne firme, u kojoj za velike pare u Upravni odbor, poklanja kompjutere, prvo pa u školi u kojoj je učio, rek'o da nije zaboravio gde stek'o prva znanja... Gde da nabraja dalje, gde bi ga to odvelo, da do groba ustaje na levu nogu.

I nije da su ti ljudi obezbedili sebe, i sve što se obezbediti može, to se ponaša svesno i odgovorno, daje širi doprinos od koga će i šira zajednica imati koristi i boljitka. Nije ona Pevačica usamljen primer, što će jednog dana, i ako bude 'tela, bude asistent na Fakultetu za kulturu i medije zbog zato što su mediji nešto što je njoj blisko. Skoro bio na promociji magistarskog rada, na temu uloge medija u političkom marketingu i kampanjama, Jednog druga što funkcioner u svojoj partiji i tim preduzećima. Taj drug rek'o da od male na čita novine i da ga to privlači. Bio izvršni direktor na Taj fakultet i napis'o temu koju odbranio na Tom fakultetu. Bilo na toj promociji magistarskog rada i neki ljudi za koje rekli da profesori u jedan glas rekli da rad originalan, da to čist poduhvat, i da u sklopu doktorskog rada, koji svi očekuju, tema treba dalje da se razradi, i dobije novi kvalitet koji će nadmašiti nacionalne okvire u razvoju nauke...

Dabome da ima i drugi' primera, koji takoreći dođu u rashod ove demokratije i svakog berićeta, a u koji, boji se, i on spada. Naiđe, nedavno, na tom kompjuterskom sokočalu, na pismo novinara iz unutrašnjosti, a samome Predsedniku Republike. Pismo ima naslov – Jesam li ja državni neprijatelj. Čovek to javno pita, jerbo mu i u ovu demokratiju nije sve potaman. Ukratko, podseća da vodio demonstracije protiv Bivšeg režima, hapšen, tučen, kao novinar ost'o bez posla, ne traži povlašćen status, priznanja, već da se prekine sa progonom, da ima pravo na častan i dostojanstven život, u vreme dok Oni zapošljavaju svoje ljude, na mesta na kojima primaju pare koje on pet godina nije video...

Opet nedavno, pročita, glede i poradi dostignuća i doprinosa vlasne vlasti sopstvenom dobru, šta veli Srbijanka Turajlić – Moje unutrašnje nezadovoljstvo odavno je prešlo u zgađenost, naraslo je do granice koja izaziva fizičku mučninu... To li je ta njegova Leva noga?

◀
Dragan Todorović

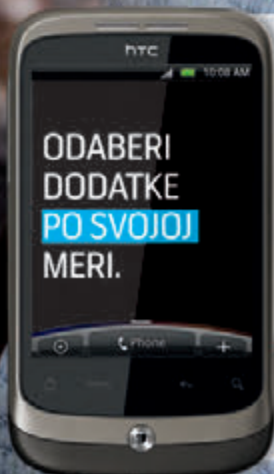
АБС Минел

Члан АБС Електро

PRENESI DOBRE STVARI UZ TELENOR BONUS DINARE!

ODABERI NOVI HTC TELEFON UZ PRENESI PAKETE I
DOBIĆEŠ DO 5000 TELENOR BONUS DINARA
ZA TELENOR DODATKE!

htc
WILDFIRE

6 X 990 din
uz PRENESI PLUS 1GB
(300 min, 1000 sms, 1 GB)
i paklon od
5000
Telenor bonus dinara

htc
DESIRE HD

6 X 3.590 din
uz PRENESI PLUS 2GB
(600 min, 2000 sms, 2 GB)
i paklon od
5000
Telenor bonus dinara

HTC Wildfire i HTC Desire HD sada mogu biti tvoji po sjajnim cenama uz Telenor **PRENESI** pakete. Trošak novog telefona ćeš moći da podeliš u **6 rata**, a minute, poruke i megabajte koje ne potrošiš možeš da preneseš u naredne mesece. Uz odabran telefon i novi ili obnovljeni postpejd ugovor te čeka i **do 5000** Telenor bonus dinara za Telenor dodatke. Dodatak **Omiljeni broj** ti omogućava da pozivaš besplatno najbližu osobu čitave godine. Ako odabereš **Dodaj minute i Dodaj poruke**, moći ćeš da uživaš u još više dopisivanja i besplatnih razgovora u Telenor mreži. Poseti najbližu Telenor prodavnicu.

Osnovna mesečna pretplata za paket **PRENESI PLUS 1GB** iznosi 1.758,2 dinara, a pretplata za paket **PRENESI PLUS 2GB** je 2.938,2 dinara mesečno. Cene uz ugovornu obavezu od 24 meseca. Iznos rate zavisi od vaše kreditne sposobnosti koju procenjuje banka.

Kontakt centar: 063 9000
www.telenor.rs

telenor

Dobre stvari pokreću svet.